

JAARSTUKKEN

2018

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	3
------------	---

JAARVERSLAG

Verantwoording deelprogramma's

Programma 1 Kwaliteit van de woon- en leefomgeving	
Deelprogramma 1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding	5
Deelprogramma 1.2 Openbare orde en veiligheid	9
Deelprogramma 1.3 Volkshuisvesting	11
Deelprogramma 1.4 Verkeer en vervoer	15
Deelprogramma 1.5 Milieu	19
Programma 2 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	
Deelprogramma 2.1 Cultuur	25
Deelprogramma 2.2 Onderwijs	29
Deelprogramma 2.3 Volksgezondheid	33
Deelprogramma 2.4 Sociale zaken en Werk	35
Deelprogramma 2.5 Maatschappelijke ondersteuning	37
Deelprogramma 2.6 Sport	41
Programma 3 Dorps- en plattelandseconomie	
Deelprogramma 3.1 Economie	45
Programma 4 Ruimtelijke structuur	
Deelprogramma 4.1 Grondbeleid	49
Deelprogramma 4.2 Natuur- en groenbeheer	51
Deelprogramma 4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting	55
Programma 5 Kwaliteit van bestuur en organisatie	
Deelprogramma 5.1 Communicatie	59
Deelprogramma 5.2 Publiekszaken	61
Deelprogramma 5.3 Openbaar bestuur	63
Deelprogramma 5.4 Bedrijfsvoering	65
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	
Lokale heffingen	67
Uitkeringen gemeentefonds	69
Treasury	70
Onvoorzien	71
Mutaties op reserves	72
Resultaat van de baten en lasten	74

Verantwoording paragrafen

75

A. Lokale heffingen	77
B. Weerstandsvermogen	85
C. Onderhoud kapitaalgoederen	93
D. Financiering	101
E. Bedrijfsvoering	107
F. Verbonden partijen	113
G. Grondbeleid	125
H. Sociaal domein	131

JAARREKENING

Balans	143
Toelichting balans	147
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	167
Wet normering topfunctionarissen	169
Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)	171
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	177
Overzicht van baten en lasten	183
Toelichting overzicht van baten en lasten	187
Incidentele baten en lasten	193
Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld	195
Controleverklaring	197
Vaststellingsbesluit	203

Leeswijzer

Voor u liggen de (voorlopige) jaarstukken 2018, opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De opzet is gelijk aan de begroting 2018 en de jaarrekening 2017. De jaarstukken bestaan uit het Jaarverslag en de Jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit twee onderdelen: een jaarverslag van de deelprogramma's en een jaarverslag van de paragrafen.

In het jaarverslag van de deelprogramma's wordt per deelprogramma antwoord gegeven op de drie w-vragen: Wat hebben we bereikt?, Wat hebben we daarvoor gedaan? en Wat heeft het gekost? Per deelprogramma is een specificatie van de lasten en baten gegeven op een bepaald kostensoortenniveau. Afwijkingen op dit geclusterde kostensoortenniveau van meer dan € 20.000 tussen de begroting en de realisatie, zijn per deelprogramma toegelicht. In sommige gevallen ook kleinere verschillen.

Daarnaast bevat het jaarverslag een verantwoording over de verplichte paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen (zoals onderhoud kapitaalgoederen, lokale heffingen en bedrijfsvoering) die verspreid in de jaarstukken staan, gebundeld weergegeven.

Jaarrekening

In de jaarrekening vindt u samenvattende overzichten over de financiële situatie zoals onder andere de balans en de toelichting op de balans. Tevens vindt u hier de controleverklaring en het vaststellingsbesluit.

Voor een uitgebreide toelichting op de totstandkoming van het resultaat en een voorstel voor de bestemming van het resultaat, verwijzen wij u naar het separate raadsvoorstel.

DEELPROGRAMMA 1.1 BRANDWEERZORG EN RAMPENBESTRIJDING

Omschrijving van het deelprogramma

Met ingang van 1 januari 2014 is de gemeentelijke brandweer, inclusief haar dagdienst en vrijwillige brandweer, volledig opgegaan in de nieuwe organisatie, de Veiligheidsregio Groningen.

De veiligheidsregio Groningen staat voor de uitvoering van een aantal wettelijke taken, zoals beschreven in de Wet Veiligheidsregio's, aangevuld met bestuurlijke regionale afspraken.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

- Een goede brandweezorg leveren in de gemeente Winsum.
- De brandweer in de gemeente Winsum werkt risico gestuurd.
- Er wordt gestreefd naar zo kort mogelijke opkomsttijden.
- Goede voorbereiding op incidenten, rampen en crises door planvorming (opleiden/trainen/oefenen, advisering, evaluatie) en de organisatie van het regionale Team Bevolkingszorg.
- Een adequaat en effectief regionaal Team Bevolkingszorg bestaande uit regionale expertteams die binnen de Veiligheidsregio Groningen snel kunnen worden ingezet om de kwaliteit en flexibiliteit te leveren voor gemeenten.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoering (door de GKG) van de gemeentelijke taken ter voorbereiding op incidenten, rampen en crises, waaronder:

Wat hebben we bereikt?

- We hebben incidenten adequaat bestreden en middels voorlichtingen en brandveiligheidscontroles getracht onveilige situaties te voorkomen. Er zijn dit jaar plm. 30 brandweeroefeningen en vier chauffeursoefeningen in Winsum en Baflo gehouden. Er is geadviseerd op bouwplannen, bestemmingsplannen en verzoeken vanuit de bevolking.
- Door gerichte controles en middels schriftelijke advisering controles uitgevoerd. Kerken en scholen zijn geïnformeerd voor de feestdagen.
- De gemiddelde uitruktijden van de posten Winsum en Baflo zijn gemiddeld tussen de 11 en 12 minuten. De Veiligheidsregio is betrokken bij bestemmingsplannen.
- Het Team Bevolkingszorg is regionaal ingericht met harde en zachte piketten. Er vindt een uitbreiding van harde piketfuncties plaats. Regionale en lokale functionarissen zijn opgeleid, getraind en/of beoefend.
- Het Team Bevolkingszorg wordt opgeleid, getraind en/of beoefend om bij rampen/crises snel, adequaat en flexibel te kunnen leveren. Er is aandacht voor de werving en selectie van functionarissen voor het regionale Team Bevolkingszorg.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De Gemeentelijke Kolom Groningen heeft voor de gemeenten in de Veiligheidsregio Groningen uitvoering gegeven aan de gemeentelijke taken ter voorbereiding op incidenten, rampen en crises. Planvorming is ontwikkeld, geactualiseerd en geïmplementeerd.

a) organiseren, beheren en aansturen van de GKG en Team Bevolkingszorg; b) beheren van het plan bevolkingszorg en onderliggende draaiboeken en handboeken; c) advisering van gemeenten, veiligheidsregio en crisispartners; d) opleiding, training en oefeningen (OTO) van het Team Bevolkingszorg; e) Bijdragen aan de realisatie van het beleidsplan Veiligheidsregio Groningen en de multidisciplinaire taken op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.	Er zijn alarmeringstesten uitgevoerd. In 2018 hebben structurele overleggen met de burgemeester, gemeentesecretaris, Hoofd Bedrijfsvoering en lokale ambassadeur crisisbeheersing plaatsgevonden. Er heeft een grootschalige, multidisciplinaire oefening aardbevingen plaatsgevonden.
-
• Uitvoering van de bevolkingszorgtaken tijdens incidenten, rampen en crises, door inzet van (functionarissen van) het regionale Team Bevolkingszorg.	• In 2018 is uitvoering gegeven aan bevolkingszorgtaken. De functionarissen van het regionale Team Bevolkingszorg zijn waar nodig ingezet tijdens incidenten, rampen en crises.

Maatschappelijke effecten

In de jaarlijkse rapportages van de Veiligheidsregio met betrekking tot de begroting en de jaarrekening worden de prestaties van de Veiligheidsregio en de maatschappelijke effecten daarvan verantwoord.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Crisisbeheersing en brandweer	838.147	838.147	817.963	20.184 V
Totaal Lasten	838.147	838.147	817.963	20.184
Baten				
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0 -
Totaal Baten	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	838.147	838.147	817.963	20.184 V
Saldo deelprogramma	838.147	838.147	817.963	20.184

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

Crisisbeheersing en brandweer

20.000

V

Vanuit de jaarrekening van de Veiligheidsregio is een deel van het positieve resultaat in mindering gebracht op de gemeentelijke bijdrage en daarmee teruggegeven aan de gemeenten.

Saldo van het Deelprogramma

20.000

V

DEELPROGRAMMA 1.2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Omschrijving van het deelprogramma

De voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. De preventieve zorg voor de handhaving van de openbare orde (OO) ligt primair bij de gemeente, terwijl het repressief optreden met name door de politie zal gebeuren. Daarnaast kunnen ook Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) worden ingezet.

Wettelijk is de gemeente verantwoordelijk voor onder meer:

- de openbare orde (Gemeentewet);
- de gezagvoering over de politie voor wat betreft handhaving van de OO (Politiewet);
- regelmatige afstemming over politiezaken met het Openbaar Ministerie (Politiewet) in het zogeheten driehoeksoverleg.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Het gevoel van veiligheid vergroten en overlast verminderen.

Wat hebben we bereikt?

- Met inzet van en samenwerking met partijen als de politie, de BOA en Mensenwerk Hogeland wordt het veiligheidsgevoel bevorderd en eventuele overlast teruggedrongen.

Wat doen we ervoor?

- Opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2016-2018.
- Dialoog zoeken met jongeren en hun ouders.
- Overleg met het CJG over aanpak overlast en preventiemaatregelen.
- Aanscherpen toezicht op uitgaanspubliek.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aan de in het Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018 gestelde prioriteiten is in 2018 uitvoering gegeven. Het Integraal Veiligheidsbeleid Het Hogeland en bijbehorende uitvoeringsplan is in voorbereiding.
- Onder andere via Mensenwerk Hogeland wordt de dialoog gezocht met jongeren en ouders.
- In 2018 heeft zes keer een integraal jeugdoverleg en aansluitend zes keer een RisicoJongerenOverleg plaatsgevonden. De bestuurlijke en ambtelijke verbinding tussen Zorg en Veiligheid is verstevigd.
- De politie zet in de weekenden in Basisteam Ommelanden-West specifieke horecadiensten in. Mensenwerk Hogeland, de politie en de BOA nemen de uitgaanslocaties en vindplaatsen jeugd mee op hun rondes. Jaarlijks vindt het horecaoverleg met ondernemers plaats. Waar nodig zijn BOA's drank en horeca ingezet.

- Inspelen op actualiteiten via:
  1. Lokaal overleg met de politie;
  2. Periodiek Veiligheidsoverleg;
  3. Periodiek driehoeksoverleg;
  4. Inzet Boa;
  5. Periodiek Jeugdoverleg;
  6. Periodiek RisicoJongerenOverleg;
  7. Periodiek bestuurlijk overleg Zorg en Veiligheid.

Speerpunten hierbij zijn vermindering vernielingen, mishandelingen en vechtpartijen.
- Elke zes weken vond lokaal politieoverleg plaats met de politie en de BOA. Ook vond zeswekelijks het veiligheidsoverleg van Basisteam Ommelanden-West plaats met de politie en het Veiligheidshuis. In november is het veiligheidsoverleg overgegaan in een Tactisch Veiligheids-overleg (TVO) voor de vier gemeenten die in 2019 samen de gemeente Het Hogeland vormen. Het driehoeksoverleg van Basisteam Ommelanden-West heeft vier keer plaatsgevonden. De BOA is voornamelijk ingezet op de prioriteiten: parkeeroverlast, hondenoverlast, jeugdoverlast, Diftar, woonoverlast algemeen, overlast fietsen, overlast jaarwisseling, evenementen. Ook biedt de gemeente Winsum buurtbemiddeling aan haar inwoners.

Maatschappelijke effecten

Uit het benchmarkonderzoek Waar staat je gemeente? van juni 2014 blijkt dat het veiligheidsgevoel in de buurt van de inwoners van de gemeente Winsum sinds 2012 is gestegen van een 7,1 naar een 7,4. Het streven was om in 2018 de veiligheid en het veiligheidsgevoel van inwoners verder te verhogen. In het Integraal Veiligheidsbeleid staan het terugdringen van criminaliteit en overlast centraal.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Openbare orde en veiligheid	181.241	181.241	177.579	3.663 V
Totaal Lasten	181.241	181.241	177.579	3.663
Openbare orde en veiligheid	181.241	181.241	177.579	3.663 V
Saldo deelprogramma	181.241	181.241	177.579	3.663

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

	Afwijking in €	V=vrld N=nadl
<i>Overige afwijkingen:</i>	4.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	4.000	V

DEELPROGRAMMA 1.3 VOLKSHUISVESTING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij de volkshuisvesting gaat het om het realiseren van kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente, in de koop- en de huursector.

Bouw- en woningtoezicht en het welstandstoezicht bewaken de bouwkundige en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

- Realiseren van de woningbouwtaakstelling.
- Herstructurering.
- Waarborgen van de kwaliteit van de gebouwde omgeving.
- Adequate afstemming bereiken tussen vraag en aanbod op de woningmarkt en doorstroming bevorderen.
- Passende woningvoorraad voor de doelgroep die als gevolg van Rijksbeleid langer thuis moet blijven wonen.
- Duurzame woningvoorraad.

Wat doen we ervoor?

- Begeleiden van planvorming voor bestaande inbreidingslocaties en daar waar mogelijk voor nieuwe locaties.

Wat hebben we bereikt?

- De woningmarkt verkeerd in een hoogconjunctuur.
- De procedure voor de realisatie van vier woningen aan de Gebroeders Gootjesstraat is in februari afgerond. De bouw is inmiddels gestart. In Munster, fase 1 zal Wierden en Borgen vijf woningen bouwen.
- De kwaliteit van de woningen wordt gewaarborgd via toetsing van de omgevingsvergunningsaanvraag. (bestemmingsplan, beeldkwaliteit, welstand)
- In de regio Groningen-Assen zijn in 2018 nieuwe afspraken gemaakt in een regionaal woondocument. Doel hiervan is om meer balans te brengen in het aanbod op locaties, verkleinen van risico's, benutten van marktkansen en het realiseren van regionale kwaliteitsdoelstellingen.
- In 2018 zijn ruim 125 huishoudens in Winsum aangeschreven om deel te nemen aan het 'opplussen' van hun huurwoning. Begin 2019 zullen de gewenste maatregelen worden uitgevoerd.
- Daar waar mogelijk worden alle nieuw te bouwen woningen, bijvoorbeeld in de nieuwe woonwijk Munster, gasloos worden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2018 is Munster bouwrijp gemaakt. Begin 2018 zijn de vrije kavels in de verkoop gegaan. Op dit moment zijn nog 6 kavels beschikbaar. In september heeft Plegt-Vos tweekappers op de markt gebracht. Op dit moment is ongeveer 80% onder optie.

Verder is de ontwikkeling van de invulling van het voormalige voetbalveld in Adorp verder opgepakt met dorpsbelangen.

• Proactieve opstelling bij herstructureringsplannen van derden. • De samenwerking met Wierden & Borgen voortzetten op basis van de gemaakte prestatieafspraken. • Toepassen van monumenten- en welstandsbeleid. • Daar waar gewenst aan bestemmingsplannen een beeldkwaliteitsplan koppelen. • De door de erfgoedcommissie aangewezen beeldbepalende gebouwen in een bestemmingsplan opnemen. • De bouw van nultrede woningen dan wel levensloopbestendige woningen stimuleren. • Het daar waar mogelijk inzetten van het instrument Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). • Inzetten van de gemeentelijke starterslening. • Inzetten van de blijverslening • Op basis van de regionale woningmarktmonitor de (markt)ontwikkelingen volgen en afstemmen met stakeholders, waaronder Wierden en Borgen. • Het overleg met Wierden & Borgen over preventief aanpassen van woningen voortzetten.	• In de eerste fase van Munster zal meer dan de helft van de woningen gerealiseerd worden door ontwikkelaars. • Op basis van de prestatieafspraken is gestart met het opplussen van huurwoningen in de wijk Obergum in Winsum. • Dit is uitgevoerd. • Dit is uitgevoerd. • De inventarisatie is in uitvoering. Bestemmingsplanregels volgen in het eerste halfjaar van 2019. • Dit is uitgevoerd. • Op verzoek van Dorpsbelangen Adorp heeft Kuub een plan ontwikkeld ('t Stee), en aan de inwoners van Adorp gepresenteerd. In opdracht van KUUB is een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld. Kuub onderzoekt de mogelijkheden voor de realisatie van het plan. • In 2018 is hier minimaal gebruik van gemaakt. • In 2018 is één blijverslening verstrekt. • Dit is uitgevoerd. • Dit is opgenomen in het project 'opplussen' van woningen.

- Een bewustwordingscampagne lanceren om bewoners vroegtijdig bewust te maken dat als zij langer thuis willen danwel moeten wonen preventief hun woningen aan kunnen passen.
- De voorbereidingen voor de bewustwordingscampagne Mijn huis op Maat zijn in volle gang. De campagne zal in 2019 officieel van start gaan. Inmiddels hebben er zich vijftien vrijwilligers aangemeld om als woonadviseur aan de slag te gaan. Ter voorbereiding op de huisbezoeken gaan de vrijwilligers in november op training. Verder is er ook een samenwerking met het Noorderpoort College (onderdeel Zorg Thuis). Naast het delen van kennis over langer thuis wonen zullen er ook studenten medewerking verlenen aan de campagne.
- De blijverslening meer onder de aandacht brengen.
- Dit wordt opgepakt bij de bewustwordingscampagne.
- Mogelijkheden van mantelzorgwoningen beter bekend te maken aan inwoners.
- Dit wordt opgepakt bij de bewustwordingscampagne
- Kavels Munster eerste fase verkopen en bij succesvolle verkoop de tweede fase in ontwikkeling brengen.
- De verkoop van de eerste fase van Munster was erg succesvol. Als gevolg hiervan is de stedenbouwkundige uitwerking van fase 2 en 3 in 2018 opgepakt.
- Duurzaamheidsregelingen introduceren door aan te haken op provinciale danwel landelijke regelingen
- Er is geen gemeentelijke regeling opgezet in verband met de vele landelijke regelingen.
- Nieuwbouwprojecten daar waar mogelijk gasloos uitvoeren.
- Dit is uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Wonen en bouwen	543.414	558.414	575.083	16.669 N
Totaal Lasten	543.414	558.414	575.083	-16.669
Baten				
Wonen en bouwen	427.900	323.170	396.116	72.946 V
Totaal Baten	427.900	323.170	396.116	72.946
Wonen en bouwen	115.514	235.244	178.967	56.278 V
Saldo deelprogramma	115.514	235.244	178.967	56.278

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Wonen en bouwen

20.000   N

Dit nadeel wordt veroorzaakt door het saldo van lagere personeelskosten (voordeel € 14.000 en hogere kosten van ingehuurd personeel (nadeel € 34.000).

BATEN

Wonen en bouwen

73.000   V

Uiteindelijk is de opbrengst aan omgevingsvergunningen hoger uitgevallen dan verwacht in de 2e bestuursrapportage. Reden is vooral dat er aan het einde van het jaar nog een aantal omgevingsvergunningen is verstrekt voor de nieuwe woonwijk Munster.

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

3.000   V

Saldo van het Deelprogramma

56.000   V

DEELPROGRAMMA 1.4 VERKEER EN VERVOER

Omschrijving van het deelprogramma

Verkeer en vervoer is in onze gemeente gericht op zowel het aanleggen, beheren en onderhouden van de fysieke leefomgeving op verkeersgebied als ook het in stand houden en waar mogelijk creëren van een goed functionerend en samenhangend verkeers- en vervoerssysteem in en rond Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken?

- Verbetering toegankelijkheid van het perron station Winsum.
- Verbeteren van de verkeersveiligheid bij scholen.
- Zorgdragen voor een dusdanig beheer van het wegenareaal dat de veiligheid blijft gewaarborgd.
- Inrichting van de wegen alsmede het instellen van het bijbehorende snelheidsregiem volgens het uitvoerend document wegencategorisering.
- Het terugdringen van schade aan bermen en wegen buiten de bebouwde kom.
- De inrichting van De Meeden wordt afgestemd op het gebruik.
- Het verbeteren van het inzicht in de verkeersbordenstructuur.
- Verbetering veiligheid en bereikbaarheid van Winsum.
- Goed (handhaafbaar) parkeerbeleid in het centrum van Winsum.
- Duidelijkheid verkrijgen over de haalbaarheid van een goede veilige fietsverbinding op de route Garnwerd-Winsum en Rasquert-Den Andel.

Wat hebben we bereikt?

- ProRail heeft eind 2018 de huidige oude lift vervangen door een nieuwe.
- Incidenteel zijn er maatregelen uitgevoerd, wanneer dit in het belang van de verkeersveiligheid noodzakelijk werd geacht.
- Er is onderhoud gepleegd aan de wegen conform het beheerplan wegen 2016-2020 dat door de gemeenteraad is vastgesteld.
- Conform het vastgestelde beleid is verder gegaan met het aanbrengen van 30 km/uur zones (Baflo en Rasquert).
- Hier is uitvoering aan gegeven conform het vastgestelde beleid.
- Dit maakt onderdeel uit van de realisatie van de brede school De Tirrel.
- Er is inzicht in de bordenstructuur. In fasen wordt het proces rond bordensanering uitgevoerd.
- Dit is een doorlopend proces.
- Dit wordt meegenomen bij de ontwikkeling van het centrumplan.
- Er is een fietspad aangelegd van Garnwerd naar Weidelust over het tracé van het Pieterpad. Fietssuggestiestroken zijn aangebracht op de weg tussen Rasquert-De Andel-Westernieland.

Wat doen we ervoor?

- De lift bij het station is een obstakel voor vooral minder validen om het perron te bereiken. Oorzaak vormt de vandalismegevoeligheid. In 2018 wordt de lift vervangen door een hellingbaan.
- Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Gezien de ontwikkelingen bij veel scholen wordt individueel afgewogen of een herkenbare schoolzone wordt gerealiseerd.
- Onderhoudsmaatregelen worden afgestemd op het onderhoudsniveau C volgens de CROW-systematiek, zoals dat is vastgelegd in het wegenbeheerplan 2016-2020.
- Inrichten van de wegen tijdens het regulier onderhoud.
- Instellen snelheidsregiem volgens uitvoerend document wegencategorisering.
- Het aanbrengen van passeerstroken of bermverharding in de vorm van graskeien en verbetering verhardingsconstructie.
- De inrichting van De Meeden wordt afgestemd op het gebruik.
- Op basis van de verkeersborden-inventarisatie worden overbodige verkeersborden gesaneerd. Inwoners en dorpsverenigingen krijgen vooraf de mogelijkheid te reageren. Dit kan er toe leiden dat het saneringsvoorstel op plaatsen wordt aangepast. Vervolgens wordt er een verkeersbesluit genomen en wordt overgegaan tot uitvoering al dan niet in combinatie met de invoering van een 30 km/uur zones.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In tegenstelling van de originele plannen is de oude lift door ProRail vervangen door een nieuwe lift.
- Er zijn dit jaar geen schoolzones bijgekomen.
- De wegen zijn onderhouden conform het vastgestelde beheerplan.
- Daar waar dit van toepassing was is dit uitgevoerd.
- Conform het vastgestelde beleid is verder gegaan met het aanduiden van 30 km/uur zones in Baflo en Rasquert.
- Daar waar nodig is dit meegenomen tijdens het uitvoeren van het wegenonderhoud.
- Is afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen in relatie tot de Brede School De Tirrel.
- Verder is gegaan met het lopende proces van bordensanering.

- Er is een blauwe zone ingesteld voor de omgeving van het winkelcentrum Obergon. Momenteel vindt evaluatie van het gevoerde beleid plaats. Dit om een afweging te kunnen maken of de blauwe zone zou moten worden uitgebreid, dan wel dat de blauwe zone aanpassing behoeft.
- Dit wordt meegenomen met de ontwikkeling van het centrumplan.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed- baarheid	realisatie 2018	streven 2018	realisatie 2017
De gemeente dient een veilig en goed toegankelijke gemeente per fiets, per auto en per openbaar vervoer te zijn.					
Aantal schadegevallen als gevolg van slecht/matig onderhoud	goed	hoog	4	< 5	4
Aantal meldingen bij het "telefonisch meldpunt" met betrekking tot:					
- verkeersaspecten	goed	matig	25	30	26
- wegen	goed	hoog	34	30	35
- openbare verlichting	goed	matig	nb	nb	nb
- straatmeubilair	goed	hoog	35	40	34
- gladheidsbestrijding	goed	matig	2	10	3

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Verkeer en vervoer	1.774.431	1.871.491	2.343.894	472.403	N
Parkeren	13.920	6.960	6.852	108	V
Economische havens en waterwegen	193.010	193.010	137.387	55.623	V
Totaal Lasten	1.981.361	2.071.461	2.488.133	-416.672	
Baten					
Verkeer en vervoer	5.151	62.901	94.714	31.813	V
Economische havens en waterwegen	400	400	1.010	610	V
Totaal Baten	5.551	63.301	95.724	32.423	
Verkeer en vervoer	1.769.280	1.808.590	2.249.180	440.590	N
Parkeren	13.920	6.960	6.852	108	V
Economische havens en waterwegen	192.610	192.610	136.377	56.232	V
Saldo deelprogramma	1.975.810	2.008.160	2.392.409	-384.249	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V=vrdl**
N=nadl

LASTEN

Verkeer en vervoer

472.000   N

Deze overschrijving heeft 3 oorzaken. De grootste oorzaak betreft de afschrijving ineens van de betaalde bijdragen aan bedrijven ter versterking van het centrum in Winsum. Deze hogere afschrijvingslast wordt overigens gedekt door een onttrekking aan de ingestelde bestemmingsreserve hiervoor. Daarnaast is sprake van hogere kosten van het onderhoud aan de wegen en de openbare verlichting, waarbij deze hogere kosten eveneens worden gedekt vanuit de egalisatiereserves.

Economische havens en waterwegen

56.000   V

Bij het onderhoud van de kunstwerken is dit jaar sprake van lagere kosten. Hiervoor wordt op het onderdeel reservemutaties een storting tot het bedrag van het voordeel gedaan in de egalisatiereserve kunstwerken.

BATEN

Verkeer en vervoer

32.000   V

De hogere opbrengst wordt tot een bedrag van € 11.000 veroorzaakt door verkoop/ruil van grond tbv de aanleg van het nieuwe fietspad-plus. Een bedrag van € 21.000 is veroorzaakt door extra vergunningen voor grond- en kabelwerken.

Saldo van het Deelprogramma

384.000   N

DEELPROGRAMMA 1.5 MILIEU

Omschrijving van het deelprogramma

Een kwalitatief goede woon- en leefomgeving wordt mede bepaald door een duurzame inrichting van de woon- en leefomgeving. Inwoners van de gemeente Winsum merken dat met name als het gaat om de preventie bij het ontstaan en de afvoer van afvalwater en het huishoudelijk afval. Bedrijven hebben met name te maken met milieuvergunningen en –meldingen en de controle en handhaving daarvan.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?

Riolering, waterzuivering en waterbeheer

- Een betaalbaar en duurzaam water- en rioleringsbeheer.
- Hergebruik van regenwater en de mogelijkheden voor het scheiden van afvalwater.
- Het voldoen aan de basisinspanning: In de 3e nota op de waterhuishouding (NW3) is vastgelegd dat als onderdeel van een pakket maatregelen om de algemene waterkwaliteit te verbeteren de vuilemissie vanuit rioolstelsels naar het oppervlaktewater met 50% moet worden teruggedrongen. Ook in de vervolgnota NW4 wordt nadrukkelijk aandacht voor gevraagd.
- Een rioleringsstelsel waarbij calamiteiten voorkomen worden en de onderhoudstoestand van de stelsels op een acceptabel niveau gehouden wordt.
- Het voldoen aan de algemene regels van de Waterwet waarmee de directe lozingen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater wordt gereguleerd.

Afvalverwijdering en verwerking

- Minder Afval- Beter Gescheiden- Efficiënter Ingezameld.

Milieuwetgeving

- Adequate vergunningverlening , en voldoen aan de kwaliteitscriteria/Wet VTH.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben uitvoering gegeven aan het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018.
- Afkoppelen van schoon verhard oppervlak op plaatsen waar dit mogelijk was
- Het stelsel is door detailaanpassing verder aangepast aan de wettelijk gestelde eisen van de basisinspanning. Door onder andere het verhogen van de waterkwaliteit middels het opschonen en door het plaatselijk afkoppelen.
- Dankzij de uitvoering van de maatregelen uit het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 is het stelsel op een acceptabel niveau gehouden.
- Het Waterschap zal met voorstellen komen hoe verder om te gaan met de lozingen van de woonboten op het oppervlaktewater.
- We hebben het diftar systeem voor afvalinzameling gecontinueerd
- Vergunningverlening en handhaving is op orde en wordt o.a. uitgevoerd door de omgevingsdienst Groningen

Duurzaamheid

- Het voeren van een actief klimaatbeleid, gericht op het toepassen en opwekken van duurzame energie.
- Energiebesparing in openbare verlichting.
- Inwoners ondersteunen en adviseren bij keuze voor energiebesparingsmaatregelen en subsidieaanvragen.
- Ondersteuning van het platform Samen Duurzaam en andere relevante initiatieven.
- Zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen.
- Behoud Fair Trade status gemeente Winsum.
- Voor auto's die de gemeente aanschaft de milieuaspecten mee laten tellen.
- Een commercieel aardgas vulpunt.
- Oplaadpunten voor elektrische auto's en boten.
- Het klimaatbeleid 2015-2020 wordt uitgevoerd, o.a. door lokale energie coöperaties te ondersteunen
- Openbare verlichting wordt bij vervanging uitgevoerd met gedimde LED-verlichting
- Het Energieloket bevat alle informatie die bewoners nodig hebben voor energiebesparing en mogelijke subsidies
- Lokale energie coöperaties worden ondersteund. Het platform Samen Duurzaam bestaat niet meer.
- Op gemeentelijke gebouwen worden waar mogelijk zonnepanelen geplaatst.
- Er is contact geweest met de overige BMWE-gemeenten om voor de nieuwe gemeente Het Hogeland de fairtradestatus aan te vragen.
- Auto's die de gemeente afschaft rijden waar mogelijk op groen gas, en anders op de schoonste dieselvariant.
- Een commercieel aardgas vulpunt is gerealiseerd.
- Er zijn in totaal 3 openbare oplaadpunten voor elektrische auto's gerealiseerd. De gemeente doet mee aan een provinciale aanbesteding om in iedere kern een elektrisch oplaadpunt te realiseren

Wat doen we ervoor?

Riolering, waterzuivering en waterbeheer

- Uitvoering meerjarig maatregelenplan.
- Uitvoering grondwaterbeheerplan BMWE.
- Uitvoering baggerplan.
- Uitvoering geven aan het afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018.
- Mogelijkheden onderzoeken binnen Duurzaam Bouwen (Winsum-Oost).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het meerjarig maatregelplan is afgestemd met de overige maatregelplannen en begin 2018 is het bestek rioolreparaties en relining aanbesteed en in uitvoering gegaan.
- De monitoring van de grondwaterstanden wordt gecontinueerd.
- De aanbesteding is in 2016 geweest en de werkzaamheden zijn volgens uitgevoerd.
- In samenwerking met de buurgemeenten is uitvoering gegeven aan het gezamenlijke afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018.
- Onderzoek naar de mogelijkheden voor de 1e fase zijn afgerond, voor de volgende fase zal opnieuw gekeken worden naar de mogelijkheden.

- In 2018 zal het stelsel voldoen aan de wettelijk vereiste basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor.

- Repareren of vervanging riolering op basis van het actueel maatregelenplan.

- Aansluitpunt aanbieden voor de woonboten in het buitengebied met vaste ligplaats, mits het waterschap gaat handhaven op de lozingen op het oppervlaktewater.

Afvalverwijdering en verwerking

- Voortzetting van diftar op basis van besluit over de diftar-evaluatie eind 2014.
- Optimalisatie van de mogelijkheden voor het aanbieden van gescheiden afvalstromen, en communicatie hierover.
- Blijvende inzet van handhavingscapaciteit in 2018.
- Blijven onderzoeken hoe scheiding van afval tot synergie met werkgelegenheidsprojecten kan leiden
- Voor het behalen van het doel van 100 kilo restafval per persoon per jaar, en een afvalscheidingspercentage van 75%, zal aangesloten worden bij projecten van Omrin.

Milieuwetgeving

- Procesmatig en zaakgericht werken. Opleidingsniveau van het personeel up to date houden, onder andere door de uitvoering van competentietrajecten.
- Meewerken aan de provinciebrede werkgroep die zich bezighoudt met de borging van de procescriteria voor de uitvoering van VTH-taken.
- De invoering van de Omgevingswet wordt gezamenlijk met de andere herindelingsgemeenten voorbereid.

Duurzaamheid

- In 2015 is een samenhangend klimaatbeleid vastgesteld. Er wordt bekeken welke zaken hiervan nog in 2018 worden uitgevoerd.

- In 2018 is het stelsel middels detailaanpassing verder aangepast aan de gestelde eisen in de wettelijke basisinspanning. Voor het verhogen van de waterkwaliteit zijn de watergangen opgeschoond en is plaatselijk afgekoppeld.

- Eind 2017 is het bestek afgerond en begin 2018 is het aanbesteed en vervolgens is het in uitvoering gegaan.

- Het aanbieden van een aansluitpunt is afhankelijk van de door het Waterschap Noorderzijlvest te stellen eisen van de lozing van deze woonboten op het oppervlakte water. Het waterschap heeft hierin nog geen standpunt ingenomen

- Diftar is voortgezet op basis van de evaluatie uit 2014.

- In iedere dorpskern zijn mogelijkheden aanwezig voor het gescheiden aanbieden van onder andere glas en kleding.
- Er wordt gehandhaafd op het zich verkeerd ontdoen van afval.
- Nieuwe scheidingsmogelijkheden worden steeds onderzocht. Het omdenken van afval naar grondstof, in het kader van de circulaire economie, wordt ook voor de nieuwe gemeente meegenomen.
- Waar mogelijk wordt aangesloten bij projecten van Omrin

- Competentietrajecten zijn uitgevoerd, en werkzaamheden worden gestructureerd uitgevoerd.

- Er is meegewerkt aan de provinciebrede werkgroep procescriteria. Door de komende herindeling is deze deelname vanaf augustus door Eemshaven uitgevoerd.
- Er is een BMW-brede werkgroep Omgevingswet geweest, die o.a. een concept-plan van aanpak voor de invoering van deze wet heeft gemaakt.

- Met name de ondersteuning van energie coöperaties met kennis en netwerken heeft nog binnen de gemeente plaatsgevonden.

- In 2017 is een bijeenkomst gehouden waarin lokale energie-coöperaties met elkaar en met ondersteunende organisaties kennis hebben kunnen maken. Daarmee kunnen deze coöperaties in 2018 beter ondersteund worden. Overige zaken worden in overleg met de overige herindelingsgemeenten opgepakt, zoals o.a. een gebiedsvisie op zonne-energie.
- Voor het afsluiten van een nieuw contract voor de aankoop van stroom en gas sluiten wij aan bij de aanbesteding van de gemeente Groningen en de provincie voor duurzame energie, net als de overige herindelingsgemeenten.
- Uitvoering van het vervangingsplan voor openbare verlichting o.b.v. energiezuinige verlichting.
- Van 2013 tot en met 2015 is middels Warm Wonen Winsum een project uitgevoerd dat gericht is op duurzame maatregelen in de bestaande bouw. In 2016 is dit project door de ondernemers voortgezet.
- Het uitvoeringsprogramma vanuit het landelijke Energieakkoord wordt in uitvoering gebracht, middels het Energieloket en het project Energiek Toezicht.
- Dit platform wordt omgevormd naar een podium voor alle partijen die actief zijn op het gebied van duurzaamheid, eventueel in BMW verband. Hierbij worden lokale energie-coöperaties betrokken.
- O.b.v. de ervaringen met de zonnepanelen op het gemeentehuis, de buitendienst en museum Wierdenland worden panelen geplaatst op overige gemeentelijke gebouwen.
- Door de Fair Trade werkgroep en mogelijk de inzet van enkele vrijwilligers.
- Waar mogelijk zullen de auto's van de gemeente verduurzaamd worden.
- Overige zaken, zoals een gebiedsvisie op zonne-energie, voorbereiden op de Regionale Energie Strategie zijn BMW-breed opgepakt.
- De aanbesteding voor groene energie heeft plaatsgevonden, en Winsum heeft hieraan deelgenomen.
- Vervanging van openbare verlichting wordt energiezuinig uitgevoerd.
- Warm Wonen in Winsum is door ondernemers met ondersteuning van de gemeente voortgezet.
- Het Energieloket ontvangt een financiële bijdrage, en Winsum is vertegenwoordigd in de ambtelijke werkgroep. Het plan Energiek Toezicht en de Clean Campagne worden in BMW-verband uitgevoerd.
- Het platform Samen Duurzaam bestaat niet meer, maar plaatselijke energiecoöperaties worden ondersteund en met elkaar in contact gebracht, zodat hier een nieuw platform voor kennisuitwisseling ontstaat.
- Waar mogelijk worden zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen geplaatst.
- Er is contact geweest met de wereldwinkels in Uithuizen en Bedum om te kijken of zij de Winsumse Fairtrade werkgroep kunnen helpen bij het fairtrade maken van de nieuwe gemeente Het Hogeland.
- Waar mogelijk rijden de auto's van de gemeente op groen gas

- In de aanbesteding voor WMO- en leerlingenvervoer wordt zo mogelijk de verplichting opgenomen om op groen gas te rijden.
- Bedrijven en particulieren stimuleren om over te gaan tot de aanschaf van groen gas auto's.
- In 2017 is een commercieel gasvulpunt worden gerealiseerd.
- Behoeftte peilen voor meer laadpalen.
- In de aanbesteding WMO-vervoer is een paragraaf opgenomen over duurzaam rijden.
- Door het realiseren van een groen gas vulpunt worden inwoners en bedrijven gestimuleerd om op groen gas te rijden.
- Het groengasvulpunt is gerealiseerd.
- Winsum doet mee aan een provinciale aanbesteding voor elektrische oplaadpalen.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2018	Streven 2018	Realisatie 2017
Herstel en behoud van een gezond milieu, waarbij een duurzame ontwikkeling nagestreefd wordt. Burgers en bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen in de zorg voor het milieu.					
Ingezamelde hoeveelheden					
Aantal kg/inw restafval	goed	hoog	145	130	147
Aantal kg/inw gft-afval	goed	hoog	109	71	110
Scheidingsresultaten, bijvoorbeeld de hoeveelheid gescheiden ingezameld glas, papier, kunststof, etc. Sinds het LAP II is er alleen een algemene scheidingsdoelstelling. Landelijk is het streven om in 2020 de hoeveelheid restafval omlaag te brengen naar 100 kilo per persoon per jaar, en een scheidingspercentage van 75%.					
Scheidingsdoelstelling LAP, nuttige toepassing.	goed	hoog	67%	73%	67%
Calamiteiten rioolstelsel	goed	hoog	0	0	0

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Riolering	860.826	860.826	755.128	105.697 V
Afval	1.212.343	1.212.343	1.298.243	85.900 N
Milieubeheer	246.165	333.374	342.535	9.161 N
Totaal Lasten	2.319.334	2.406.543	2.395.907	10.636
Baten				

Riolering	1.262.213	1.262.213	1.245.720	16.493	N
Afval	1.452.192	1.452.192	1.511.235	59.043	V
Milieubeheer	0	0	18.980	18.980	V
Totaal Baten	2.714.405	2.714.405	2.775.935	61.530	

Riolering	401.387	401.387	490.592	89.204	V
Afval	239.849	239.849	212.991	26.858	N
Milieubeheer	246.165	333.374	323.555	9.819	V
Saldo deelprogramma	-395.071	-307.862	-380.028	72.166	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V=vrld**
N=nadl

LASTEN

Riolering

106.000   V

Het behaalde voordeel is tot een bedrag van € 22.000 veroorzaakt door lagere kapitaallasten, een bedrag van € 50.000 aan een lagere storting in de voorziening en door lagere overige exploitatiekosten tot een bedrag van € 34.000. Zoals afgesproken worden alle afwijkingen op dit gebied geëgaliseerd met de reserve.

Afval

86.000   N

Op het gebied van afval is sprake van hogere lasten dan geraamd. Deze hogere lasten worden vooral veroorzaakt door hogere kosten van de verwerking van kunststoffen, beton/puin en grof vuil. De meerkosten bedroegen € 117.000. De bijdrage aan het vuilverwerkingsbedrijf is € 31.000 lager uitgevallen dan geraamd.

BATEN

Riolering

16.000   N

De lagere opbrengst is veroorzaakt door een lagere opbrengst aan rioolheffingen.

Afval

59.000   V

De hogere opbrengst is vooral veroorzaakt door een nagekomen ontvangst van het afvalfonds over het jaar 2017 van € 47.000. Daarnaast is nog sprake van een hogere opbrengst aan afvalstoffenheffing dan geraamd tot een bedrag van € 12.000.

Milieubeheer

18.000   V

Wegens detachering van personeel hebben we een vergoeding ontvangen van € 19.000, welke niet was geraamd.

Overige afwijkingen:

9.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   72.000   V

DEELPROGRAMMA 2.1 CULTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Naast de subsidiëring van de openbare bibliotheek vallen het kunst en cultuurbeleid, oudheidkunde en musea en cultureel erfgoed onder dit programma evenals het vormings- en ontwikkelingswerk. Kunst en cultuur behelst voornamelijk de amateurkunst (muziek, theater, dans, cultuurhistorie e.d.).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.

5.4 Musea

5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

- Stimulering van een rijk en gevarieerd cultuurbezit en cultureel leven, waarbij we wel meer en meer uitgaan van de zelfredzaamheid en initiatiefrijkheid van instellingen en burgers.
- Een bereikbare bibliotheekvoorziening (digitaal of fysiek) voor iedere inwoner.
- Voor de jeugd (0-12 jaar) een fysieke bibliotheekvoorziening nabij.
- Bewaken van de cultuurhistorische waarden in de gemeente.

Wat doen we ervoor?

- De subsidie voor culturele organisaties richten op stimulering van deelname door kinderen en jongeren aan kunst en cultuur. De gemeente heeft daarbij een stimulerende en faciliterende rol.

Wat hebben we bereikt?

- In 2018 zijn diverse initiatieven op het gebied van cultuur gefaciliteerd door middel van een incidentele subsidie. Enkele voorbeelden zijn het Trijntje Soldaats festival, de expositie het Kinderboek en het hakenkruis, het project kunstcarrousel voor kinderen en de toneelvoorstelling GAS.
- Voor iedere inwoner is er een fysieke bibliotheekvoorziening doordat er vooralsnog fysieke bibliotheken zijn in Winsum en in Baflo. Daarnaast is het digitale bibliotheeknetwerk bereikbaar voor inwoners van de gehele provincie.
- De bibliotheekvoorzieningen zijn fysiek toegankelijk voor de jeugd doordat er naast de reguliere bibliotheekvoorzieningen op 9 basisscholen een bibliotheek op school is.
- In samenwerking met de erfgoedcommissie is de inventarisatie karakteristieke panden in de bebouwde kommen gestart.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De structurele subsidies aan culturele organisaties zijn conform het subsidieprogramma 2018 verleend om hun activiteiten gedurende het jaar uit te voeren. Daarnaast zijn er incidentele subsidies verleend voor culturele activiteiten en projecten.

- We stellen het dorp Baflo in de gelegenheid om samen met Biblionet een bibliotheekvoorziening te realiseren in de plaats van de vestiging Baflo.
- Biblionet voert samen met het basisonderwijs het concept "Bibliotheek op school" uit in 9 scholen. Wanneer de Brede School in Baflo wordt geopend, zal ook daar een Bibliotheek op school gerealiseerd worden.
- In 2016 is de Erfgoednota Winsum vastgesteld. Samen met de gemeentelijke erfgoedcommissie gaan we het activiteitenprogramma uitvoeren.
- Na het buitengebied gaan we nu de cultuurhistorische waarden in de dorpskernen inventariseren.
- De plannen voor het realiseren van een andere bibliotheekvoorziening zijn geconcretiseerd en treden per 2019 in werking.
- gerealiseerd conform afspraken.
- De erfgoedcommissie geeft inhoud aan het educatieve aspect door middel van een eigen Facebook-pagina en een succesvolle erfgoeddag voor nieuwe inwoners van de gemeente.
- Inventarisatie gestart en naar verwachting afgerond in 2018.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2018	streven 2018	realisatie 2017
Het stimuleren van de deelname van kinderen en jongeren aan diverse uitingsvormen van kunst en cultuur, zoals theater, amateurkunst, literatuur, cultuurhistorie, muziek, beeldende kunst.					
Aantal lidmaatschappen bibliotheek volwassenen	Goed	Middel	1.547*	1.700	1.582
Aantal lidmaatschappen bibliotheek jeugd tot 18	Goed	Middel	2.115*	2.600	2.091
Fysieke bezoekers vestigingen Winsum en Baflo	Goed	Middel	52.500**	57.000	52.526
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde muziekkorpsen	Goed	Middel	104	135	119
Aantal leerlingen muziekschool Noord Akkoord < 18 jaar	Goed	Middel	36	42	41
Aantal leerlingen < 18 jaar gesubsidieerde toneelverenigingen	Goed	Middel	61	65	75
Aantal bezoekers museum Wierdenland Volwassenen + kinderen tot 18 jaar	Goed	Middel			10.309

* Stand van zaken per 1 oktober 2018

** Schatting op basis van het eerste halfjaar 2018

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Cultuurpresentatie, -prod. en - particip.	82.558	105.628	96.772	8.856 V
Musea	154.120	153.860	157.092	3.232 N
Cultureel erfgoed	70.310	163.627	76.553	87.074 V
Totaal Lasten	306.988	423.115	330.417	92.698

Baten				
Cultuurpresentatie, -prod. en - particip.	0	0	0	0 V
Musea	38.325	38.325	36.500	1.825 N
Cultureel erfgoed	0	0	354	354 V
Totaal Baten	38.325	38.325	36.854	-1.471

Cultuurpresentatie, -prod. en -particip.	82.558	105.628	96.772	8.856 V
Musea	115.795	115.535	120.592	5.057 N
Cultureel erfgoed	70.310	163.627	76.198	87.429 V
Saldo deelprogramma	268.663	384.790	293.562	91.227

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Cultureel erfgoed

87.000 V

Er was sprake van een hoog bedrag aan een gereserveerd bedrag voor het opstellen/uitvoeren van een erfgoednota tot een bedrag van € 93.000. Hiervan is € 21.000 besteed in 2018. Er resteert derhalve nog een bedrag € 72.000. Verder is sprake van een lager bedrag aan bestede subsidies tot een bedrag van € 9.000 en zijn er wat kleinere voordelige afwijkingen op overige exploitatiekosten tot een bedrag van € 6.000.

Overige afwijkingen:

4.000 V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 91.000 V

DEELPROGRAMMA 2.2 ONDERWIJS

Omschrijving van het deelprogramma

Goed onderwijs is één van de sleutels tot maatschappelijk succes.

Dit programma geeft aan hoe wij deze zorg inhoudelijk gestalte geven op grond van de wettelijke taken en de geformuleerde beleidsuitgangspunten en hoe de randvoorwaarden (huisvesting) zo goed mogelijk kunnen worden gecreëerd.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?

- Gemeenten en schoolbesturen in Noord Groningen zoeken samen naar oplossingen om het onderwijs voor kinderen in onze regio in de toekomst kwalitatief goed, betaalbaar en bereikbaar te houden.
- Goed en betaalbaar leerlingenvervoer faciliteren.

Wat doen we ervoor?

- Samen met de schoolbesturen (en zo nodig ook andere partijen) mogelijkheden voor geïntegreerde kindcentra ontwikkelen, met een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn voor 0-12 jaren.
- In samenwerking met alle Groningse en Drentse gemeenten een programma van eisen opstellen voor de vervoersaanbesteding in 2018.

Wat hebben we bereikt?

- Begin 2017 is de gemeentelijke notitie 'Kindcentra in gemeentelijk perspectief' opgesteld en in de colleges van B&W gebracht. In 2018 is uitvoering gegeven aan deze notitie door samenwerking in het kennisplatform Kindcentra Noord.
- Het leerlingenvervoer wordt sinds augustus 2018 uitgevoerd door UVO uit Uithuizermeeden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De samenwerking met de BMW/DAL gemeenten in het kennisplatform Kindcentra Noord is verlengd voor de periode 2018-2020. In het uitvoeringsprogramma zijn twee hoofdthema's benoemd: Beleid in relatie tot ontwikkeling van kindcentra en Uitvoering van het Scholenprogramma. In 2018 is het accent gelegd op de beleidsthema's voor- en vroeg schoolse educatie (VVE) en Preventie en jeugdhulp in relatie tot (passend) onderwijs. het beleidsthema VVE is nader uitgewerkt in het kwaliteitskader VVE DAL/BMW. deze is in 2018 vastgesteld door de colleges en zal in 2019 in werking treden.
- conform planning uitgevoerd.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2017/2018	streven 2017/2018	realisatie 2016/2017
VVE - BEREIK = kinderen/peuters met een taal- en ontwikkelingsachterstand in de voorschoolse periode. (VVE = voor- en vroegschoolse educatie)					
Bereikt aantal VVE – peuters in Winsum	Goed	Middel	13	16	20

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Openbaar basisonderwijs	110.606	110.606	79.998	30.608 V
Onderwijshuisvesting	628.546	628.546	880.787	252.241 N
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	713.850	682.361	540.827	141.535 V
Totaal Lasten	1.453.002	1.421.513	1.501.612	-80.099
Baten				
Openbaar basisonderwijs	17.349	17.349	0	17.349 N
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	15.910	52.561	52.869	307 V
Totaal Baten	33.259	69.910	52.869	-17.042
Openbaar basisonderwijs	93.257	93.257	79.998	13.259 V
Onderwijshuisvesting	628.546	628.546	880.787	252.241 N
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	697.940	629.800	487.958	141.842 V
Saldo deelprogramma	1.419.743	1.351.603	1.448.743	-97.140

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Openbaar basisonderwijs

32.000   V

Het voordeel op dit taakveld is veroorzaakt door lagere personeelskosten tot een bedrag van € 17.000 en lagere kosten door een lagere onderwijsbijdrage aan de gymzaal Rasquert tot een bedrag van € 15.000, wegens de afbraak in de loop van 2018. Op het programma Sport vormt dit daarom een nadeel.

Onderwijshuisvesting

252.000   N

Vanwege de ingebruikname van de Marciaborg moest met name de boekwaarde van de Mathenesseschool, maar ook die van de gymzaal Rasquert volledig worden afgewaardeerd. De boekwaarde van de Ichthusschool is overgeheveld naar het programma Economie. We verwachten deze school in 2019 te kunnen verkopen voor minimaal de boekwaarde.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

135.000   V

Dit positieve saldo heeft een aantal oorzaken. De kosten van de onderwijsbegeleiding zijn € 13.000 lager uitgekomen dan geraamd door een lager gebruik in het 2e halfjaar. Op het gebied van het leerlingenvervoer zijn de kosten € 53.000 lager uitgekomen. Tot slot zijn de kosten van het peuterspeelzaalwerk € 69.000 lager geworden dan geraamd.

BATEN

Openbaar basisonderwijs

17.000   N

Hier was een opbrengst geraamd voor een vergoeding van personeelskosten. De kosten zijn niet gemaakt en daarom is de vergoeding ook niet gerealiseerd.

Overige afwijkingen:

5.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

97.000   N

DEELPROGRAMMA 2.3 VOLKSGEZONDHEID

Omschrijving van het deelprogramma

Tot het deelprogramma volksgezondheid behoren die onderdelen van de gezondheidszorg en het openbaar bestuur die zich richten op ziektepreventie, de bescherming en bevordering van de gezondheid van de gehele bevolking of van groepen binnen de bevolking, waaronder ook de jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen (consultatiebureau). De jeugdzorg in brede zin valt onder het deelprogramma 2.5. Maatschappelijke ondersteuning.

Onder dit deelprogramma valt ook het beleid ten aanzien van begraven en begraafplaatsen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?

- Zorg dragen voor optimale voorwaarden voor het maken van gezondheidsbevorderende keuzes.

Wat hebben we bereikt?

- Door middel van sportstimuleringsubsidies en inzet van buurtsportcoaches wordt gestimuleerd om gezondheidsbevorderende keuzes te maken.

Wat doen we ervoor?

- We geven in de opdrachten aan de maatschappelijke partners mee om aandacht te geven aan preventie door onder andere in te zetten op beweging en gezonde leefstijl.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Maatschappelijke partners binnen het CJG zoals de GGD en Mensenwerk Hogeland hebben gezondheid als aandachtspunt in hun opdracht. Daarnaast is er een outreachend jongerenwerker van VNN ingezet op het gebied van preventie van middelengebruik. Ook voeren de jeugdsozen preventieve CJG-activiteiten uit met behulp van de CJG-activiteiten subsidie.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2018	streven 2018	realisatie 2017
Het bieden van een samenhangend pakket voor de zorg voor jongere kinderen en hun ouders.					
Opkomstpercentage bij consultatiebureau	Goed	Middel		95%	91%

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Volksgezondheid	600.819	614.098	514.989	99.109	V
Begraafplaatsen en crematoria	300.275	307.275	316.113	8.838	N
Totaal Lasten	901.095	921.374	831.102	90.271	

Baten					
Begraafplaatsen en crematoria	144.456	99.456	110.631	11.175	V
Totaal Baten	144.456	99.456	110.631	11.175	

Volksgezondheid	600.819	614.098	514.989	99.109	V
Begraafplaatsen en crematoria	155.819	207.819	205.482	2.337	V
Saldo deelprogramma	756.638	821.917	720.471	101.446	

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Volksgezondheid

De kosten van het Centrum voor Jeugd en Gezin zijn € 59.000 lager uitgekomen dan geraamd. Verder zijn de kapitaallasten op het gebied van de gezondheidszorg lager uitgekomen dan geraamd (voordeel € 14.000) en is het budget voor een gezonde leefstijl voor jongeren van € 26.000 niet besteed.

99.000   V

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

2.000   V

Saldo van het Deelprogramma

101.000   V

DEELPROGRAMMA 2.4 SOCIALE ZAKEN EN WERK

Omschrijving van het deelprogramma

Met de uitvoering van sociaal beleid begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, zodat ze zelfstandig en onafhankelijk van de overheid in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning om zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving te stimuleren. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers. Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begeleide participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie

Voor een verslag van dit deelprogramma verwijzen wij u naar de jaarstukken 2018 van Werkplein Ability.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Inkomensregelingen	5.991.031	6.595.799	8.866.302	2.270.503	N
Begeleide participatie	1.995.494	2.052.273	1.898.789	153.484	V
Arbeidsparticipatie	520.430	639.468	731.103	91.635	N
Totaal Lasten	8.506.955	9.287.540	11.496.194	-2.208.654	
Baten					
Inkomensregelingen	4.726.561	5.321.247	7.549.032	2.227.784	V
Begeleide participatie	0	0	0	0	-
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	-
Totaal Baten	4.726.561	5.321.247	7.549.032	2.227.784	
Inkomensregelingen	1.264.470	1.274.552	1.317.271	42.719	N
Begeleide participatie	1.995.494	2.052.273	1.898.789	153.484	V
Arbeidsparticipatie	520.430	639.468	731.103	91.635	N
Saldo deelprogramma	3.780.394	3.966.293	3.947.162	19.131	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Inkomensregelingen

2.271.000 N

Winsum is penvoerder voor de uitvoeringskosten van Sociale Zaken/ Werkplein Ability. In eerste instantie worden veruit de meeste kosten in de administratie van Winsum geboekt. Aan het eind van het jaar wordt dit verrekend met de gemeenten Bedum, De Marne en Eemsmond. In de begroting is alleen het aandeel voor Winsum geraamd. Hier tegenover staan bij de *BATEN* de (niet geraamde inkomsten van de andere gemeenten. Per saldo is het aandeel Winsum in de uitvoeringskosten van € 817.000, dat is € 97.000 hoger dan geraamd. Dit tekort wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein.

De uitgaven voor de uitkeringen (incl. terugvordering en de Bbz) bijzondere bijstand en minimabeleid zijn conform de laatste prognoses en geven geen afwijkingen ten opzicht van de geactualiseerde begroting.

Begeleide participatie

153.000 V

Het resultaat van Ability is gunstiger dan begroot. De deelnemende gemeenten hebben alleen een vaste bijdrage betaald. Er was in 2018 geen sprake van een bijdrage in een tekort.

1

Arbeidsparticipatie

Het betreft hier hogere kosten voor inhuur de uitvoering met betrekking tot participatie en re-integratie.

92.000 N

Dit totaal aan tekort wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein.

BATEN

Inkomensregelingen

2.228.000 V

Zie *LASTEN*. De inkomsten vanuit de BME gemeenten in de uitvoeringskosten sociale zaken bedragen € 2.174.000. De inkomsten voor de uitkeringen zijn per saldo € 63.000 hoger dan geraamd.

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma 19.000 V

DEELPROGRAMMA 2.5 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Omschrijving van het deelprogramma

Bij het deelprogramma maatschappelijke ondersteuning gaat het om voorzieningen voor burgers van de Gemeente Winsum die de kwaliteit van leven en welzijn bevorderen. Het gaat het om het ondersteunen van burgers die het zelf (tijdelijk) niet meer redden. Dit deelprogramma handelt over de Wet maatschappelijke ondersteuning met de 'oude taken' en de 'nieuwe taken' als begeleiding, kortdurend verblijf en het vervoer dat daarbij nodig is. En verder gaat het om de taken die voortkomen uit de Jeugdwet, te weten alle vormen van jeugdhulp (inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz (geestelijke gezondheidszorg), jeugd-vb (verstandelijke beperking), gesloten jeugdhulp, en het onderdeel 'preventie' van de jeugdgezondheidszorg, de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en de uitvoering van jeugdreclassering.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Wijkteams
- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18 +
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18 +

Voor de beantwoording van de W-vragen: *Wat hebben we bereikt* en *Wat hebben we daarvoor gedaan* wordt verwezen naar de paragraaf Sociaal Domein.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	realisatie 2018	streven 2018	realisatie 2017
Wmo-loket					
Score cliëntervaringsonderzoek Wmo Winsum: Door de ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden. Percentage "Mee eens" (ervaringsonderzoek gaat over het jaar 2017)	Goed	klein	83%		86%

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Samenkracht en burgerparticipatie	856.385	943.962	713.280	230.682 V
Wijkteams	220.353	200.667	165.010	35.657 V
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	222.819	222.819	234.362	11.543 N
Maatwerkdienstverlening 18 +	3.600.719	3.680.597	4.172.088	491.491 N
Maatwerkdienstverlening 18-	3.404.795	3.805.069	4.116.082	311.013 N
Geëscaleerde zorg 18 +	63.551	63.206	56.821	6.385 V
Totaal Lasten	8.368.622	8.916.320	9.457.642	-541.322
Baten				
Samenkracht en burgerparticipatie	87.540	87.540	1.459	86.081 N
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0 -
Maatwerkdienstverlening 18 +	743.410	700.044	1.375.718	675.674 V
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0 -
Geëscaleerde zorg 18 +	0	91.484	153.237	61.753 V
Totaal Baten	830.950	879.068	1.530.414	651.346
Samenkracht en burgerparticipatie	768.845	856.422	711.820	144.602 V
Wijkteams	220.353	200.667	165.010	35.657 V
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	222.819	222.819	234.362	11.543 N
Maatwerkdienstverlening 18 +	2.857.309	2.980.553	2.796.370	184.183 V
Maatwerkdienstverlening 18-	3.404.795	3.805.069	4.116.082	311.013 N
Geëscaleerde zorg 18 +	63.551	28.278	96.416	68.138 V
Saldo deelprogramma	7.537.672	8.037.252	7.927.228	110.024

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Samenkracht en burgerparticipatie

231.000   V

Voordeel statushouders. opnieuw beschikbaar stellen in 2019 bedrag?

Projecten subsidie 20.000 over

Wijkteams

32.000   V

De uitgaven voor de Toegang WMO zijn lager dan opgenomen in de begroting.

Maatwerkvoorzieningen 18+

491.000   N

De uitvoeringskosten voor de MWO, met name inhuur personeel, zijn hoger dan geraamd.

Maatwerkvoorzieningen 18-

311.000   N

Tekort jeugd. Gedurende het jaar 2018 is de raming al bijgesteld. Het tekort ten opzichte van de geactualiseerde begroting is 311.000.

Het saldo van de WMO en Jeugdwet wordt onttrokken aan de reserve sociaal domein.

BATEN

Samenkracht en burgerparticipatie

86.000   N

Geraamde ontvangsten uitstroom statushouders. Nog geen ontvangsten?

Maatwerkdienverlening 18+

676.000   V

Meeste personeel is in dienst gekomen bij gemeente Winsum of is ingehuurd via de gemeente Winsum. Van daaruit worden de personeelskosten doorbelast aan de gemeenten BME. Het betreft hier zo wel personeelskosten voor de uitvoering Wmo en jeugd.

Geescaleerde zorg

62.000   V

Er was rekening gehouden met een voordelig resultaat op Beschermd wonen van € 91.000. Het werkelijke resultaat is € 62.000 gunstiger.

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   110.000   V

DEELPROGRAMMA 2.6 SPORT

Omschrijving van het deelprogramma

Met het deelprogramma Sport wil de gemeente Winsum een sportieve en gezonde leefstijl stimuleren. Onder het motto 'Een leven lang bewegen' wil de gemeente dat zoveel mogelijk inwoners gaan én blijven sporten of bewegen.

Er staan hierbij 3 doelstellingen centraal:

- 1) sterke en vitale sportverenigingen;
- 2) goede sportaccommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte;
- 3) sport en bewegen wordt succesvol als middel ingezet om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen (sportstimulering).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

- Sporten en bewegen wordt succesvol ingezet als middel om een gezonde leefstijl van de inwoners te bevorderen.
- Het realiseren van een bezuiniging op het beleidsveld sport van € 70.000.
- De basisvoorzieningen voor sport en bewegen in de complete dorpen en het dorp Winsum in stand houden wanneer voldoende draagvlak is.

Wat hebben we bereikt?

- In 2018 zijn er diverse activiteiten georganiseerd om een gezonde leefstijl te bevorderen. Hierbij gaat het zowel om activiteiten die zijn georganiseerd op basis van een subsidie uit het sportstimuleringsfonds (bijvoorbeeld Walking Football en Tennistoernooi Hogelandcup) als om de vaste inzet van de buurtsportcoaches.
- Doelstellingen voor 2018 zijn behaald.
- Daar waar voldoende draagvlak is gebleken zijn de basisvoorzieningen in stand gehouden.

Wat doen we ervoor?

- Er wordt samengewerkt met De Twaalf Hoven en Fysiotherapie Gezondheidscentrum Winsum om bewegen onder kwetsbare groepen te stimuleren door middel van de beweegtuin.
- Het sportstimuleringsbudget wordt ingezet om initiatieven van inwoners, gericht op bevordering van het bewegen en sporten, te subsidiëren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De Twaalf Hoven heeft verschillende activiteiten georganiseerd voor de meer kwetsbare groepen. Een voorbeeld hiervan is de voortzetting van de Beweeg- en Beleefstuin Winsum.
- De subsidies van het sportstimuleringsbudget zijn meerdere malen gebruikt om bewegen en sporten te stimuleren, voorbeelden hiervan zijn de voetbal driedaagse en een biljartcompetitie voor ouderen. Door de grote vraag is het subsidiebudget eenmalig verhoogd gedurende het jaar.

- De buurtsportwerkers worden ingezet als opbouwwerker om er voor te zorgen dat kwetsbare doelgroepen meer gaan bewegen.
- Het nader invulling geven aan de actiepunten die in het nieuwe sportbeleid ingebracht zijn, zoals:
  - Het doorvoeren van de nieuwe tarieven voor de binnen en buitensport.
  - Het samen met het nieuwe bestuur van zwembad de Hoge Vier evalueren van het zwembadseizoen 2017 en waar nodig ondersteunen van het bestuur bij het optimaliseren van de kosten bij het beheer en de exploitatie van het zwembad.
- Het opstellen van een meerjaren-investeringsplan voor de sportaccommodaties.
- Het stimuleren van het gezamenlijk en efficiënt gebruik van de bestaande sportaccommodaties.
- Het ontwikkelen en realiseren van een nieuwe binnensportaccommodatie bij de Tirrel.
- Het realiseren van een nieuwe binnensportaccommodatie en tenniscomplex bij het kindcentrum in Baflo
- Het in stand houden van veilige sportattributen (basisuitrusting) in de sportaccommodaties.
- Het verder uitwerken en realiseren van de plannen voor sport- en recreatiegebied 'Winsum-West'. Dit in nauw overleg met omwonenden en in gebruikers (sportverenigingen) van het gebied.
- In 2018 hebben de buurtsportwerkers zich wederom ingezet op beweging. Zo hebben zij een fietsclinic 70+ georganiseerd en activiteiten gedaan in de beweegtuin. Ieder van de drie organisaties die voor de gemeente Winsum het buurtsportwerk uitvoert heeft een eigen doelgroep waarop zij zich specialiseren.
- - het doorvoeren van de nieuwe tarieven is nog in gang maar is groot en deels uitgevoerd.
- de evaluatie van zwembad de Hoge Vier is uitgevoerd, de kosten zijn hierbij geoptimaliseerd en in 2019 wordt dit gecontinueerd.
- Er is een rapportage van de subwerkgroep Sport (deel van het project Samenlevingszaken) opgesteld. Hierin staan de eerste bouwstenen voor een toekomstig sportaccommodatiebeleid.
- Er wordt naar gestreefd om het gezamenlijk en efficiënt gebruik van de bestaande sportaccommodaties zo veel mogelijk te stimuleren.
- De gemeenteraad is eind 2017 akkoord gegaan met de uitvoering van de Tirrel en heeft de middelen hiervoor beschikbaar gesteld. Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van de realisatie.
- De realisatie van een nieuwe binnensport accommodatie bij het kindcentrum in Baflo is afgerond en de realisatie van het tenniscomplex is momenteel in volle gang.
- De sport- en spelmaterialen in de sportaccommodaties zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. De jaarlijkse inspectie wordt uitgevoerd door een extern bedrijf.
- De werkzaamheden voor sport- en recreatiegebied 'Winsum-West' zijn in uitvoering.

- Het samen met de VV Winsum werken aan de realisatie van een nieuw voetbalcomplex en clubgebouw met zelfwerkzaamheid door de VV Winsum.
- Het stimuleren van de samenwerking tussen de verenigingen in Winsum West met het doel efficiënt en duurzaam beheer en gebruik van het gebied.
- Het afgelopen jaar is intensief gewerkt aan het ontwerp van het clubgebouw van vv Winsum. De voorlopige planning is om het clubgebouw in 2019, samen met de nieuwe velden, te realiseren.
- Maakt onderdeel uit van realiseren van sport- en recreatiegebied 'Winsum-West'.

Maatschappelijke effecten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Sportbeleid en activering	120.819	128.042	132.219	4.177	N
Sportaccommodaties	921.357	956.590	1.026.557	69.966	N
Totaal Lasten	1.042.176	1.084.632	1.158.775	-74.143	
Baten					
Sportaccommodaties	216.733	185.950	165.751	20.199	N
Totaal Baten	216.733	185.950	165.751	-20.199	
Sportbeleid en activering	120.819	128.042	132.219	4.177	N
Sportaccommodaties	704.624	770.640	860.805	90.165	N
Saldo deelprogramma	825.443	898.682	993.024	-94.342	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Sportaccommodaties

70.000   N

Deze hogere kosten worden door een aantal redenen veroorzaakt. Allereerst zijn de loonkosten € 25.000 hoger dan geraamd. Dit heeft deels te maken met ziekte en deels door vervanging wegens een verlofstuwmeer. Er zijn extra kosten gemaakt voor groot onderhoud bij de tennisbanen in Winsum (gevolgd door een onttrekking aan de reserve) tot een bedrag van € 11.000 en ook bij de voetbalvelden in Sauwerd is extra onderhoud gepleegd (meerkosten: € 16.000). Daarnaast zijn de beheerkosten van het zwembad hoger uitgevallen (nadeel € 18.000) dan geraamd. We zijn dit jaar wat soepeler geweest bij het maken van afspraken over het beheer. Er was sprake van veel wisselingen bij zowel het bestuur als de vrijwilligers en we wilden de zaak niet al te zeer op scherp zetten. We verwachten dat het beheer de komende jaren wat in rustiger vaarwater komt.

BATEN

Sportaccommodaties

20.000   N

De huuropbrengsten van de gezamenlijke sportaccommodaties zijn lager uitgevallen dan geraamd. Voor een behoorlijk deel komt dit door een lagere onderwijsvergoeding voor de gesloopte gymzaal in Rasquert van € 15.000. Het resterende bedrag van € 5.000 is een nadelig saldo bij de opbrengsten van de andere (overdekte) sportaccommodaties.

Overige afwijkingen:

4.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   94.000   N

DEELPROGRAMMA 3.1 ECONOMIE

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de beleidsuitgangspunten op het gebied van economie. Er ligt een relatie met recreatie en toerisme, met detailhandel en overige bedrijven en met de werkgelegenheid die de verschillende bedrijven bieden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken?

Economische ontwikkeling

- Versterken en uitbouwen van de economische structuur in al haar facetten.
- Faciliteren van ZZP-ers in hun huisvestingsbehoefte.
- Een toekomstbestendig vestigingsbeleid voor de detailhandel in het dorp Winsum en een grotere waarde van de gezondheidseconomie voor het dorp Winsum.
- Professionaliseren van het Ondernemersplatform en de Ondernemersverenigingen.
- Creëren van meer werkgelegenheid voor de eigen inwoners.

Economische promotie

- Uitdragen van de economische potentie van de gemeente Winsum.
- Versterken van de routegebonden recreatie.
- Meer cultuurtoerisme en het beleven van deze (landschappelijke) culturele waarden.
- Verbeteren van de promotie en organisatie van de R&T sector.
- Verbeteren van de vindbaarheid van de toeristische bedrijven in de gemeente.

Wat doen we ervoor?

Wat hebben we bereikt?

- Centrumplan werpt haar vruchten af.
- Door gebruik benedenverdieping van de EBG door ZZP-ers begin mee gemaakt
- Uitvoering centrumplan en realisatie de Tirrel moet dit resultaat opleveren
- Jaar 2018 vooral gebruikt voor schaalvergroting over nieuwe gemeente Het Hogeland
- Vooral door uitvoering van het 1000-banen plan de komende jaren
- Door communicatie en deelname aan promotiedagen. Vestiging EBG ook goed teken.
- Pieterpad/fietspad gerealiseerd en realisatie wandelknooppuntennetwerk gestart
- Inzet Marketing Groningen en Stichting Promotie Waddenland.
- (Her)uitgave gidsje 'Ontdek Winsum ' en instelling R&T commissie (dorp)Winsum.
- Voorbereidingen afgerond voor aanbrengen toeristische bewegwijzering R&T bedrijven in 2018/2019.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Economische ontwikkeling

- Samen met de Stuurgroep Centrumplan verder uitwerken van de voorstellen uit het Centrumplan.
- Participatie in Stuurgroep, uitvoering van de subsidieregelingen voor verplaatsings- of vastgoedverbeteringssubsidies en invulling van het Boogplein.
- Onderzoek naar de mogelijkheden om de mogelijk vrijkomende terreinen van v.v. Winsum in Winsum te (her)bestemmen als bedrijfslocatie.
- Voortgang maken in realisatie Winsum-West en afstemming met provincie en binnen Regio Groningen-Assen.
- Samen met de ZZP-ers in onze gemeente mogelijkheden nagaan voor een versterking van deze sector door b.v. de realisatie van faciliteiten. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar (her)gebruik van leegkomende panden.
- Door de komst van de EBG naar Rabobank pand, kunnen ZZP-ers gebruik maken van werkplekken in de hal. Dat zal als een olievlek moeten gaan werken.
- Uitwerking van onze visie wonen en zorg.
- Overleg met sector over gevoerd. Voorts input voor de nieuwe gemeente.
- Uitvoering van de aanbevelingen uit de geactualiseerde detailhandelsvisie uit 2015.
- Gebeurt vooral via uitvoering Centrumplan.
- Pogingen in het werk blijven stellen om voor het platform een onafhankelijk voorzitter te vinden. De groep ZZP-ers en R&T ondernemers deel laten uitmaken van dit platform.
- Inmiddels nieuwe onafhankelijke voorzitter. Tijdinvestering dit jaar vooral in verbreding naar Ondernemersplatform Het Hogeland. Het Winsumse platform heeft daar een leidende rol in gespeeld.
- De komende herstel- en versterkings-opgave binnen het aardbevingsgebied aanwenden voor de realisatie van leerwerktrajecten voor werkzoekenden, leerlingen en uitstromers d.m.v. uitvoering van het '1000-banen plan '.
- Dit jaar gestart met uitvoering 1000-banen plan.
- Behalen van maximale Social Return On Investment (SROI) door aanpassing van het inkoop-en aanbestedingsbeleid
- Het 1000-banenplan, alsmede onze eigen projecten zijn een voornaam instrument om onze doelstelling voor SROI te halen
- Onderzocht zal worden welke gemeentelijke budgetten er zijn voor uitkering en participatie en hoe die kunnen worden aangewend voor deze nieuwe opgave.
- Maakt deel uit van 1000-banen plan

Economische promotie

- Deelname aan de Promotiedagen voor het bedrijfsleven Noord-Nederland.
- In 2018 is deelgenomen aan het eerste plein van de nieuwe gemeente het Hogeland

- Upgrading van het al gerealiseerde maaipad voor wandelaars tussen Winsum en Garnwerd naar een gecombineerd Pieterpad en fietspad.
- Continuering en uitbreiding van de samenwerking met het Routebureau Groningen waar het gaat om het onderhoud en de instandhouding van toeristische routes.
- Afronden van de inrichting van het Reitdiepgebied.
- Continuering van de subsidie aan de stichting Promotie Waddenland en het samen met de stichting zoeken naar meer samenwerking met de andere toeristische organisaties in Noord-Groningen.
- In het verband van de G12 binnen het aardbevingsgebied versterken van toerisme en recreatie door de totstandkoming van Regiomarketing in samenwerking met de EBG en Marketing Groningen.
- Uitvoering van het bebodingsplan waardoor de toeristische bewegwijzering wordt verbeterd, gecombineerd met een actualisatie van de overige (utilitaire) bewegwijzering.
- Fietspad/Pieterpad gerealiseerd. Opening voor het einde van 2018.
- Conform besloten.
- De opening van het Fietspad/Pieterpad zal de afronding zijn van dit (gebieds)proces
- Dit jaar is er opnieuw sprake van subsidiëring van de Stichting. Voor volgende jaren zal onderzocht worden wat de wenselijke vorm en schaal is in de nieuwe gemeente.
- Door middel van de programmamanager Toerisme van de EBG wordt hier flink in geïnvesteerd in vooral de toeristische netwerken.
- Voorbereidingen afgerond. Uitvoering eind 2018/begin 2019.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Economische ontwikkeling	51.794	51.794	57.264	5.470	N
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	113.424	298.270	322.003	23.733	N
Economische promotie	73.873	127.478	127.617	139	N
Totaal Lasten	239.090	477.541	506.884	-29.343	
Baten					
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	31.837	31.837	44.058	12.221	V
Economische promotie	14.990	199.960	201.756	1.796	V

Totaal Baten	46.827	231.797	245.815	14.017
Economische ontwikkeling	51.794	51.794	57.264	5.470 N
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	81.587	266.433	277.945	11.512 N
Economische promotie	58.882	72.483	74.140	1.657 V
Saldo deelprogramma	192.263	245.744	261.069	-15.325

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V=vrld**
N=nadl

LASTEN

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

24.000   N

De nadelige afwijking is een saldo van een paar afwijkingen. Zo bedroegen de beheerkosten van de voormalige scholen in Den Andel en Baflo € 13.000. Hiervoor was geen raming opgenomen. De uitvoeringskosten op het gebied van economie zijn behoorlijk lager uitgevallen dan geraamd (voordeel € 20.000) en tot slot zijn er nog sloopkosten geweest van een pand in Sauwerd tot een bedrag van € 31.000, waarvoor overigens een rijkssubsidie is ontvangen tot ditzelfde bedrag.

BATEN

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

12.000   V

Zoals bij de lasten is geschreven is sprake van een hogere rijksvergoeding van € 31.000 dan geraamd. Daarnaast is sprake van een lagere opbrengst van € 19.000. Dit komt doordat de huur van de grond bij een NAM-locatie per 2018 is opgezegd.

Overige afwijkingen:

3.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   15.000   N

DEELPROGRAMMA 4.1 GRONDBELEID

Omschrijving van het deelprogramma

Het exploiteren van bouwgrond in bestemmingsplannen zowel in eigen beheer als door derden.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)

Wat willen we bereiken?

- Een bij de doelstellingen van het gemeentelijk beleid aangaande wonen, ruimtelijke ontwikkeling, sport en verkeer en vervoer passende uitvoering van het grondbeleid.

Wat hebben we bereikt?

- De nieuwe wijk Munster wordt gasloos. Er is veel belangstelling.

Wat doen we ervoor?

- Dit betekent maatwerk dat kan resulteren in de aankoop van gronden (actief grondbeleid) of faciliterend grondbeleid waarbij medewerking wordt verleend aan plannen van derden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er zijn geen gronden gekocht in dit verband. In de nieuwe gemeente Het Hogeland zal het beleid in deze opnieuw worden vastgesteld.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2018	doelstelling 2018	realisatie 2017
Het op financieel verantwoorde wijze verwerven en exploiteren van gronden welke bijdragen aan de uitvoering van de toekomstvisie en dorpsvisies.					
Een reserve grondexploitatie welke de risico's afdekt.	Goed	Hoog		Voldoende omvang	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Grondexploitatie (niet- bedrijventerr.)	126.093	156.093	343.133	187.041 N
Totaal Lasten	126.093	156.093	343.133	-187.041
Baten				
Grondexploitatie (niet- bedrijventerr.)	220	220	0	220 N
Totaal Baten	220	220	0	-220
Grondexploitatie (niet- bedrijventerr.)	125.873	155.873	343.133	187.261 N
Saldo deelprogramma	125.873	155.873	343.133	-187.261

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Grondexploitatie

183.000   N

Op het gebied van de grondexploitaties is sprake van een tweetal tegenvallers. De ene tegenvaller heeft te maken met een grondaankoop in 2017 waarvan een deel in 2018 is verkocht in het kader van een grondruil voor de aanleg van de kortsluiting tussen de N361 en de Onderdendamsterweg. Op deze grond is een verlies geleden van € 57.000. Daarnaast is in de grondexploitatie Munster fase 1 ook sprake van hogere kosten dan opgenomen in grex. De hogere kosten zijn veroorzaakt door hogere kosten op het gebied van de infrastructuur (extra damwanden) en hogere plankosten. De verwachting is weliswaar dat deze kosten kunnen worden goedge maakt in de 2e en 3e fase van deze grondexploitatie, maar dat weten we pas zeker als deze fase is ontwikkeld. Op dit moment hebben we een verliesvoorziening gevormd tot een bedrag van € 126.000, het bedrag van het huidige gecalculeerde verlies.

Overige afwijkingen:

4.000   N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

187.000   N

DEELPROGRAMMA 4.2 NATUUR- EN GROENBEHEER

Omschrijving van het deelprogramma

Het onderhouden en beheren van openbaar groen, vijvers en watergangen en het ondersteunen en stimuleren van activiteiten voor de bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken?

- Groene gemeente.
- Invloed van burger op groen vergroten.
- Onderhoud groen in uitbreidingsplannen en in ontwikkeling zijnde projecten.
- Voorkomen dat watergangen dichtgroeien met invasieve vegetatie zoals krabbenscheer.
- Op doelgroepen afgestemde uitdagende speelplekken.
- Veilige speelplekken.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoeren van de groenkwaliteitsvisie
- Invulling geven aan de uitvoering van het bomenbeleidsplan.
- Bij nieuwe ontwikkelingen aandacht hebben voor groeninrichting afgestemd op omgeving en kwaliteitsvisie.
- Omvorming of herinrichting van beplanting wanneer kwaliteit niet voldoet.

Wat hebben we bereikt?

- We zijn van mening dat de gemeente gemiddeld een groene uitstraling heeft. Het algehele beeld is niet veranderd. We streven naar instandhouding van het groene karakter en, wanneer mogelijk, versterking.
- Bij groenprojecten zijn inwoners zo veel als mogelijk, en wanneer dit naar verwachting meerwaarde heeft voor inwoners, betrokken.
- Groen betreft daar op dit moment voornamelijk extensief beheerde terreinen waar in de toekomst woningbouw plaats vindt. Er zijn afspraken over het beheer.
- Door onderhoudsmaatregelen groeien watergangen niet volledig dicht.
- Het betrekken van inwoners waardoor zij zelf invloed hebben op invulling.
- Er zijn geen onacceptabele risico's.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het groen is planmatig onderhouden.
- Het uitvoeren van boomveiligheidsinspecties en het op basis inspectiegegevens uitvoeren van onderhoudsmaatregelen en herplant op basis van beleid.
- Er is vanuit de omgeving inbreng bij projecten.
- Beoordelen kwaliteit groen, wanneer dit niet gerealiseerd kan worden door regulier onderhoud volgt omvorming of herinrichting. Meldingen kunnen hier eveneens aanleiding voor zijn.

- Convenanten sluiten. *(op initiatief van de inwoners).*
- Inwoners betrekken bij planvorming t.a.v. (her)inrichting en omvorming groen.
- Met ontwikkelaars afspraken maken t.a.v. onderhoud.
- Regelmatig watergangen maaien.
- In overleg bewoners inrichting bepalen. Ruimte bieden voor initiatieven.
- Inrichten speelplekken conform wettelijke normen, regelmatig inspecteren en nemen van (onderhouds-)maatregelen wanneer inspectie of meldingen daartoe aanleiding geven.
- Met name in combinatie met verzoeken voor herinrichting / omvorming wordt onderzocht of er afspraken mogelijk zijn.
- Bij groenprojecten zijn inwoners zo veel als mogelijk, en wanneer dit naar verwachting meerwaarde heeft voor inwoners, betrokken.
- Ontwikkelaars controleren op uitvoering conform gemaakte afspraken.
- Gefaseerd maaien van watergangen zodat, rekening houdend met natuurwaarden, oppervlaktewater niet volledig dichtgroeit.
- Bij groenprojecten zijn inwoners zo veel als mogelijk, en wanneer dit naar verwachting meerwaarde heeft voor inwoners, betrokken. Initiatieven worden met inwoners besproken en onderzocht op wat haalbaar is.
- Inhuren expertise voor inspectie en onderhoud.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid*	beïnvloed baarheid	Realisatie 2018	doelstelling 2018	realisatie 2017
Bij het bermbeheer en landschapsontwikkeling streven we naar biodiversiteit. Dat betekent dat het groenbeheer zoveel mogelijk plaatsvindt op een natuurlijke en rationele manier.					
Aantal kapmeldingen	Goed	Laag	77	n.v.t.	82
Gebruik kg. chemische onkruidbestrijdingsmiddelen	Goed	Hoog	0 kg	0 kg	1 kg
Oppervlak heringericht plantsoen in m2	Goed	Middel	510	n.v.t.	1.220
Percentage zieke iepen	Goed	Middel	0	0	0
Maximaal aantal meldingen groen :	Hoog	Middel	241	< 148	189
- bomen(onderhoud)	Hoog	Hoog	57	< 78	68
- gras maaien	Laag	Hoog		< 27	11
- onkruid	Laag	Middel		< 21	23
- snoeien	Laag	Hoog		< 32	42
- vernielingen	Laag	Laag		< 5	1
- overige (groen excl. bomen)	Hoog	Middel	184		44

Meldingen	Hoog	Laag	10	< 10	7
speelvoorzieningen:				0	2
- onveilige situatie	Laag	Goed		< 6	2
- defect aan toestel	Laag	Middel		0	0
- afrastering	Laag	Laag		n.v.t.	1
- vernielingen	Laag	Laag		0	0
- keuring toestellen	Laag	Hoog			2

*(registratiesysteem, Join, geeft alleen hoofdcategorieën aan. Subcategorie ontbreekt)

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.178.411	1.236.624	1.463.738	227.114	N
Totaal Lasten	1.178.411	1.236.624	1.463.738	-227.114	
Baten					
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.331	209.181	252.546	43.365	V
Totaal Baten	23.331	209.181	252.546	43.365	
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.155.080	1.027.443	1.211.193	183.750	N
Saldo deelprogramma	1.155.080	1.027.443	1.211.193	-183.750	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

LASTEN

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

227.000   N

Het nadelige saldo bij de lasten is een saldo van lagere personeelskosten (voordeel € 29.000), hogere kosten van inhuur van personeel (nadeel van € 157.000), hogere van opleidingen (nadeel € 15.000), hogere kosten wegens huur materieel (nadeel € 12.000), hogere kosten van het uitbestede onderhoud (nadeel € 13.000), hogere waterschapslasten (nadeel € 5.000), hogere kapitaallasten (nadeel € 25.000) en ook hogere kosten van cofinancieringsprojecten (nadeel € 29.000). Deze laatste meerkosten worden overigens gedekt door een hogere bate vanuit de reserve tot ditzelfde bedrag.

BATEN

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

47.000   V

Er is sprake van hogere opbrengsten in verband met meer grondverkopen (voordeel € 28.000) en een hogere opbrengst voor personeel van € 19.000.

Overige afwijkingen:

4.000 N

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

184.000 N

DEELPROGRAMMA 4.3   RUIMTELIJKE ORDENING EN INRICHTING

Omschrijving van het deelprogramma

Door het treffen van planologische maatregelen en het stellen van voorwaarden, bevorderen van een evenwichtige indeling, inrichting, benutting en instandhouding van een optimaal woon-, werk en leefmilieu in de gemeente Winsum.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

8.1   Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

- POV (Provinciale Omgevingsverordening) door laten werken in bestemmingsplannen (o.a. karakteristieke bebouwing).
- Een gemeentelijk uitvoeringsprogramma voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen dat aansluit bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
- Behoud van het waardevolle landschap in onze gemeente, met name in het buitengebied.
- Via de daartoe bestaande platforms invulling geven aan gebiedsgericht werken via onder andere de Regio Groningen Assen en de leefbaarheidsbudgetten van de NCG en de provincie.
- Een optimale ruimtelijke inpassing en vormgeving van het plan Munster.

Wat doen we ervoor?

- Inventarisatie beeldbepalende panden in de dorpen.
- Uitvoering van beleid op blijven pakken. Dit betreft structuur- woon- verkeersvisie, sport, leefbaarheid, economie, wonen en zorg. De uitvoering komt deels tot stand via realisatie van de grotere projecten Kom Winsum, Centrumplan, Winsum West en Munster. Ook de Tirrel in Winsum en de brede school in Baflo zijn belangrijke projecten in deze.

Wat hebben we bereikt?

- Met de inventarisatie van karakteristieke bebouwing binnen de bebouwde kommen is dit jaar een start gemaakt door de erfgoedcommissie.
- De actiepunten uit de structuurvisie voor onze gemeente zijn nagenoeg allemaal in uitvoering dan wel afgerond.
- geen bijzonderheden
- geen bijzonderheden
- Fase 2 & 3 van Munster zijn in een stedenbouwkundig ontwerp uitgewerkt afgelopen jaar.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Dit is opgepakt in samenwerking met de erfgoedcommissie Winsum.
- Geen bijzonderheden, loopt.

- Inzetten op een maatwerkbenadering met als kader het bestemmingsplan buitengebied, de in de Structuurvisie beschreven kernkarakteristieken, het Provinciaal Omgevings Plan (POP), de bijbehorende verordening (POV) en de regeling karakteristieke panden. Ook het nieuwe instrument "de kwaliteitsgids" biedt aanknopingspunten voor een goede ruimtelijke ontwikkeling in het buitengebied.
- Inzet plegen om projecten/programma's verder te brengen en de benodigde cofinanciering voor de uitvoering van projecten zoveel als mogelijk beschikbaar stellen.
- Participeren in de uitvoering van hetgeen in de geactualiseerde regiovisie Groningen-Assen is verwoord.
- De ruimtelijke uitwerking gefaseerd oppakken, met in 2018 de start van de kaveluitgifte in fase 1 van het plan Munster.
- Geen bijzonderheden, kader is benut in de uitvoering.
- Cofinancieringsbudget is ook afgelopen jaar geregeld ingezet, waardoor de reserve zo goed als leeg is.
- Via de diverse beleidsprogramma's is en wordt hier invulling aan gegeven (bouwen, verkeer, economie).
- Eigen kaveluitgifte is ter hand genomen en verloopt voorspoedig. PlegtVos/Rotey eveneens tevreden, Wierden en Borgen realiseert 5 woningen.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	streven 2018	doelstelling 2018	realisatie 2017
Actuele, eenduidige, digitaal raadpleegbare, bestemmingsplannen.	Goed	Goed		1	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Ruimtelijke ordening	254.030	254.030	276.838	22.808 N
Totaal Lasten	254.030	254.030	276.838	-22.808
Baten				
Ruimtelijke ordening	10.212	10.212	21.738	11.526 V
Totaal Baten	10.212	10.212	21.738	11.526
Ruimtelijke ordening	243.818	243.818	255.100	11.282 N
Saldo deelprogramma	243.818	243.818	255.100	-11.282

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V=vrdl
N=nadl

LASTEN

Ruimtelijke ordening

23.000   N

De hogere kosten zijn veroorzaakt door een uitbetaalde planschadevergoeding (ook hogere legesopbrengst bij de baten) van € 10.000, en door hogere afschrijvingslasten (€ 13.000) dan geraamd in verband met een verschuiving in de tijd. De start van de afschrijvingsperiode was 5 jaar geleden. In 2018 is de gefaseerde invoering pas afgerond. Doordat dit activum slechts in 5 jaar wordt afgeschreven is, in verhouding, sprake van een behoorlijk hogere afschrijvingslast dan geraamd.

Overige afwijkingen:

12.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   11.000   N

DEELPROGRAMMA 5.1 COMMUNICATIE

Omschrijving van het deelprogramma

Het deelprogramma Communicatie is onderverdeeld in drie werkgebieden: voorlichting, communicatie en Public Relations.

Voorlichting

Mondelinge, digitale en schriftelijke informatie die feitelijk/zakelijk van aard is (het openbaar maken van bijv. teksten van wetten en nota's) en het naar buiten toe presenteren van gemeentelijke opvattingen en standpunten.

Communicatie

Het inzetten van middelen om een goede in- en uitvoering van het gemeentelijke beleid te realiseren, met de mogelijkheid tot interactie.

Public Relations

Het inzetten van middelen om houding/beeld van verschillende doelgroepen - inwoners/bezoekers/bedrijven/andere gemeenten- positief te beïnvloeden, te laten zien waar wij als gemeente voor staan (identiteit/imagobepaling).

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

5.6 Media

Wat willen we bereiken?

- De burger wordt goed geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben de burgers geïnformeerd via de gemeentelijke informatiepagina in de Wiekslag, onze Website, persberichten en enkele gerichte informatiebrieven. Ook hebben we het gebruik van sociale media (Facebook/Twitter) geïntensiveerd.

Wat doen we ervoor?

- Inzetten van diverse communicatiemiddelen, onder meer; publicaties in de regionale dagbladen, de website, persberichten, het 'live' uitzenden van raadsvergaderingen, tweewekelijkse persmomenten, burgers laten participeren bij diverse projecten. Ook maken we gebruik van sociale media (Twitter/Facebook).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De genoemde middelen zijn ingezet.

Maatschappelijke effecten

Prestatie-indicatoren	meet- baarheid	beïnvloed baarheid	Realisatie 2018	doelstelling 2018	realisatie 2017
Oordeel inwoners gemeente over de wijze waarop de gemeente communiceert.					
Rapportcijfer (0 – 10):	Goed	Hoog		8	

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Media	320.886	320.886	313.299	7.586 V
Totaal Lasten	320.886	320.886	313.299	7.586
Baten				
Media	25.242	25.242	25.242	0 N
Totaal Baten	25.242	25.242	25.242	0
Media	295.644	295.644	288.058	7.586 V
Saldo deelprogramma	295.644	295.644	288.058	7.586

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V=vrdl
N=nadl

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

8.000

V

8.000

V

DEELPROGRAMMA 5.2   PUBLIEKSZAKEN

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de publieke dienstverlening en de digitale dienstverlening door het Klantcontactcentrum, waaronder de verstrekking van rij- en reisdocumenten, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en de Burgerlijke Stand, het bijhouden van de Basisregistratie Personen en de gravenadministratie en het registreren van meldingen openbare ruimte en verloren- en gevonden voorwerpen.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.02   Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

- De gemeentelijke organisatie is goed toegankelijk voor burgers.
- Operatie BRP.
- Ontwikkeling KCC.

Wat doen we ervoor?

- Productenaanbod van de digitale gemeentewinkel stapsgewijs verder uitbreiden (voor zover de wet- en regelgeving dit toelaat). Dit is een continue proces.
- Aanbod van meest gevraagde producten en diensten verder uitbouwen en onderbrengen in de frontoffice van het KCC.
- Goede, actuele informatievoorziening op de website ten aanzien van de producten en diensten.
- Uitbreiden mogelijkheid "producten/diensten op afspraak"
- Door gebruik van de kennisbank op zoveel mogelijk vragen direct antwoord geven.

Wat hebben we bereikt?

- De burger kan via verschillende kanalen informatie krijgen van de gemeente krijgen.
- Hier is geen invulling aan gegeven. De operatie BRP is sinds juli 2017 gestopt.
- De ontwikkeling van het KCC is doorgezet. Verder is er veel tijd in de voorbereiding van de herindeling gaan zitten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Is verder ontwikkeld.
- Is gerealiseerd.
- We actualiseren voortdurend onze website en digitale gemeentewinkel.
- Werken op afspraak niet verder doorontwikkeld met oog op de herindeling.
- Is verder ontwikkeld.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Burgerzaken	380.808	380.808	465.550	84.743 N
Totaal Lasten	380.808	380.808	465.550	-84.743
Baten				
Burgerzaken	257.087	257.087	266.737	9.649 V
Totaal Baten	257.087	257.087	266.737	9.649
Burgerzaken	123.720	123.720	198.814	75.093 N
Saldo deelprogramma	123.720	123.720	198.814	-75.093

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in €

V = vrdl

N = nadl

LASTEN

Burgerzaken

85.000

N

Het nadelige saldo op dit programma wordt veroorzaakt door: hogere loonkosten tot een bedrag van € 8.000, hogere kosten in verband met de inventarisatie van inventarisatie en administratie van de nabestaanden van overledenen tot een bedrag van € 35.000, daarnaast is sprake van hogere kosten wegens hogere rijksafdrachten van leges tot een bedrag van € 42.000. Tegenover de hogere afdrachten staan ook hogere legesopbrengsten van met name de reisleges (zie baten).

BATEN

Burgerzaken

10.000

V

Er zijn meer reisdocumenten aangevraagd. De opbrengsten van leges van reisdocumenten zijn hierdoor € 34.000 hoger. De inkomsten voor overige secretarieleges zijn € 31.000 lager doordat via 'mijn overheid' steeds meer digitaal geregeld wordt. Het saldo van de kleine afwijkingen is € 7.000.

Saldo van het Deelprogramma

75.000

N

DEELPROGRAMMA 5.3 OPENBAAR BESTUUR

Omschrijving van het deelprogramma

Dit deelprogramma omvat de baten en lasten van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Ook de kosten van de bestuurlijke samenwerking en de ambtelijke ondersteuning, inclusief de griffier, behoren tot dit deelprogramma.

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.01 Bestuur

Wat willen we bereiken?

- Een goed en adequaat openbaar bestuur die de belangen van de inwoners van de gemeente Winsum vertegenwoordigt.
- De inwoners meer betrekken bij beleid en uitvoering.
- Waardering uiten voor die inwoners/instelling die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving.

Wat doen we ervoor?

- Uitvoering van het collegeprogramma en de raadsagenda.
- (Bestuurlijke) vertegenwoordiging in de betrokken organen.
- Bij de start van beleid en uitvoering bepalen welke inwoners betrokken dienen te worden.
- Uitreiken stimuleringsprijs op het gebied van Kunst en Cultuur.

Wat hebben we bereikt?

- Bij KB van 11 juli 2018 (Stb. 2018, nr. 279) is de *Wet tot samenvoeging van de gemeenten Bedum, De Marne, Eemsmond en Winsum* met ingang van 15 september 2018 in werking getreden.
- In diverse dorpsbezoeken is het college in gesprek geweest met de dorpsbewoners over de gevolgen van de herindeling.
- *zie hieronder.*

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het collegeprogramma vertaald naar een concernplanning en deze planmatig uitgevoerd.
- In de diverse overleggen is Winsum bestuurlijk vertegenwoordigd.
- In verband met de komende herindeling zijn er in 2018 geen nieuwe beleidsinitiatieven meer opgestart. De focus lag op het afronden van bestaande projecten. In dat verband hebben we daarom in 2018 ook geen trajecten van burgerparticipatie meer opgestart.
- In de week 26 november hebben we in 2018 de Winsum Spiritprijs uitgereikt.

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Bestuur	895.426	1.712.999	2.049.561	336.562	N
Totaal Lasten	895.426	1.712.999	2.049.561	-336.562	
Baten					
Bestuur	45.010	45.010	27.556	17.454	N
Totaal Baten	45.010	45.010	27.556	-17.454	
Bestuur	850.416	1.667.989	2.022.005	354.016	N
Saldo deelprogramma	850.416	1.667.989	2.022.005	-354.016	

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V=vrdl
N=nadl

LASTEN

Bestuur

342.000   N

De overschrijding op dit onderdeel heeft een paar oorzaken. In de eerste plaats heeft nog een nabetaling plaatsgevonden wegens hogere vergoedingen aan raadsleden. Hiervoor hebben we overigens via het gemeentefonds compensatie ontvangen. De meerkosten hebben € 67.000 bedragen. Bij de loonkosten van het college is sprake van een voordeel wegens een terugontvangst van een overschot op het eerder gestorte pensioenbedrag van een oud-bestuurder. Het voordeel was € 45.000. Tot slot is bij de herindelingskosten sprake van fors hogere kosten in 2018. De meerkosten bedragen € 320.000.

BATEN

Bestuur

17.000   N

Er is sprake van lagere opbrengsten voor personeel dan geraamd.

Overige afwijkingen:

5.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   354.000   N

DEELPROGRAMMA 5.4 BEDRIJFSVOERING

Omschrijving van het deelprogramma

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.03 Beheer overige gebouwen en gronden

0.04 Overhead

Beleidsindicatoren

PRG	Indicator	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
5.4	Formatie (fte per 1.000 inw)	7,0	6,2	9,4	8,6
5.4	Bezetting (fte per 1.000 inw)	6,0	5,7	6,9	8,2
5.4	Apparaatskosten (kosten per inwoner)	327	488	671	436
5.4	Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	35%	29%	29%	25%
5.4	Overhead (% van totale lasten)	13%	13%	10%	16%

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten				
Beheer overige gebouwen en gronden	175.346	175.346	133.019	42.327 V
Overhead	4.098.350	4.358.682	4.596.660	237.978 N
Totaal Lasten	4.273.695	4.534.027	4.729.679	-195.651
Baten				
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	13.740	13.740 V
Overhead	438.427	523.861	352.059	171.801 N
Totaal Baten	438.427	523.861	365.800	-158.061
Beheer overige gebouwen en gronden	175.346	175.346	119.279	56.067 V
Overhead	3.659.923	3.834.821	4.244.600	409.780 N
Saldo deelprogramma	3.835.268	4.010.166	4.363.879	-353.713

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   **V = vrdl**
N = nadl

LASTEN

Beheer overige gebouwen en gronden

42.000

V

Het voordelige saldo op dit taakveld wordt volledig veroorzaakt door lagere loonkosten, wegens een niet ingevulde ontstane vacature.

Overhead

238.000

N

Deze hogere kosten kunnen we in een drietal hoofdgroepen indelen. Bij de eenheid Beheer & Onderhoud is sprake van hogere personeelskosten in verband met een inhuur van een leidinggevende in verband met verlof/afwezigheid van de huidige leidinggevende (nadeel € 69.000). Daarnaast is sprake van hogere exploitatiekosten bij B&O van € 15.000 op het terrein van de huisvesting, en is bij de tractiemiddelen sprake van een nadeel van € 32.000. Bij de secretarie is bij de personeelskosten sprake van een nadelige afwijking van € 55.000. Bij de huisvestingskosten is eveneens sprake van een nadeel van € 46.000. Dit is vooral veroorzaakt doordat een aantal niet geplande aanpassingen aan het gebouw hebben plaatsgevonden. De administratiekosten zijn daarentegen € 49.000 lager uitgevallen. Tot slot zijn de automatiseringskosten € 70.000 nadeliger dan geraamd. Zo moest o.a. de gehele bekabeling in het gemeentehuis worden vervangen (deze kosten waren niet voorzien in de herindelingsbegroting en heeft iedere gemeente zelf betaald).

BATEN

Beheer overige gebouwen en gronden

14.000

V

Er is sprake van een voordeel, wegens een niet geraamde, maar wel ontvangen vergoeding voor gedetacheerd personeel tot dit bedrag.

Overhead

172.000

N

Hier is sprake van twee invloeden. Enerzijds is de ontvangen vergoeding voor gedetacheerd personeel behoorlijk wat lager uitgevallen dan geraamd in de begroting (nadeel € 263.000) en verder is van de NCG een hoger bedrag ontvangen dan geraamd (voordeel € 62.000). Verder is door de hogere huisvestingskosten ook een deel hiervan onttrokken aan de onderhoudsvoorziening (voordeel € 29.000).

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

354.000

N

LOKALE HEFFINGEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

- 0.061 OZB woningen
- 0.062 OZB niet-woningen
- 0.064 Belastingen overig

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
OZB woningen	185.150	185.150	243.938	58.788	N
OZB niet-woningen	61.567	61.567	34.450	27.117	V
Belastingen overig	36.231	38.731	36.353	2.378	V
Totaal Lasten	282.948	285.448	314.741	-29.293	
Baten					
OZB woningen	2.053.476	2.058.476	2.067.764	9.288	V
OZB niet-woningen	696.022	696.022	694.934	1.088	N
Belastingen overig	38.503	41.003	40.942	61	N
Totaal Baten	2.788.000	2.795.500	2.803.640	8.140	
OZB woningen	1.868.326	1.873.326	1.823.826	49.500	N
OZB niet-woningen	634.455	634.455	660.484	26.030	V
Belastingen overig	2.272	2.272	4.589	2.317	V
Saldo deelprogramma	-2.505.053	-2.510.053	-2.488.899	-21.153	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrdl
N = nadl

LASTEN

OZB woningen

16.000   N

Er is weliswaar sprake van lagere loonkosten tot een bedrag van € 9.000 wegens een vacature, maar de kosten van de vervangende inhuur en de hertaxatie en -waarderingen hebben € 25.000 meer gekost.

OZB niet-woningen

27.000   V

Op dit onderdeel is sprake van lagere loonkosten tot een bedrag van € 15.000 en is tevens sprake van lagere kosten van inhuur tot een bedrag van € 12.000

<i>Overige afwijkingen:</i>	10.000	V
Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:		
<i>Saldo van het Deelprogramma</i>	21.000	V

ALGEMENE UITKERING

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.07 Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Baten					
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	20.520.528	21.178.573	21.366.235	187.662	V
Totaal Baten	20.520.528	21.178.573	21.366.235	187.662	
Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	20.520.528	21.178.573	21.366.235	187.662	V
Saldo deelprogramma	-20.520.528	-21.178.573	-21.366.235	187.662	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in €

V = vrdl
N = nadl

BATEN

Algemene uitkering en ov. uitk.gem.fonds

188.000 V

Het werkelijk ontvangen bedrag is hoger dan geraamd. Dit komt tot een bedrag van € 23.500 door positieve afrekeningen van reeds afgesloten jaren (2015-2017). Daarnaast hebben we extra geld (taakmutatie) ontvangen voor de hogere vergoedingen voor raadsleden van kleine gemeenten (voordeel € 77.000), een hogere vergoeding voor kosten van schulden en armoe (voordeel van € 26.565) en nog een vergoeding voor de informatieplicht energiebesparende maatregelen ad € 2.102. Tegenover deze extra baten staan ook extra kosten in 2018. Het werkelijke verschil tussen raming en de werkelijke uitkering bedraagt derhalve € 58.000 voordelig. De verwachting, op basis van de geprognosticeerde rijksuitgaven, is dat er nog een negatieve afrekening volgt van plm. € 72.000 over 2018. Op grond van de BBV-voorschriften is het niet toegestaan hier een voorschot op te nemen.

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

0 V

Saldo van het Deelprogramma

188.000 V

TREASURY

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.05 Treasury

Wat heeft het gekost?

		Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten						
Treasury		1.831.340	1.831.340	2.417.718	586.378	N
Totaal	Lasten	1.831.340	1.831.340	2.417.718	-586.378	
Baten						
Treasury		2.037.976	2.037.976	2.645.642	607.666	V
Totaal	Baten	2.037.976	2.037.976	2.645.642	607.666	
Treasury		206.636	206.636	227.924	21.288	V
Saldo deelprogramma		-206.636	-206.636	-227.924	21.288	

Toelichtingen op de afwijkingen Omschrijving onderdeel

Afwijking in €   V = vrld
N = nadl

LASTEN

Treasury

582.000   N

Dit nadeel is een saldo tussen de veel hogere afschrijvingen dan geraamd (nadeel € 662.000) en de ook lagere rentekosten dan geraamd (voordeel € 80.000). De hogere afschrijvingslasten worden volledig goedge maakt door eenzelfde bedrag aan voordeel bij de baten.

BATEN

Treasury

601.000   V

Deze afwijking is een saldo van de hogere afschrijvingen (voordeel € 662.000), en de lagere opbrengst aan dividendbelasting dan geraamd (nadeel € 61.000).

Overige afwijkingen:

2.000   V

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma   21.000   V

ONVOORZIENE UITGAVEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.08 Overige baten en lasten

t heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Overige baten en lasten	111.210	0	0	0	-
Totaal Lasten	111.210	0	0	0	
Baten					
Overige baten en lasten	31.317	31.317	31.317	0	-
Totaal Baten	31.317	31.317	31.317	0	
Overige baten en lasten	79.893	31.317	31.317	0	N
Saldo deelprogramma	79.893	-31.317	-31.317	0	

Toelichtingen op de afwijkingen
Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V = vrdl
N = nadl

Overige afwijkingen:

Het saldo van de kleine afwijkingen is per saldo:

Saldo van het Deelprogramma

0 V

0 V

MUTATIES OP DE RESERVES

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.10 Mutaties reserves

Wat heeft het gekost?

		Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel
Lasten					
Mutaties reserves		91.492	129.492	406.057	276.565 N
Totaal	Lasten	91.492	129.492	406.057	-276.565
Baten					
Mutaties reserves		747.734	2.267.851	3.292.706	1.024.855 V
Totaal	Baten	747.734	2.267.851	3.292.706	1.024.855
Mutaties reserves		656.242	2.138.359	2.886.649	788.290 V
Saldo deelprogramma		-656.242	-2.138.359	2.886.649	748.290

Zie de specificatie van deze afwijking op de volgende pagina

	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr na wijz. en Real.: V = voordeel N = nadeel	
Lasten				
Algemene reserve			0	V
Reserve lopende verplichtingen		118.190	118.190	N
Reserve bovenwijkse voorzieningen			0	V
Reserve dorpshuizen	4.000	4.000	0	V
Reserve huisvesting onderwijs	54.612		54.612	V
Reserve grondexploitatie			0	V
Reserve baggerplan	0	5.892	5.892	N
Reserve onderhoud kunstwerken	0	51.810	51.810	N
Reserve cofinancieringen	50.000	50.000	0	V
Reserve Sociaal Domein			0	V
Egalisatiereserve vuilverwerking			0	V
Egalisatiereserve rioolheffingen		143.285	143.285	N
Egalisatiereserve onderhoud wegen			0	V
Egalisatiereserve openb.verlichting			0	V
Renovatie sportvelden	26.720	26.720	0	V
Renovatie tennisbanen	6.160	6.160	0	V
Totaal Lasten	141.492	406.057	264.565	N

Baten				
Algemene reserve	772.131	565.327	206.804	N
Reserve lopende verplichtingen	203.022	629.924	426.902	V
Reserve bovenwijkse voorzieningen	39.500	39.500	0	V
Reserve dorpshuizen	30.000	30.000	0	V
Reserve uitvoering sportnota	14.601	14.601	0	V
Reserve huisvesting onderwijs		206.596	206.596	V
Reserve onderhoud kunstwerken			0	V
Reserve verkiezingen		12.702	12.702	V
Reserve grondexploitatie	34.907	34.907	0	V
Egalisatiereserve baggeren			0	V
Egalisatiereserve wegenonderhoud		118.857	118.857	V
Egalisatiereserve openbare verlichting		37.112	37.112	V
Reserve cofinancieringen	15.000	59.298	44.298	V
Reserve museum Wierdenland	47.556	50.766	3.210	V
Reserve Sociaal Domein	882.173	908.322	66.149	V
Reserve vervanging tractiematerieel		10.000	10.000	V
Leefbaarheid	24.000	12.000	12.000	N
Duurzaamheid	65.000	65.000	0	V
Egalisatiereserve vuilverwerking	83.072	127.304	44.232	V
Egalisatiereserve rioolheffingen			0	V
Renovatie tennisbanen	0	11.915	11.915	V
Dekkingsreserves	68.889	358.573		V
Totaal Baten	2.279.851	3.292.706	1.012.855	V

Saldo Onderdeel Reservemutaties	-2.138.359	-2.886.649	-748.290	N
--	-------------------	-------------------	-----------------	----------

RESULTAAT VAN DE BATEN EN LASTEN

Tot dit deelprogramma behoren de volgende taakvelden:

0.11 Resultaat v/d rekening van baten/lasten

Wat heeft het gekost?

	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	VERSCHIL: Begr. na wijz en Realisatie V = voordeel N = nadeel	
Lasten					
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	0	0	0	0	-
Totaal Lasten	0	0	0	0	
Baten					
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	317.710	120.926	0	120.926	N
Totaal Baten	317.710	120.926	0	-120.926	
Resultaat v/d rekening van baten/lasten	317.710	120.926	0	120.926	N
Saldo deelprogramma	-317.710	-120.926	0	-120.926	

Toelichtingen op de afwijkingen

Omschrijving onderdeel

Afwijking in € V=vrdl
N=nadl

BATEN

Resultaat v/d rekening van baten/lasten

121.000 N

Op begrotingsbasis was een tekort geraamd van € 120.926. Dit geraamde tekort (feitelijk een onttrekking aan algemene reserve) is niet geboekt. Deze niet gerealiseerde "bate" vormt nu een nadeel op dit onderdeel.

Saldo van het Deelprogramma

121.000 N

Verantwoording

Paragrafen

PARAGRAAF A   LOKALE HEFFINGEN

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen bevat de volgende onderdelen:

- A. Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen;
- B. Een overzicht van de diverse heffingen;
- C. De werkelijke inkomsten voor 2018;
- D. Een overzicht van de lokale lastendruk;
- E. Het kwijtscheldingsbeleid.

A.   Beleid ten aanzien van de gemeentelijke heffingen

Voor de hoogte van de gemeentelijke belastingen gelden de volgende uitgangspunten:

- Collegeprogramma (geactualiseerd) 2014–2018: Uitgangspunt is dat de gemeentelijke heffingen zoveel mogelijk kostendekkend dienen te zijn, dat blijven of worden gemaakt;
- bepalingen Gemeentewet en Wet Milieubeheer waarin wordt bepaald dat de hoogte van de tarieven en heffingen niet boven de kostprijs mogen worden geheven;
- legesverordening, verordening onroerende zaak belastingen, verordening roerende zaken, verordening reinigingsheffingen, verordening rioolheffingen, verordening lijkbezorgingsrechten, verordening marktgelden, verordening reclamebelasting; raadsbesluit gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid.

B.   Overzicht van de diverse heffingen

De gemeente Winsum kent de volgende heffingen:

B1. Onroerende zaak belastingen (OZB)

De OZB wordt geheven van eigenaren en gebruikers van alle in de gemeente gelegen niet-woningen en van eigenaren van alle in de gemeente gelegen woningen.

Voor de OZB geldt nog een zogenaamde macronorm. In 2017 was de macronorm vastgesteld op 1,97%. Voor 2018 was de macronorm 3,1%.

De gemeentelijke tarieven 2018 zijn gebaseerd op het nieuwe tijdvak 1-1-2018/1-1-2019 met waarde peildatum 1-1-2017. Voor het bepalen van de te hanteren percentages voor de berekening van de OZB is de waardeontwikkeling van belang. Zoals bekend vindt de waardebepaling thans jaarlijks plaats.

In overeenstemming met de kadernota 2015 worden de onroerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 jaarlijks met 0,25% extra per jaar verhoogd naar 3%. De totale begrote opbrengst wordt op basis van de nieuw vastgestelde WOZ-waarden teruggerekend naar een percentage. Deze procentuele verhoging is daarom niet te herleiden op basis van de percentages. De percentages ziet u hieronder. De percentages zijn een afgeleide van de begrote opbrengst en de totale WOZ-waarde van zowel woningen als niet-woningen.

OZB-tarieven	2018 percentage WOZ-waarde	2017 percentage WOZ-waarde
- eigenaren woningen	0,2112%	0,2125%
- eigenaren niet-woningen	0,2786%	0,2702%
- gebruikers niet-woningen	0,2082%	0,2035%

B2. Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De kosten die de gemeente daarvan heeft, kunnen door afvalstoffenheffing verhaald worden op de aanbieder van het afval. De begrote opbrengsten mogen de begrote kosten niet overschrijden.

De afvalstoffenheffing wordt niet in de gemeentewet geregeld, maar in artikel 15.33 Wet milieubeheer. De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing met een belastingkarakter. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan als gevolg van de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. Ook als nooit afval wordt aangeboden, kan dus toch afvalstoffenheffing worden geheven.

De betreffende verordening kent uitsluitend vrijstelling voor afvalstoffenheffing van percelen voor de publieke dienst bestemd (gemeente genot hebbende).

De tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan op begrotingsbasis uit van 100% kostendekkendheid. Vanaf 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijtschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

Op basis van de werkelijke cijfers van 2015, de extrapolatie van de gegevens van 2016 (1^e halfjaar), de begroting van Afvalbeheer Noord Groningen (ANG) voor 2017 en de begroting 2017 van de gemeente Winsum zijn de tarieven voor afvalstoffenheffing voor het jaar 2017 opnieuw berekend. Het gft-tarief zit iets onder de werkelijke kosten en het restafval zit iets boven de werkelijke kosten. Het ledigingsbedrag zit onder de werkelijke kosten. De daling van de kosten komt vooral voort uit het minder aangeboden afval en een hogere frequentie van ledigingen dan eerder berekend. In eerdere berekeningen is uitgegaan van een frequentie van 19 ledigingen, terwijl nu gerekend is met een frequentie van 26 ledigingen op jaarbasis.

Tarieven afvalstoffenheffing	2018	2017
- meerpersoonshuishouden	€ 0,00	€ 0,00
- eenpersoonshuishouden	€ 0,00	€ 0,00
DifTar - basis	€ 120,00	€ 120,00
DifTar - per lediging	€ 1,00	€ 1,00
DifTar - per kilo restafval	€ 0,20	€ 0,20
DifTar - per kilo GFT	€ 0,04	€ 0,04

B3. Rioolheffing

Naar aanleiding van het in werking treden van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is heffing van het rioolrecht vanaf 2010 niet meer mogelijk. In plaats van rioolrecht is de gemeente met ingang van 1 januari 2010 overgegaan tot invoering van de rioolheffing.

Ook bij de nieuwe heffing (artikel 228a Gemeentewet) geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de geraamde kosten. Belangrijk verschil is echter dat de nieuwe verbrede rioolheffing niet het karakter heeft van een individuele dienstverlening zoals dat bij het oude rioolrecht wel het geval was. De verbrede zorgplicht is gericht op collectieve maatregelen.

Gemeenten hebben een sterkere regierol gekregen in het omgaan met regenwater in bebouwd gebied en het aanpakken van stedelijke grondwaterproblemen. Om de taakverbreding te kunnen financieren is het eerdere rioolrecht dus omgevormd tot een bredere rioolheffing.

Alle kosten die gemaakt worden ter nakoming van de (nieuwe) zorgplichten kunnen worden verhaald op de burgers en bedrijven. Dit betekent dat gemeenten het individuele profijt van de nieuwe rioolheffing niet meer hoeven aan te tonen, zoals dat wel het geval was bij rioolrecht.

Uitgangspunt is dat de rioolheffing kostendekkend is. Vanaf het jaar 2010 gebeurt dit volledig op basis van een contante waarde berekening van de toekomstige lasten en baten op dit onderdeel. De Contante Waarde hiervan moet gelijk zijn aan de stand van de Voorziening vervanging rioleringen. Het tarief wordt in overeenstemming met de in de nota lokale heffingen 2011 vastgesteld model kostenonderbouwing rioolheffing berekend.

Op 19 november 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV, planperiode 2014-2018 vastgesteld. Het plan bevat een nieuwe kijk op afvalwater. Het gaat over de wettelijke taken van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond en van waterschap Noorderzijlvest. Het Afvalwaterbeleidsplan fungeert als (wettelijk verplicht) gemeentelijk rioleringsplan. Het plan heeft een breder blikveld gekregen, omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

Alle kosten en investeringen zijn in het model rioolheffingsberekening gebracht en voor een periode van 20 jaar berekend. Voor de planperiode 2014 t/m 2018 en daarna tot 2030 is gerekend met een vast tarief van € 210,00. Daarna is een gelijkmatige stijging berekend om een kostendekkend niveau te behouden. Er is geen rekening gehouden met een stijging of daling van het aantal heffingseenheden.

Het tarief bedroeg de afgelopen twee jaar:

Rioolrecht	2018	2017
- per aansluiting	€ 210,00	€ 210,00

B4. Leges

Onder de naam "leges" worden een aantal verschillende rechten geheven ter zake van het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten (o.a. paspoorten, rijbewijzen, diverse uittreksels, huwelijken, bouwvergunningen en diverse overige vergunningen). Het streven is dat alle leges en tarieven zoveel mogelijk kostendekkend zijn, dat blijven of worden gemaakt. Voorwaarde daarbij is wel dat vooraf volstrekt helder is wat de reële kosten zijn. De burger mag niet betalen voor "oneigenlijke" kosten. In sommige gevallen leidt het kostendekkend maken van tarieven tot verhoging dan wel tot verlaging. De burger dient goed geïnformeerd te worden over de opbouw van de werkelijke kosten. Waarschijnlijk zal hij of zij eerder begrip hebben voor de aan hem of haar doorberekende bedragen.

B5. Lijkbezorgingsrechten (begraafrechten)

Op basis van de verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen.

Uitgangspunt van de door uw raad vastgestelde nota begraven is om meer evenwicht aan te brengen tussen de kosten en inkomsten voor begraven. De beoogde kostendekkendheid was 90% tot 100%, maar dit is door het schrappen van de hiertoe strekkende taakstellende bezuiniging ad € 50.000 niet meer haalbaar. Door dit besluit (kadernota 2014) kan er maximaal sprake zijn van een percentage van 75%-80%.

B6. Roerende zaak belasting

Deze belasting is in 2004 ingevoerd. Via de roerende zaakbelasting leveren eigenaren en gebruikers van roerende zaken zoals woonschepen en woonwagens een bijdrage aan de instandhouding van de collectieve voorzieningen van onze gemeente. De aanslag wordt berekend op basis van de economische waarde van de roerende zaak. De Wet WOZ waarin regels worden gegeven voor de waardebepaling van onroerende zaken, geldt niet voor roerende zaken. De regels voor de waardebepaling van roerende zaken zijn wel vergelijkbaar met de regels uit de Wet WOZ. Dat betekent dat de waarde voor de belastingaanslag in principe wordt vastgesteld op basis van de waarde in het economisch verkeer. Ook de roerende zaakbelastingen worden met ingang van 2009 berekend naar een percentage van de waarde van de roerende zaak. De belastingtarieven voor roerende zaken houden gelijke tred met de onroerendezaakbelastingen.

In overeenstemming met de kadernota 2015 worden ook de roerende zaakbelastingen voor de jaren 2016 tot en met 2018 jaarlijks met 0,25% extra per jaar verhoogd naar 3%.

B7. Marktgelden

Onder de naam marktgelden worden rechten geheven over het ter beschikking stellen van een standplaats voor het uitoefenen van de markthandel en daarmee verband houdende handelingen en/of het gebruik van verstrekte hulpmiddelen. Op dit moment worden alleen nog marktgelden in rekening gebracht voor de weekmarkt in Winsum. De organisatie van de jaarmarkt (Baistemaart) in Winsum is overgedragen aan een stichting.

Voor deze heffing is 100% kostendekkendheid in principe het uitgangspunt. Een kostendekkendheid van 100% is niet haalbaar gebleken, omdat deze leidt tot een hoog tarief in vergelijking met de omgeving. Daarmee vormt zich een risico van zogenaamde leegloop van de markt. Leegloop van de markt is ongewenst; dit geldt temeer daar de trend laat zien dat de marktgelden teruglopen. De weekmarkt is gesitueerd op het voorterrein langs het water bij winkelcentrum Obergon.

B8. Privaatrechtelijke vergoedingen

De gemeente Winsum heeft met diverse partijen huur- en pachtovereenkomsten gesloten. Bij af te sluiten contracten wordt een duidelijke koppeling gelegd tussen de kosten en opbrengsten.

B9. Reclamebelasting

Onder de naam reclamebelasting wordt, binnen het postcodegebied 9951, een directe belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg.

C. Geraamde opbrengst 2018

	Begroting	Begroting	Realisatie	Afwijking
Opbrengsten lokale heffingen	2018 primair	2018 na wijz.	2018	2018
Onroerende zaak belastingen	2.736.922	2.741.921	2.755.860	13.939
Afvalstoffenheffing	1.348.770	1.348.770	1.359.892	11.122
Rioolrechten	1.262.213	1.262.213	1.245.720	-16.493
Bouwvergunningen c.a.	306.867	202.137	270.559	68.422
Begravenisrechten	144.456	99.456	103.067	3.611
Secretarieleges	256.337	256.337	259.877	3.540
Marktgelden	1.992	1.992	1.961	-31
Roerende zaak belastingen	3.503	3.503	4.746	1.243
Gebruiksverg. brandveiligheid	0	0	0	0
Reclamebelasting	35.000	37.500	36.196	-1.304
Totaal	6.096.060	5.953.829	6.037.878	84.049

D. Lokale lastendruk

De belastingdruk in Winsum is bovengemiddeld ten opzichte van omliggende gemeenten.

Ter informatie is onderstaand overzicht opgenomen waaruit blijkt hoeveel een gezin in de Groninger gemeenten moet betalen voor de zogenaamde pakketbelastingen. Dit overzicht is gebaseerd op de digitale atlas 2018 zoals gepubliceerd door het Coelo.

Bij de berekening van de bedragen is bij zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing uitgegaan van een meerpersoons huishouden.

Rangschikking: de rangschikking is gebaseerd op de door Coelo gepubliceerde ranglijst voor wat betreft de gemeentelijke woonlasten 2018.

Woonlasten Eigenaar-bewoner per gemeente

(Coelo: atlas van de lokale lasten 2018)

Gemeenten	Woonlasten éénpersoons huishouden	Woonlasten meerpersoons huishouden	Rangnummer meerpersoons huishouden Nederland 2017	Rangnummer meerpersoons huishouden Nederland 2018	Verloop ranglijst
	2018	2018			Daler Stijger
Stadskanaal	618	660	39	63	
Veendam	621	674	59	85	
Grootegast	671	711	326	135	
Zuidhorn	655	721	178	155	
Pekela	663	738	163	184	
Bedum	750	750	160	207	
Groningen	658	755	189	219	
Delfzijl	726	780	301	261	
Eemsum	710	782	237	264	
Oldambt	779	811	298	303	
Winsum	750	814	267	305	
Marum	730	816	329	307	
Leek	766	854	352	341	
Appingedam	835	860	333	346	
Ten Boer	862	862	360	347	
Loppersum	816	875	367	355	
De Marne	725	881	347	359	
Haren	903	961	363	375	
Midden- Groningen					
Westerwolde/ Bellingwedde					

In dit overzicht is Winsum, in vergelijking met vorig jaar, gedaald op de ranglijst van goedkope gemeenten. In bovenstaande Coelo-lijst wordt voor Winsum bij de afvalstoffenheffing een tarief genoemd van € 248,-. Niet bekend is hoe dit bedrag is bepaald. Dit bedrag speelt een behoorlijke rol bij de bepaling van het rangnummer. De verwachting is dat dit bedrag de komende jaren scherper berekend wordt en daarmee zal de plaats van Winsum op deze lijst ook nauwkeuriger worden. Door de gemeentelijke herindelingen per 1 januari 2018 zijn van de gemeenten Midden-Groningen en Westerwolde/Bellingwolde geen gegevens opgenomen.

In vergelijking met onze partnergemeenten ziet de vergelijking er als volgt uit:

Lastendruk BMW (bron COELO: Atlas gemeentelijke woonlasten 2018)

Gemeentenaam	Gemiddelde	Winsum	Eemsmond	Bedum	De Marne
Ozb-tarief woningen	0,2079	0,2112	0,2455	0,1719	0,2028
Ozb-tarief eigenaar niet-woning	0,3253	0,2786	0,4186	0,2813	0,3228
Ozb-tarief gebruiker niet-woning	0,2542	0,2082	0,3371	0,2039	0,2674
Gemidd.betaalde ozb woningen	326,25	356,00	357,00	310,00	282,00
Afvalst.heff. Meerpersoonshh	217,50	248,00	154,00	224,00	244,00
Rioolheff.meerpersoonshh	263,00	210,00	271,00	216,00	355,00
Woonlasten meerpersoonshh	806,75	814,00	782,00	750,00	881,00
Toeristenbelasting	0,38	0,00	0,00	0,00	1,50
Hondenbelasting	18,19	0,00	0,00	72,74	0,00
Paspoort	65,30	65,30	65,30	65,30	65,30
Identiteitskaart	51,03	51,05	51,00	51,05	51,00
Rijbewijs	39,29	39,00	39,45	39,25	39,45
Uittreksel GBA	8,73	9,45	6,55	10,55	8,35
Omgevingsverg. 10.000 euro	280,50	310,00	220,00	274,00	318,00
Omgevingsverg. € 45.000	1.212,00	1.395,00	990,00	1.133,00	1.330,00
Omgevingsverg. € 140.000	3.786,25	4.340,00	2.972,00	3.723,00	4.110,00

E. Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding van belasting kan worden verleend indien men niet in staat is anders dan met buitengewoon bezwaar de belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. Van buitengewoon bezwaar is in het algemeen sprake indien de middelen om een belastingaanslag te betalen ontbreken en ook niet binnen afzienbare tijd kunnen worden verwacht. Daarnaast kunnen zich ook andere omstandigheden voordoen die meebrengen dat betaling van de aanslag redelijkerwijs niet kan worden gevorderd. Om de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor elke burger te waarborgen, is er een landelijk geldend kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld en vastgelegd in de "Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990".

Vroeger waren de normen tamelijk streng, maar sinds 1 januari 1995 zijn de normen verruimd. Deze verruiming bestond uit een verhoging van de kosten van bestaan van 90% naar maximaal 95% van de bijstandsuitkeringen. Met ingang van 1 januari 1997 is de kwijtscheldingsnorm uiteindelijk tot 100% opgetrokken. Verreweg de meeste gemeenten hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm. In de praktijk betekent dit dat huishoudens met een minimumloon voor kwijtschelding in aanmerking komen, mits zij de vermogenstoets doorstaan.

Met ingang van 1998 voert het waterschap Noorderzijlvest (thans Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten en met ingang van 01-01-2018 het Noordelijk Belastingkantoor) de kwijtscheldingsregeling uit voor onze gemeente.

Jaarlijks doen veel mensen bij hun gemeente het verzoek om kwijtschelding van gemeente-belastingen. Als de kwijtschelding wordt toegewezen, kan dat burgers honderden euro's per jaar schelen. Zodoende is deze kwijtschelding een belangrijke manier om armoede terug te dringen.

Volume kwijtscheldingen	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
OZB	641	0	72
Afvalstoffenheffing	62.106	85.676	78.934
Rioolrecht	630	2.297	0
Totaal	63.377	87.973	79.006

Voor de OZB wordt geen raming voor kwijtscheldingen opgenomen, omdat, na de afschaffing van OZB voor gebruikers van woningen, er feitelijk geen aanvragen meer binnenkomen.

Sinds 2012 wordt het geraamde bedrag aan kwijtschelding doorberekend in de tarieven voor afvalstoffenheffing.

PARAGRAAF B   WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding

Het weerstandsvermogen kan worden gedefinieerd als “het vermogen van de gemeente Winsum om niet-structurele financiële risico’s op te kunnen vangen ten einde haar taken te kunnen voortzetten”.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de twee componenten: de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico’s waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenramingen.

Het weerstandsvermogen heeft enkele malen in de raad tot discussie geleid. De discussie gaat vooral over de hoogte van de algemene reserve. Alvorens in te gaan op de gewenste weerstandscapaciteit en het gewenste weerstandsvermogen, wordt eerst ingegaan op de kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen. In dit kader wordt geput uit de handreiking Weerstandsvermogen voor Raadsleden zoals deze op 16 augustus 2007 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de gemeenteraden is verstuurd.

Kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraad op het gebied van het weerstandsvermogen.

De gemeenteraad dient richting te geven aan het beleid. Dat kan aan de hand van de ratio weerstandscapaciteit. In de handreiking is aangegeven dat deze ratio berekend kan worden door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde capaciteit. Bij de benodigde capaciteit gaat het om de niet afgedekte risico’s.

De begroting is hét moment voor de raad om kaders te stellen. In de bestuursrapportages wordt de raad geïnformeerd over de uitvoering van het beleid en in de jaarrekening vindt verantwoording van het uitgevoerde beleid plaats.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit al die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Hiertoe behoren de algemene reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit, en (op begrotingsbasis) de post onvoorzien.

Hieruit volgt dat de totale weerstandscapaciteit op € 4,1 miljoen komt. Hieraan ligt de volgende berekening ten grondslag.

Weerstandscapaciteit exploitatie:		
Onbenutte belastingcapaciteit:		
OZB		
Rioolrechten	0	
Afvalstoffenheffing	0	
Leges en andere heffingen	p.m.	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit		0
Rekeningsresultaat		-459
Totaal weerstandsv Vermogen exploitatie		-459
Weerstandscapaciteit Vermogen:		
Vrij aanwendbare algemene reserve	2.270	
Vrij aanwendbare bestemmingsreserves:	2.325	
Stille reserve	0	
Totaal weerstandscapaciteit Vermogen		4.595
Totale weerstandscapaciteit		<u>4.136</u>

Risico's

Een gemeente loopt in de uitvoering van haar taken, net als elke organisatie en elk bedrijf, bepaalde risico's. Op basis van de in april 2019 bekende informatie zijn de risico's geïnterpreteerd.

Bij de inventarisatie van de risico's is een inschatting gemaakt (kwantificering) van de mogelijke financiële gevolgen welke kunnen optreden zodra een risico werkelijkheid wordt. Daarbij dient opgemerkt te worden dat deze bedragen globaal, indicatief en soms discutabel zijn.

Risico's waarvan de oorzaak in het verleden of heden ligt en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten dienen te worden voorzien. Een voorbeeld daarvan is de voorziening dubieuze debiteuren. De risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten en/of die zich nog (kunnen) gaan voordoen dienen te worden afgedekt door bestemmings- en/of de algemene reserves.

De risico's worden onderverdeeld in:

- risico's voortvloeiend uit eigen beleid
- risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden
- risico's voortvloeiend uit samenwerking met andere gemeenten of instanties
- risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen
- risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen
- risico's op eigendommen (waarderingsrisico)
- risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Risico's voortvloeiend uit eigen beleid

Bij de open einderegelingen zoals het leerlingenvervoer, individuele verstrekkingen en huishoudelijke verzorging zijn de begrote bijdragen gebaseerd op de gemiddelde bijdragen van een aantal jaren. Door fluctuaties in de aantallen aanvragen kan afwijking ten opzichte van de raming ontstaan.

Leerlingenvervoer

Bij leerlingenvervoer is sprake van een "open-einde-regeling". Het is niet in te schatten hoeveel personen per jaar gebruik zullen maken van deze regeling. Hierdoor kunnen de kosten jaarlijks behoorlijk fluctueren.

De werkelijke kosten hebben in 2018 ruim € 230.000. Het gekwantificeerde risico wordt ongeveer tussen 10 en 20% van het budget geraamd (afgerond minimaal € 24.000 en maximaal € 48.000).

Juridische procedures

Medio april 2019 lopen de volgende juridische procedures:

- met de aannemer van het project toegankelijkheid stations.

Het inschatten van risico's in dergelijke procedures is lastig en al helemaal om wat voor een bedrag het zou kunnen gaan. De verwachting is dat wij een sterke zaak hebben. We hebben een risico ingeschat tussen de 0 en 10% van het fictieve bedrag € 150.000,-.

Grondexploitatie

Het ambitieniveau van de gemeente van de op stapel staande projecten en de in exploitatie te nemen gronden is realistisch. De belangstelling voor een kavel in de nieuwe wijk "Munster" is groot.

In de paragraaf Grondbeleid is aangegeven dat de risico's van de vastgestelde exploitatieplannen beperkt zijn.

De risico's bij de in exploitatie genomen gronden zijn afhankelijk van de snelheid waarmee nieuwe woningen gebouwd en afgezet kunnen worden. Jaarlijks worden de exploitatieopzetten geactualiseerd. Voorziene verliezen worden ten laste gebracht van de reserve grondexploitatie. Als huidige beleidslijn geldt momenteel dat op basis van de geprognosticeerde omvang van de lasten en de baten een risiconorm wordt gehanteerd van 10%. In het kader van de bepaling van het weerstandsvermogen hoeven de risico's die gemeente loopt bij de grondexploitatie niet meegenomen te worden. Deze risico's dienen immers door middel van de reserve grondexploitatie afgedicht te zijn. Omdat het om redelijk omvangrijke bedragen zal gaan en we ook afhankelijk zijn van externe factoren als economische ontwikkelingen, wordt bij de bepaling van de omvang van de algemene reserve toch 'veiligheidshalve' met een gekwantificeerd risico van een percentage van de omvang van de boekwaarde van de exploitatieplannen meegenomen. De omvang per 31 december 2018 is € 1.867.000 en hiervan nemen we minimaal 10% en maximaal 20% als risico mee.

Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden

De gemeente Winsum voert een groot aantal mede-bewindstaken uit ten behoeve van de Rijksoverheid waarvoor specifieke uitkeringen en bijdragen uit het gemeentefonds worden ontvangen. Een wijziging in het beleid van de Rijksoverheid of de financiering van deze taken kan een risico voor de gemeenten betekenen. Daarbij is regelmatig sprake van een 'open-einde-regeling'.

Voor de BUIG wordt een gekwantificeerd risico van maximaal 10% van de rijksbijdrage opgenomen. Indien de uitgaven hoger zijn dan 105% van het rijksbudget kan een aanvraag voor de Vangnetregeling worden ingediend. Indien voldaan aan de voorwaarden worden uitgaven tussen de 105% en 110% voor 50% vergoed. Het meerdere boven de 110% wordt volledig vergoed. Uitgaven tot 105% van de rijksbijdrage zijn voor risico van de gemeente.

Voor de WMO ligt het risico in 2018, naast de woningaanpassingen, voornamelijk bij de huishoudelijke ondersteuning (HO).

Vanuit de integratie uitkering sociaal domein Participatiewet worden de wsw en de re-integratietrajecten gefinancierd. Daarnaast heeft uw raad bij vaststelling van het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2015-2018 besloten dat ook de bijdrage in het geraamde tekort van Ability uit het Participatiebudget betaald moet worden. We lopen het risico dat de middelen vanuit de participatie niet voldoende zijn.

Voor decentralisaties AWBZ en Jeugd geldt dat het risico met name bij de zorg in natura (ZIN) van de jeugdzorg ligt.

Risico's voortvloeiend uit samenwerking

Sociale werkvoorziening

De bijdrage in het exploitatietekort van Ability is als risico opgenomen bij de Participatiewet.

Naast Ability is een klein aantal wsw-geïndiceerden geplaatst bij Iederz Groningen.

Het gekwantificeerde risico is hiervoor gering.

In 2018 is bij Ability geen sprake van een tekort in het eigen weerstandsvermogen.

Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen

Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars. Voor enkele dubieuze debiteuren is een voorziening getroffen.

In deze jaarrekening 2018 is aangegeven dat de risico's bij de afgegeven borgstellingen gering zijn: borgstelling rente en aflossing verenigingen € 125.000 (2017: € 139.000), woningbouwleningen € 14.824.000 (2017: € 16.080.000), en leningen particuliere woningen € 1.431.000 (2016: € 1.688.000).

Het gekwantificeerde risico wordt p.m. geraamd.

Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen zoals inwoneraantal en woningbouw, accres als gevolg van uitbreidingen e.d. zijn naar beste inschatting van de ontwikkelingen in de begroting meegenomen.

Risico's op eigendommen

Op dit moment zijn er geen risico's bekend. Reguliere verzekerbare risico's zijn ondergebracht bij verzekeraars.

Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

De risico's welke voortvloeien uit de normale bedrijfsprocessen met de daaraan gekoppelde budgetbewaking en interne informatievoorziening behoren tot de normale risico's welke bij de uitvoering van de begroting behoren. De rechtmatigheidstoets zoals die door de accountant wordt uitgevoerd heeft tot gevolg dat diverse bedrijfsprocessen zijn doorgelicht. Voor een deel worden of zijn deze processen aangepast waardoor ook de risico's afnemen. Verder is de verbetering van de planning en control een continu proces waardoor de beheersing van de bedrijfsvoering verder zal toenemen.

De werkorganisatie van de gemeente Winsum is relatief gezien van beperkte omvang. Indien op een bepaalde positie door wat van reden dan ook een personeelslid lange tijd zijn/haar functie niet kan uitoefenen en er intern geen adequate vervanging voorhanden is, kan het noodzakelijk zijn dat externe deskundigen ingeschakeld moeten worden. Indien nodig wordt bij de bestuursrapportage aanvullend budget gevraagd.

Het gekwantificeerde risico wordt op 1% geraamd van de bedrijfsvoeringskosten uit bijlage IIV van de begroting 2018 van € 8.268.000 (€ 83.000).

Conclusie

In de onderstaande tabel zijn alle bovenstaande gekwantificeerde risico's opgenomen.

Omschrijving risico	Gekwantificeerde risico's	
	Minimale omvang	Maximale omvang
Risico's voortvloeiend uit eigen beleid		
- Leerlingenvervoer	€ 24.000	€ 48.000
- Juridische procedures	€ -	€ 15.000
- Grondexploitatie	€ 187.000	€ 374.000
Risico's voortvloeiend uit het beleid van hogere overheden		
- WWB	€ 352.000	€ 704.000
- WMO (2007)	€ 138.000	€ 276.000
- Decentralisatie Participatie	€ 232.000	€ 464.000
- Decentralisatie Jeugdzorg	€ 366.000	€ 732.000
- Decentralisatie AWBZ	€ 180.000	€ 360.000
Risico's voortvloeiend uit samenwerking		
- Sociale werkvoorziening	€ -	€ -
- Tekort weerstandsvermogen Ability	€ -	€ -
Risico's voortvloeiend uit het doen en/of nalaten van anderen		
- Borgstellingen	p.m.	p.m.
Risico's voortvloeiend uit voor de gemeente autonome ontwikkelingen	p.m.	p.m.
Risico's op eigendommen	p.m.	p.m.
Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering	€ 83.000	€ 166.000
	€ -	€ -
Totaal	€ 1.562.000	€ 3.139.000

Bij deze conclusie is het waarschijnlijkheidsaspect dat alle risico's mogelijk gelijktijdig geëffectueerd kunnen worden, buiten beschouwing gelaten.

Op basis van de geïnventariseerde risico's is een minimale omvang van de algemene reserve noodzakelijk van 1,6 miljoen en een maximale omvang van 3,1 miljoen. Kijkend naar de ratio weerstandscapaciteit, dan kan deze berekend worden op: 1,3 (beschikbare capaciteit € 4,1 / benodigde capaciteit € 3,1).

In 2017 bedroeg onze ratio weerstandscapaciteit 2,6 (beschikbare capaciteit 8,3 miljoen / benodigde capaciteit 3,2 miljoen).

De conclusie op grond van een vergelijking met 2017 is dat ons weerstandsvermogen behoorlijk is teruggelopen. Dit komt vooral omdat we de dekkings- en egalisatiereserves niet meer meetellen bij de beschikbare capaciteit.

In de handreiking van het Ministerie is aangegeven dat een ratio beneden de 1,0 een indicatie is van mogelijke kwetsbaarheid en een ratio tussen de 1,0 en 2,0 als normaal beschouwd kan worden. Boven de 2 kan de vraag gesteld worden of niet te veel capaciteit achter de hand gehouden wordt.

Gelet op de in de raad gevoerde discussies over het weerstandsvermogen stellen wij voor om voorlopig een minimum niveau van de algemene reserve van € 1,6 mln. en een maximaal niveau van € 3,1 miljoen aan te houden.

Financiële kengetallen weerstandsvermogen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is de verplichting opgenomen om een regeling van financiële kengetallen toe te voegen aan de begroting en het jaarverslag. Dit om de leden van de gemeenteraad gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun gemeente.

Iedere gemeente en provincie is wettelijk verplicht om een begroting op te stellen voor het aankomende jaar en een jaarverslag vast te stellen aan het einde van het jaar. Aan het opstellen van de begroting en het jaarverslag zitten een aantal regels gebonden. Deze regels kunt u [hier](#) vinden. In de week van 24 juli heeft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) echter een nieuwe regel toegevoegd. Gemeenten en provincies moeten voortaan een basisset van vijf financiële kengetallen opnemen in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de begroting en het jaarverslag. Deze vijf financiële kengetallen zijn: netto schuldquote, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de mede overheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de mede overheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Grondexploitatie

Dit grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geaamde) baten.

Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie voor dit kengetal is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Deze cijfers worden voortaan ook in de jaarlijkse meicirculaire bekendgemaakt zodat de gemeenten tijdig op de hoogte zijn van de hoogte van de lasten die voor de berekening moeten worden gebruikt.

Rekeningsjaar 2018		Verloop v/d kengetallen		
Kengetallen :		Werk-2017	Begr-2018	Werk-2018
Netto schuldquote		11,07%	-2,50%	27,87%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		11,24%	-2,29%	28,04%
Solvabiliteitsratio		44,64%	42,41%	33,10%
Grondexploitatie		7,65%	2,95%	4,27%
Structurele exploitatieruimte		-0,66%	-0,64%	-0,22%
Belastingcapaciteit		108,30%	104,70%	108,30%

Categorie A = minst risicovol

Categorie B = gemiddeld risicovol

Categorie C = meest risicovol

Toelichting op de financiële kengetallen

In algemene zin is het verloop van de financiële kengetallen redelijk stabiel. De vermeerdering van de netto schuldquote wordt veroorzaakt door een toename van de leningenportefeuille (op dit moment ook veel kasgeldleningen) en een toename van overige schulden.

De afname van de solvabiliteitsratio wordt veroorzaakt door de terugloop van de reserves. Met name door de inzet van de dekkingsreserves zal dit de komende jaren verder gaan afnemen.

Het kengetal 'grondexploitatie' is in vergelijking met 2017 iets afgenomen. Dit komt voort uit het feit dat er wel wat kosten zijn gemaakt en er nog geen grond is verkocht.

De structurele exploitatieruimte is negatief. Dit is negatiever dan geraamd, doordat met name in het sociaal domein sprake is van een hoger tekort dan geraamd. Dit tekort is gedekt uit de reserve sociaal domein. Dat is niet een, op langere termijn, houdbare situatie.

De conclusie kan op dit moment zijn dat dit nog niet direct een verontrustend beeld geeft, maar het geeft wel aan dat de financiële ruimte beperkt is.

PARAGRAAF C   ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Openbaar groen

In 2011 heeft de gemeenteraad de “Kwaliteitsvisie Groen Winsum 2010” vastgesteld. Op basis van deze visie heeft de raad gekozen om het groen te onderhouden op het kwaliteitsniveau Basis accent. Met deze keuze ontstaat weinig kapitaalsvernietiging, het onderhoud voor de burgers is acceptabel, klachten en meldingen nemen niet toe en er ontstaan geen onveilige situaties. Voor de uitvoering van de kwaliteitsvisie zijn uitwerkingsplannen (prestatieomschrijvingen) opgesteld op basis waarvan het openbaar groen zal worden onderhouden zodat de uitvoering aansluit bij de ambitie. Door inwoners de gelegenheid te geven beheertaken over te nemen wordt incidenteel afgeweken van het vastgelegde kwaliteitsniveau: gemiddeld heeft dit een positief effect.

Jaarlijks worden groenvakken gerenoveerd of omgevormd zodat deze in overeenstemming komen met het vastgestelde kwaliteitsniveau. Hiervoor worden jaarlijks groenobjecten geselecteerd die niet langer voldoen aan de gewenste kwaliteit. De uitvoering vindt plaats op basis van prioriteit. Groen heeft meestal ook niet het eeuwige leven en daarom zal renovatie van groen altijd aan de orde blijven. Bij omvorming of herinrichting zijn de te verwachten toekomstige onderhoudskosten steeds een belangrijk uitgangspunt.

Vanaf 2009 worden er in het plantsoen geen chemische middelen meer toegepast, hooguit in enkele probleemsituaties wordt dit curatief nog toegepast. In 2018 zijn er geen chemische middelen toegepast. Dit betekent dat er een grotere fysieke inspanning nodig is om de gewenste kwaliteit te bereiken.

Onkruid op verharding bestrijden met chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is sinds maart 2016 wettelijk verboden. Onkruidbestrijding, curatief, vindt nu plaats met alternatieve methodes als branden en borstelen, dit is ook in 2018 uitbesteed. Deels wordt ook de eigen dienst daarvoor ingezet.

Op begraafplaatsen worden een aantal paden en grafbedekking omgevormd naar gazon. Op korte termijn laat dit enige verruiging zien. Naar aanleiding van klachten is dit proces medio 2018 enigszins bijgesteld.

Het reguliere plantsoenonderhoud is, i.s.m. Ability grotendeels in eigen beheer uitgevoerd. Op kleine schaal wordt er ook onderhoud uitgevoerd door bewoners. Daartoe zijn beheerovereenkomsten gesloten. De kans bestaat dat als het toepassen van dorpsbudgetten toeneemt, ook meer beheertaken door inwoners uitgevoerd gaan worden. Op dit moment resulteert dit slechts marginaal in een afname van werk door de eigen organisatie. Overigens betekent overdragen van beheer ook dat er enige vorm van begeleiding en of toezicht plaatsvindt.

Het maaibeheer van wegbermen en het schonen van sloten is via een raamcontract uitbesteed. Met de blik op de toekomst gericht, zal overwogen worden of, en in welke vorm, een nieuw contract het beste kan worden afgesloten.

Overeenkomstig het convenant “Dier en plant op het Hogeland” worden een aantal bermen in de gemeente ecologisch beheerd (o.a. Kievesterweg).

Het bomenbeleidsplan is in 2012 door de raad vastgesteld. De kaders voor zowel het te voeren beleid als de uitvoering zijn hierin opgenomen. Vanaf 2012 worden bomen structureel geïnspecteerd. Om een betere afstemming op onderhoudscycli te krijgen is in 2017 overgegaan op een frequentie van eens per drie jaar, ofwel jaarlijks wordt 1/3 van het bomenbestand geïnspecteerd. Daarnaast inspecteren we jaarlijks de waardevolle bomen van particuliere eigenaren.

Onderhoud van bomen wordt gekoppeld aan het schema van inspecties waardoor de uitvoering van het beheer structureel verloopt. De gegevens van de veiligheidsinspecties (VTA) worden hiervoor onder andere als input gebruikt. Opgemerkt moet worden dat ondanks afspraken de uitvoering onder spanning staat.

Speelvoorzieningen

Speeltoestellen en speelplekken moeten voldoen aan het Attractiebesluit Speeltoestellen. Dit betreft vooral veiligheidsaspecten. Om dit te waarborgen worden alle speeltoestellen en speelplekken jaarlijks drie keer geïnspecteerd, namelijk één veiligheidsinspectie en tweemaal een functionele inspectie. Ook het bijkomende onderhoud wordt uitbesteed.

In de periode 2008 t/m 2013 heeft vervanging van speeltoestellen plaatsgevonden. Er is een planning gemaakt waarbij de vervanging zoveel mogelijk per wijk of dorp verloopt. De uitvoering van dit project heeft enige achterstand opgelopen en is uiteindelijk in 2015 afgerond.

Bij het maken van keuzes voor inrichting van speelplekken worden omwonenden, en bij voorkeur ook de kinderen, nadrukkelijk betrokken. De manier waarop is per situatie verschillend en dus altijd maatwerk. Dit varieert van meedenken of meebeslissen tot zelfwerkzaamheid.

Vervanging van speeltoestellen zal in de toekomst aan de orde blijven. Het streven is het initiatief zo veel mogelijk aan inwoners over te laten. In 2016 zijn, voor zowel vervanging als onderhoud, de te verwachten kosten voor de periode 2016-2019 in beeld gebracht. Er zijn in 2018 op initiatief van inwoners projecten uitgevoerd in Adorp (Natuurspeelplaats), aan de Leerlooierij in Winsum, sportterrein Feerwerd (Fitnesspark), Oosterhuisen Baflo en Schepperijlaan Winsum. Alle zijn in 2018 afgerond.

Wegen

Begin 2016 is het wegenbeheerplan 2016-2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat het beleid zoals dat in 2011 is ingestoken wordt gecontinueerd. Dit betekent dat alle gemeentelijke wegen op minimaal het C-niveau volgens de CROW-systematiek zullen worden onderhouden. In de praktijk is gebleken dat het (organisatorisch) lastig is om gezamenlijk met buurgemeenten het wegonderhoud aan te besteden. Onze focus blijft hier echter wel opgericht.

In 2016 zijn de 2-jaarlijkse wegininspecties uitgevoerd door Sweco. Aan de hand hiervan is voor 2017 een bestek opgesteld om het asfaltonderhoud aan te besteden. Het werk is uitgevoerd binnen het daarvoor beschikbare budget.

Het jaarlijkse straatwerk onderhoud is separaat aanbesteed en paste binnen het beschikbare budget.

Voor 2018 zijn de voorbereidingen voor het opstellen van een asfalt onderhoudsbestek opgestart. De aanbesteding is gerealiseerd in 2018. In 2018 is de eerste fase van het onderhoud uitgevoerd.

Het uitvoerend document wegencategorisering is in 2012 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit document vormt de leidraad voor het te voeren snelheidsregiem op diverse type wegen binnen en buiten de bebouwde kom en de inrichting die daarbij hoort. De dorpen waar nog geen 30 km/u zones zijn ingevoerd hebben aangegeven dat de behoefte hiervoor zeker aanwezig is. De uitvoering van de 30 km/u zones vindt gelijktijdig plaats met de bordensanering waar dat kan. Voor de bordensanering geldt dat hier al een plan (voorstel) voor is uitgewerkt. Inwoners en dorpsverenigingen worden/zijn in de gelegenheid gesteld hierop te reageren. Dit kan er toe leiden dat het plan op plaatsen nog wordt/is aangepast. Op basis van het genomen verkeersbesluit wordt/is overgegaan tot uitvoering. Voor het dorp Baflo geldt daarnaast dat het project "Verbeteren verkeersveiligheid in Baflo en omgeving" uit het GVVP gelijktijdig onderwerp van gesprek is geweest. In 2017 zijn vooruitlopend op het instellen van de 30km zone in Baflo de kruispunten in de Winsumerweg, Gebroeders Gootjesstraat en de Willem de Zwijgerstraat gereconstrueerd. In nauw overleg met de bewoners is een ontwerp opgesteld.

De weg tussen Westernieland en Rasquert is op verzoek van gebruikers fiets-veiliger gemaakt. Er zijn rode fietsstroken met belijning gerealiseerd en verkeersremmende maatregelen genomen. Ook zijn de bermen verbeterd door het aanleggen van graskeien.

Het GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan) is op 7 januari 2014 vastgesteld door de gemeenteraad. Het GVVP bevat het verkeerskundig beleid van de gemeente voor de komende 10

jaar, periode 2014-2024. De algemene doelstelling in dit plan is dat de gemeente Winsum goed bereikbaar wil zijn voor de automobilist, openbaar vervoerreiziger en fietser. Deze bereikbaarheid mag echter niet ten koste gaan van de verkeersveiligheid en leefbaarheid binnen de gemeente. Een leefbaarheid die daarbij in de toekomst wordt verbeterd met stimulering van Duurzame mobiliteit. In het GVVP zijn maatregelen en aanbevelingen omschreven om de gestelde doelstelling met betrekking tot bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid de komende 10 jaar te halen. Hieruit is een investeringslijst projecten opgesteld met een op kentallen gebaseerde indicatie van de benodigde financiën.

Een van de projecten uit de investeringslijst is "Herinrichting schoolzones". Voor alle scholen (basis- en voortgezet onderwijs) in de gemeente is bekeken of het wenselijk is schoolzones in te stellen. Anticiperend op ontwikkelingen bij veel scholen vindt individuele afweging plaats over het aanbrengen van een herkenbare schoolzone.

In 2016 is het plan "Verbetering overwegveiligheid gemeente Winsum" vastgesteld. De komende jaren zal dit plan ten uitvoer worden gebracht, waarbij de sanering van de overweg Voslaan een hoge prioriteit heeft. Het zuidelijk deel van het verbeteringsplan (Winsum-Groningen) heeft een nauwe relatie, met de plannen van de provincie in het kader van de verbetering van de N361 en de aanleg van het Fietspad plus. Belangrijk item daarbij is de haalbaarheid/kansen van grondmobiliteit in het gebied. Ook de kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg maakt onderdeel uit van de plannen. Voor de realisering van voornoemde plannen zijn in 2016 twee bestuursovereenkomsten gesloten. Een met het ministerie van I&M en een met de provincie. De planvorming van het gedeelte van de N361 ten zuiden van Winsum is in volle gang. Dit geldt ook voor het Fietspad plus. Beide projecten worden getrokken door de provincie. De planvorming voor het deel van de N361 binnen de bebouwde kom is gestart. De ontsluitingen van het plan "Sportlandschap Winsum-West" op de N361 zijn voor de gemeente onlosmakelijk verbonden met de planvorming. Hierover vindt nauwe afstemming plaats met de provincie. Het project "Kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg" wordt getrokken door de gemeente. Hiervoor is in 2017 door de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld. Evenals voor de andere projecten geldt ook voor dit project dat we er met elkaar vaart achter willen zetten.

Openbare verlichting

Sinds 1 januari 2014 wordt het beheer van de openbare verlichting uitgevoerd door Tauw BV en het onderhoud door Ziut. Hieraan ten grondslag ligt de aanbesteding die gezamenlijk met andere gemeenten en de provincie Groningen en Drenthe heeft plaatsgevonden.

Op basis van door de raad vastgestelde beleidsuitgangspunten is er in 2012 een nieuw beleidsplan openbare verlichting vastgesteld. Hoofdaspecten in dit plan zijn Duurzaamheid & Milieu en Veiligheid & Leefbaarheid. Dit beleidsplan vormt de basis voor het uitvoeringsplan voor de vervanging van de openbare verlichting.

In 2017 is een vervangingsplan uitgevoerd, diverse straten in Den Andel, Baflo en Rasquert zijn voorzien van duurzame Led verlichting. In 2018 is een vervangingsplan opgesteld voor de dorpen Sauwerd en Adorp.

Het beheer en onderhoud is gezamenlijk met diverse gemeentes en de provincie Groningen aanbesteed voor de duur van 2 jaar met een optie voor nog 2 jaar.

In februari 2018 wordt het beheer en onderhoud van de openbare verlichting waarschijnlijk gegund aan Dynnic voor onderhoud en Montad als beheerder. Het gaat om een periode van 2 jaar met een optie van nog 2 jaar. Vooruitlopend op de herindeling hebben wij in overleg met Bedum en De Marne voor deze constructie gekozen, het onderhoud is daarmee geborgd tot in ieder geval een jaar na de herindeling. Gemeente Eemsmond heeft ondanks diverse overleggen gekozen om dit zelf op te pakken. Het gevolg is wel dat in 2019 in de nieuwe gemeente Het Hogeland de kans bestaat dat er twee verschillende onderhoudspartijen voor de Openbare Verlichting werkzaam zijn.

Kunstwerken

In december 2016 is het geactualiseerde beheerplan “Kunstwerken” vastgesteld voor de periode 2017-2021. Het beheerplan is de leidraad voor het beheer en onderhoud van alle beschoeiingen, kades, steigers en bruggen die eigendom zijn van de gemeente of waarvan de gemeente onderhoudsplichtige is en gebaseerd op de laatst uitgevoerde inspecties. Om het beheersplan actueel te houden wordt er ieder twee jaar een nieuwe inspectie uitgevoerd. Gesteld kan worden dat het beheer en onderhoud goed op orde is en dat efficiënt wordt omgegaan met de beschikbare budgetten. Als aanvulling op het beheerplan kunstwerken is het regulier onderhoud van de fiets- en voetgangerstunnel, onder het spoor, bij het station Winsum toegevoegd en als zodanig gewaarborgd.

In 2017 is onderhoudswerk aan bruggen en beschoeiingen meervoudig onderhands aanbesteed. Diverse bruggen zijn geschilderd of hersteld en op een aantal locaties is de beschoeiing vernieuwd of hersteld.

Begin 2018 is een quick-scan van de kunstwerken. daaruit zijn diverse werkzaamheden naar voren gekomen om uit te voeren. Na een filtering en afstemming op andere projecten kan uitvoering plaats vinden binnen het beschikbare budget.

Riolering en water

De gemeenteraad heeft in het kader van de Wet Milieubeheer in januari 2014 het Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018 vastgesteld. Dit plan omvat de kijk op afvalwater en de wettelijke taken op dit gebied van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (BMW gemeenten) en van waterschap Noorderzijlvest (NZV). Het afvalwaterbeleidsplan fungeert tevens als gemeentelijk rioleringsplan en heeft een breder blikveld gekregen , omdat het de gehele afvalwaterketen omvat.

Op basis van een gedetailleerde analyse van de actuele inspectiegegevens is in 2014 een meerjarig maatregelplan opgesteld. Met de uitvoering hiervan is in 2014 begonnen. In de komende jaren zal een vervolg gegeven worden aan de uitvoering van dit maatregelplan, naast het reguliere beheer en onderhoud van het gemeentelijk rioolstelsel. Jaarlijks vindt afstemming plaats tussen het wegenonderhoudsprogramma en het maatregelplan voor de riolering.

De inspectiegegevens van de gemalen en randvoorzieningen zijn opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Hieraan is gekoppeld een op de praktijk gericht meerjarig onderhoud-/vervangingsplan. In navolging van 2016 is hier ook in 2017 uitvoering aan gegeven. Ieder jaar worden inspecties uitgevoerd en de gegevens geactualiseerd.

Op 1 juli 2011 is het waterketenakkoord voor Groningen en Noord-Drenthe getekend. Dit is een akkoord tussen de 30 gemeenten, twee waterschappen en twee waterbedrijven met als doel de mogelijkheden te onderzoeken voor samenwerking in de afvalwaterketen, waarbij de burger centraal gesteld wordt. De eerste fase betrof onderzoek en is in 2012 afgerond. Het onderzoek heeft aangetoond dat er een forse reductie op de kostenstijging mogelijk is, en dat de kwetsbaarheid van individuele organisaties kan worden verminderd en de kwaliteit van dienstverlening kan worden verbeterd. De resultaten van het onderzoek vormde de aanleiding om een uitvoeringsprogramma op te stellen. Met het uitvoeringsprogramma (fase 2 in het proces) is ingezet op het concretiseren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en waterbedrijven. De resultaten van de 2^e fase zijn dusdanig positief uitgevallen dat dit weer aanleiding gaf om vooral door te gaan met de samenwerking in de waterketen. Hiervoor is in 2014 de Samenwerkingsovereenkomst WKGD (Water Keten Groningen Drenthe) ondertekend met daaraan gekoppeld het Uitvoeringsprogramma WKGD fase 3. Voor de uitvoering is er een Regiegroep ingesteld. Vanuit het cluster BMW/NZV heeft één vertegenwoordiger hierin zitting. In het kader van het uitvoeringsprogramma zijn in 2017 twee clusters (BMW en Groningen-Oost) begonnen met het uitvoeren van gezamenlijk data-beheer, waarbij het de intentie is dat andere clusters zich hierbij aansluiten.

Het opstellen van nieuwe BRP's (Basis Riolerings Plannen) voor de kernen in Winsum is in 2015 afgerond. De nieuwe BRP's geven inzicht in het functioneren van de rioolstelsels en kunnen

aanleiding geven tot het nemen van maatregelen, waardoor het functioneren van het stelsel wordt geoptimaliseerd. De voorgestelde maatregelen van uit het BRP worden samengevoegd met het eerder genoemde maatregelplan vanuit de inspectie gegevens. Vervolgens is in 2017 dit totale meerjarige maatregelenplan voorbereid. In 2018 zal het aanbesteed worden en in uitvoering gaan.

In 2015 is het baggerplan 2015-2024 voor de gemeentelijke watergangen vastgesteld door de gemeenteraad. In 2016 is het Baggerplan voor de komende 4 jaar aanbesteed en is begonnen met de uitvoering.

Gebouwen

De gemeentelijke gebouwen en een aantal bouwkundige objecten zijn opgenomen in een meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP). Om de 5 jaar vindt een financiële evaluatie plaats. Het systeem heeft een zogenaamd voortschrijdende meerjarenplanning. Aan het eind van elk jaar wordt de stand opgemaakt en geactualiseerd. Vanuit deze actualisatie wordt de planning weer bijgesteld en wordt een nieuw jaarplan opgesteld, waarbij het totale budget taakstellend is. In 2016 is het geactualiseerde MJOP door de raad vastgesteld. Het meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) maakt onderscheid in een tweetal kwaliteitsniveaus:

Kwaliteitsniveau 1:

In dit kwaliteitsniveau zijn gebouwen ingedeeld, die op een normaal onderhoudsniveau worden onderhouden, waarbij het buitenschilderwerk, de dakbedekking en de technische installaties de drie speerpunten zijn.

Kwaliteitsniveau 2:

Dit zijn de gebouwen c.q. objecten die alleen op klachtenniveau worden onderhouden.

Jaarlijks wordt het gemiddelde onderhoudsbedrag per gebouw c.q. object in de begroting opgenomen. In de jaarrekening worden de werkelijke onderhoudslasten vergeleken met de geraamde onderhoudslasten. Afwijkingen tussen beiden worden geëgaliseerd middels de onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen.

In het meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP) is geen budget opgenomen voor uitbreidingen aan de gebouwen, onderhoud van de terreinen rondom de gebouwen, functionele aanpassingen en mogelijke aanpassingen in het kader van wettelijke verplichtingen. Voorbeelden zijn; aanpassingen in het kader van de legionellapreventie, voorzieningen in het kader van brandveiligheidseisen, aanpassingen ten gevolge van de Arbo wetgeving en asbestsanering. Indien deze aanpassingen/voorzieningen zich voordoen zullen hiervoor aparte kredieten aangevraagd worden.

Legionella preventie:

In 2016 is gestart met de uitvoeringswerkzaamheden in het kader van de legionellapreventie. het gaat daarbij om 11 gemeentelijke gebouwen en 5 niet gemeentelijke sportgebouwen en een dorpshuis. De uitvoering van de werkzaamheden steekt erg nauw. Indien de werkzaamheden niet volledig en zorgvuldige worden uitgevoerd blijft er grote kans ontstaan op besmetting door de legionella bacterie. Het borgen van het beheer en onderhoud van de installatie speelt een minstens zo belangrijke rol in het gehele proces. Voor de gemeentelijke gebouwen is dit vertaald in het MJOP. De beheertaken van de NIET gemeentelijke gebouwen zullen digitaal door de eigenaren worden uitgevoerd. De gemeente controleert.

Verkoop/afstoten gemeentelijke gebouwen:

Op dit moment zijn er diverse ontwikkelingen waarbij het eventueel afstoten van een aantal gemeentelijke gebouwen aan de orde is. Zolang er geen zekerheid is of deze plannen definitief doorgaan wordt het huidige onderhoudsniveau voortgezet. Er zal bij deze gebouwen kritisch afgewogen worden of uitstel van grote onderhoudswerkzaamheden mogelijk is. Hierbij is het van belang, dat een goed onderhouden gebouw bij mogelijke verkoop meer op zal brengen dan een slecht onderhouden gebouw. Onderhoud aan het interieur wordt eerst uitgesteld.

Overige ontwikkelingen:

- Voor kwetsbare gemeentelijke gebouwen is er extra aandacht i.v.m. mogelijke schade t.g.v. aardbevingen.
- Een asbestinventarisatie in gemeentelijke gebouwen (gebouwd voor 1994) wordt wel aangeraden door het ministerie van Infrastructuur en Milieu, maar is (nog) niet wettelijk verplicht gesteld. Alhoewel niet getwijfeld wordt aan de nut van een asbestinventarisatie gemeentelijke gebouwen wordt vooreerst gewacht op wettelijke verplichte regelgeving. De eventuele risico's worden in het huidige uitvoeringstraject voldoende geborgd.
- In navolging van plaatsing van zonnecollectoren op het dak van het gemeentehuis, de werkplaats aan de Schouwerzijlsterweg en het museum Wierdenland, gaan we onderzoek doen naar verdere reductie van het energieverbruik.
- Doordat de school in Den Andel in 2015 is gesloten is het gebouw weer in eigendom van de gemeente en daarmee ook het onderhoud totdat duidelijk is welke bestemming het gebouw krijgt. In 2016 is het pand tijdelijk in gebruik gegeven aan Netwerk Den Andel. In 2018 is het gebouw verkocht, waarbij de gemeente het eerste recht van koop heeft..

Financiële consequenties

Op de volgende pagina staat een overzicht van het budgettaire beslag van het onderhoud, gerubriceerd naar de programma's.

Lasten onderhoud kapitaalgoederen:

Producten	Primaire begroting 2018	Actuele Begroting 2018	Werkelijk 2018	Verschil
Gebouw			62	62
Brandweer			62	62
Gebouw	230.401	230.401	138.138	92.263-
Volkshuisvesting	230.401	230.401	138.138	92.263-
Wegen	1.277.013	1.316.263	1.781.322	465.059
Bermen	431.075	431.075	434.459	3.385
Kunstwerken	195.301	195.301	138.555	56.745-
Verkeer en vervoer	1.903.388	1.942.638	2.354.337	411.698
Gebouw	1.742	1.742	1.720	22-
Milieu	1.742	1.742	1.720	22-
Kwaliteit vd Woon- en Leefomgeving	2.135.531	2.174.781	2.494.257	319.476
Gebouw	175.093	177.520	182.815	5.295
Cultuur	175.093	177.520	182.815	5.295
Onderwijshuisvesting	637.309	637.309	887.856	250.548
Onderwijs	637.309	637.309	887.856	250.548
Gebouw	4.031	4.031	4.003	28-
Groen	296.244	303.244	312.111	8.866
Volksgezondheid	300.275	307.275	316.113	8.838
Gebouw	18.068	18.068	24.590	6.522
Maatschapp.dienstverlening	18.068	18.068	24.590	6.522
Gebouw	395.454	456.605	566.922	110.317
Groen	459.169	471.802	447.914	23.888-
Sport	854.623	928.407	1.014.836	86.429
Soc.voorzieningen en maatsch.dst.verl.	1.985.368	2.068.579	2.426.210	357.631
Gebouw	455	455	52	402-
Economische zaken	455	455	52	402-
Gebouw	58.882	72.483-	74.140-	1.657-
Toerisme en recreatie	58.882	72.483-	74.140-	1.657-
Dorps- en plattelandseconomie	59.337	72.028-	74.087-	2.059-
Groen	1.049.413	900.563	1.054.493	153.930
Natuur- en groenbeheer	1.049.413	900.563	1.054.493	153.930
Ruimtelijke structuur	1.049.413	900.563	1.054.493	153.930
Producten en Kostenp	5.229.649	5.071.895	5.900.873	828.977

PARAGRAAF D   FINANCIERING

Inleiding

De gemeente Winsum onderkent het belang van een verantwoord en adequaat beheer van haar financiële middelen. Mede als gevolg van de Wet Fido wenst zij haar activiteiten op het gebied van treasury op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze in te richten.

In het treasurystatuut is de “beleidsmatige infrastructuur” van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het statuut maakt een objectieve en transparante verantwoording vooraf en achteraf mogelijk.

De gemeente is wettelijk verplicht jaarlijks een treasuryparagraaf op te nemen in zowel de begroting als in de jaarrekening.

Begin 2015 is een nieuwe financiële verordening vastgesteld. Wijzigingen in de Wet Fido (schatkistbankieren) en de Wet markt en overheid zijn belangrijke wijzigingen in deze nieuwe verordening. Elke gemeente moet op grond van artikel 212 Gemeentewet de financiële verordening vaststellen. Met de verordening regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie.

De ministeriële regeling RUDDO (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) is een aanvulling op de Wet FIDO, die de overheden nog wat meer beperkingen oplegt in het kader van de financieringsfunctie. Naar aanleiding van de kredietcrisis is een aantal nadere voorwaarden gesteld, nl. een landencriterium en een ratingcriterium. Het landengebied om gelden aan te trekken c.q. uit te zetten wordt beperkt tot de Europese Economische Ruimte (EER) met een minimaal vereiste Aa rating van het land. Tevens moeten de ratings van landen en financiële instellingen door minimaal twee van de drie gerenommeerde ratingbureaus zijn afgegeven (Standard & Poor's, Moody's en Fitch). Deze nieuwe voorwaarden moeten wij overigens nog invoegen in ons financiële statuut.

Ontwikkeling van de treasuryfunctie

De treasury functie in de gemeente Winsum is in 2018 voortgezet op dezelfde pragmatische en risicomijdende wijze als voorheen. Deze werkwijze wordt in het treasurystatuut geformaliseerd. De functie omvat het aantrekken van langlopende leningen, voornamelijk ter vervanging van afgelopen langlopende leningen, en het dagelijks beheer van kasgeld. De aandelenportefeuille bevat aandelen BNG, Enxix, N.V. Waterbedrijf en Oikocredit, deelnemingen vanuit de publieke taak van de gemeente.

Renteontwikkeling

De economische groei trekt iets aan. Dit lijkt echter geen grote schommelingen in de rentestand te veroorzaken, mede doordat de rijksoverheid, de werkgevers- en werknemersorganisaties en het Europese bestuursniveau doordrongen zijn van de noodzaak tot een inflatie remmend beleid. Indien de economische groei doorzet behoort een lichte stijging van de rente tot de mogelijkheden.

Sinds 2014 hebben we een rekenrente in onze administratie aangehouden van 4% voor zowel op te nemen als uit te zetten geld. Als rekenrente voor het financieringstekort wordt eveneens 4% aangehouden. Op grond van het al jaren stabiel zijnde lage rentepercentage voor langlopende geldleningen en de huidige voorschriften is de rekenrente vastgesteld op 0,75%. Het gaat hierbij overigens om een rekenrente. Voor het merendeel betreft het slechts een administratieve exercitie. Het komt er op neer dat onze werkelijke rente (3,66% = gemiddeld rentepercentage van de opgenomen geldleningen) nu meer in de buurt komt van de rekenrente en dat hierdoor het saldo op de kostenverdeelstaat kapitaallasten (saldo wordt geboekt op functie Saldo financieringsfunctie) fors afneemt.

Risicobeheer

De gemeente Winsum kent een beperkte treasuryfunctie waarbij risicomijding voorop staat. Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:

- financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
- financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken teneinde het renteresultaat te optimaliseren;
- toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- de gemeente vraagt offertes op bij minimaal drie instellingen alvorens een financiering wordt aangetrokken.

Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet.

Het betreft een percentage (dit jaar 8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De kasgeldlimiet voor onze gemeente bedraagt 8,5% van € 41.969.000 = € 3.567.000

Kasgeldlimiet Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018
Omvang van de exploitatie	€ 41.969
1. Toegestane kasgeldlimiet	
- In procenten van de grondslag	8,5%
- In bedrag	€ 3.567
2. Omvang vlottende schuld	
- Opgenomen gelden < 1 jaar	€ 11.000
- Schuld in rekening courant	€ -
- Gestorte gelden door derden < 1 jaar	€ 7.041
- Overige geldleningen (geen vaste schuld)	€ 1.138
	€ 19.179
3. Vlottende middelen	
- Contanten in kas	€ 1
- Tegoeden in rekening courant	€ 2.006
- Overige uitstaande gelden < 1 jaar	€ 11.008
	€ 13.015
Toets kasgeldlimiet	
Toegestane kasgeldlimiet (1)	€ 3.567
4. Totaal netto vlottende schuld (2-3)	€ 6.164
Ruimte (1-4)	€ 2.597-

Conform de wet Fido mag de kasgeldlimiet gedurende maximaal drie achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. Intern wordt hierop gestuurd. In verband met de herindeling per 1 januari 2019 zijn er voor deze datum geen maatregelen genomen.

Om ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen te beperken wordt door het ministerie ook jaarlijks een renterisiconorm aangegeven. Dit is een percentage (20%) van de totale vaste schuld van de gemeente. De uitkomst hiervan mag bij herfinanciering niet overschreden worden, zodat er een spreiding ontstaat van de opgenomen leningen, looptijden en rente-aanpassingsdata, en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen.

Renterisico vaste schuld bedragen x € 1.000	Begroting 2018		Realisatie 2018	
Renterisico				
1 Renteherziening vaste schuld o/g	€	-	€	-
2 Renteherziening vaste schuld u/g	€	-	€	-
3 Netto-saldo herziening (1-2)	€	-	€	-
4 Nieuw aangetrokken vaste schuld	€	-	€	-
5 Nieuw verstrekte leningen u/g	€	-	€	-
6 Netto-saldo aangetrokken (4-5)	€	-	€	-
7 Betaalde aflossingen	€	423	€	302
8 Herfinanciering (laagste van 6 en 7)	€	-	€	-
9 Renterisico (3 + 8)	€	-	€	-
Renterisiconorm				
10 Begrotingstotaal huidig jaar	€	36.323	€	41.969
11 Percentage regeling		20,00%		20,00%
12 Renterisiconorm (10*11)	€	7.265	€	8.394
Ruimte (+) / overschrijding (-) (12-9)	€	7.265	€	8.394

Garanties worden alleen afgegeven in het kader van een publieke taak, met name die van het volkshuisvestingsbeleid, waarvan de kredietwaardigheid gewaarborgd is. Ook deelnemingen worden alleen genomen in het kader van de overheidstaak. De financiering van de gemeente wordt bepaald bij de begroting en in de loop van het begrotingsjaar naar aanleiding van de renteontwikkeling, de investeringsplanning en de dagelijkse beoordeling van de liquiditeitspositie.

Relatiebeheer

De gemeente Winsum beoogt het realiseren van gunstige c.q. marktconforme condities voor af te nemen financiële diensten. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten:

- bankrelaties en hun bancaire condities worden ten minste één in de vijf jaar beoordeeld;
- financiële instellingen (kredietinstellingen, beleggingsinstellingen, effecteninstellingen, verzekeraars en pensioenfondsen) dienen onder Nederlands of anderszins EU-toezicht te vallen, zoals De Nederlandsche Bank en de Verzekeringskamer (onze bankrelaties zijn op dit moment: de Bank Nederlandse Gemeenten, de ABN AMRO-bank en de Postbank; deze voldoen allen aan de voorwaarden);
- Tussenpersonen dienen geregistreerd te staan bij de Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE) en daarvan een vergunning als makelaar te hebben ontvangen (in voorkomende gevallen treden op als tussenpersonen: Prebon Yamane Nederland BV, Jonker c.a., ABN AMRO en Rabo).

Financieringsstructuur

Het financieringstekort ultimo 2018 bedraagt € 5.559.000

In de begroting 2018 is een bedrag voor rekening-courant rente opgenomen van € 5.000. Dit bedrag is, samen met de rente van de opgenomen geldleningen, geraamd als onze te verwachten rentekosten. Deze totale rentekosten in onze begroting 2018 bedragen € 179.000. De gemiddelde rente bedraagt 3,13%. Op dit moment liggen de rentepercentages voor langlopende geldleningen op een lager niveau dan 3,13%. Zou de rente in de toekomst gaan stijgen, en

zouden we extra externe financieringsmiddelen moeten aantrekken, dan heeft dit gevolgen voor onze begrotingspositie. Gelet op onze huidige verhouding tussen externe en interne financieringsmiddelen zal deze invloed gematigd zijn.

Financieringsstructuur				bedragen x €	
	1-1-2018	31-12-2018		1.000	mutatie
Immateriele vaste activa	€ 124	€ 506	€	383	
Materiële vaste activa	€ 20.459	€ 23.418	€	2.959	
Financiële vaste activa	€ 1.843	€ 1.834	€	8-	
Vlottende activa	€ 1.803	€ 1.867	€	64	
Investeringsachterstand	€ -	€ -	€	-	
Vastgelegde middelen	€ 24.228	€ 27.626	€	3.397	
Reserves en voorzieningen	€ 19.877	€ 17.500	€	2.377-	
Vaste geldleningen	€ 2.457	€ 4.567	€	2.110	
Totaal beschikbare middelen	€ 22.334	€ 22.067	€	267-	
Financieringstekort	€ 1.894-	€ 5.559-	€	3.664-	

Mutaties leningenportefeuille

Bedragen x € 1.000	Eigen geldleningen	Woningbouw-leningen	Totaal
Vaste schuld op 1 januari 2018	€ 896	€ 1.561	€ 2.457
Nieuwe leningen	€ 2.411	€ -	€ 2.411
Reguliere aflossingen	€ 224	€ 77	€ 302
Vervroegde aflossingen	€ -	€ -	€ -
Vaste schuld op 31 december 2018	€ 3.083	€ 1.483	€ 4.567

Kasbeheer

Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken wordt:

- het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitenplanning af te stemmen; hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen;
- het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door één bank; hiervoor wordt gebruik gemaakt van de diensten van de NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Saldo- en liquiditeitenbeheer

Voor het saldobeheer en het liquiditeitenbeheer gelden de volgende specifieke richtlijnen:

- de gemeente streeft naar concentratie van de overtollige liquiditeiten binnen één rentecompensatiecircuit bij de bank met de gunstigste condities; met de Bank Nederlandse Gemeenten zijn deze zaken via een raamovereenkomst geregeld;
- indien er een liquiditeitsbehoefte ontstaat kan de gemeente kortlopende middelen aantrekken; hierbij wordt de kasgeldlimiet niet overschreden;

- toegestane instrumenten bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn daggeld, kasgeldleningen en kredietlimiet op rekening courant;
- toegestane instrumenten bij het uitzetten van gelden voor een periode korter dan één jaar zijn rekening-courant, daggeld, spaarrekeningen en deposito's; via de genoemde raamovereenkomst wordt het creditsaldo voor onze gemeente beheerd.

PARAGRAAF E   BEDRIJFSVOERING

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Algemeen

Wat willen we bereiken?

In het collegeprogramma 2014 – 2018 is aangegeven, dat de veranderende rol van de gemeente een vernieuwende wijze van werken van het bestuur en de ambtelijke organisatie vergt. Dat betekent dat we voor de hand liggende oplossingen van problemen niet zomaar kiezen, maar kritisch bekijken en nauwkeurig overwegen. De veranderende rol zal deels tot verschuivingen leiden, waarbij inwoners, verenigingen en instellingen meer verantwoordelijkheid krijgen.

Van de gemeente mag wel een facilitaire houding verwacht worden waarbij de kwaliteit van de dienstverlening een hoge prioriteit heeft. De gemeentelijke organisatie is goed toegankelijk voor burgers: ruime openingstijden en goed telefonisch bereikbaar, meer mogelijkheden via elektronische dienstverlening.

De dienstverlening van de gemeente zal op basis van kennis en service naar buiten gericht moeten zijn. Voor de verschillende diensten en producten die de gemeente levert, moet een actief frontoffice (KCC) functioneren.

Wat hebben we gedaan?

In 2018 is het Programma herindeling afgerond. Ook voor Winsum betekende de deelname van medewerkers aan dit Programma een substantiële inzet van capaciteit. Deze capaciteit was niet beschikbaar voor de totstandkoming van de 'eigen' producten. Ter compensatie wordt ten laste van het herindelingsfrictie-budget extra capaciteit ingehuurd.

Personeel

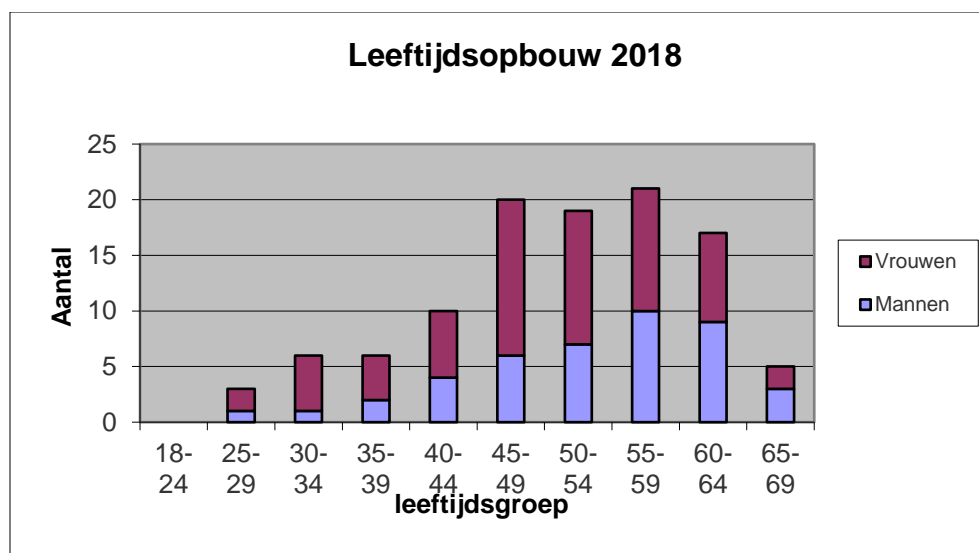
Op 31-12-2018 bestaat de bezette personele formatie uit 94,16 fte.

Dit is het saldo van twee tegengestelde bewegingen. Met het oog op de herindeling wordt ontstane vacature ruimte ingevuld met tijdelijk personeel. Daarentegen zijn, door het creëren van formatie voor het sociaal domein, een aantal medewerkers in vaste dienst gekomen.

Formatie

nieuwe organisatiestructuur	Bezette formatie 31-12-2018	Begrote formatie 01-01-2018
Griffie	1,00	1,36
Directie	1,00	2,00
Ambtelijk secr. OR	0,00	0,44
Team communicatie	2,34	2,22
Werkveld Interne Dienstverlening	14,29	17,49
Werkveld Klantcontacten	11,56	11,85
Werkveld Ontwikkeling & Realisatie	36,61	48,30
BMW samenwerkingen		
- P&O	1,50	2,22
- I&A	2,00	2,00
- Sociale Zaken	7,73	12,91
- Sociaal Domein	16,13	11,78
Totaal	94,16	112,57

Formatieopbouw in leeftijdsgroepen

Personeelskosten secretarie

Personeelskosten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Afwijking
Salarissen/sociale lasten	1.392.587	1.655.705	-263.118
Overige personeelskosten	59.997	50.000	9.997
Personeel van derden	732.553	766.292	-33.739
Uitbesteed werk secretarie	602.587	334.676	267.911
Overige kosten secretarie	1.236	1.297	-62
Opbrengsten	-314.745	-518.611	203.866
Totaal	2.474.215	2.289.360	184.856

Huisvestingskosten secretarie

Huisvestingskosten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Afwijking
Personeel van derden	50.258	48.972	1.286
Energie	30.434	39.984	-9.550
Overige aankopen / uitbestedingen	853	6.354	-5.500
Betaalde belastingen	2.612	1.164	1.448
Aankopen niet duurzame goederen	184.504	125.495	59.009
Reserveringen	-22.074	0	-22.074
Kapitaallasten	115.135	115.883	-749
Opbrengsten	-15.240	-5.250	-9.990
Totaal	346.482	332.602	13.880

Informatisering en automatisering

Wat willen we bereiken?

Vanuit de wens de dienstverlening aan de klant verder te professionaliseren speelt informatisering en automatisering een belangrijke rol. Na de samenvoeging van de I&A-organisatieonderdelen in BMW-verband en de vernieuwing van de automatisering beschikken de drie gemeenten over een solide basis om I&A op een adequate wijze uit te kunnen voeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij de doorontwikkeling van het KCC zal de digitale dienstverlening aan de burger verder ingevuld worden.

Automatiseringskosten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Afwijking
Overige aankopen / uitbestedingen	1.742	5.799	-4.056
Aankopen niet duurzame goederen	469.650	393.681	75.969
Kapitaallasten	41.671	43.675	-2.005
Totaal	513.063	443.155	69.908

Communicatie

Wat willen we bereiken?

In ons streven om op een professionele wijze met communicatie om te gaan hebben we een behoorlijke slag gemaakt. De uitdaging waar we nu voor staan is om onze burgers meer bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid te betrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verwezen wordt naar het deelprogramma Communicatie.

Wat hebben we gedaan?

Verwezen wordt naar het deelprogramma Communicatie.

Financieel beheer; Administratieve Organisatie en Interne Control (AO/IC)

Wat willen we bereiken?

Een adequaat ingerichte organisatie en controlestelsel waarbij aan de vereisten op het gebied van de AO/IC wordt voldaan. Verder zal aandacht besteed worden aan de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid en uitvoering.

Wat gaan we daarvoor doen?

Tijdens de reguliere planning en control zal zoveel mogelijk aandacht aan rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid besteed worden.

Wat hebben we gedaan ?

In het kader van de komende herindeling zijn in 2018 geen initiatieven in de sfeer AO meer opgepakt. De IC is conform planning uitgevoerd.

Facilitaire dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Een optimale ondersteuning van bestuur en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het zaakstelsel JOIN gereed maken voor gebruik na de herindeling.

Wat hebben we gedaan ?

In verband met de komende herindeling stond de verdere doorontwikkeling van het zaakstelsel JOIN in het teken van deze herindeling.

Administratiekosten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Afwijking
Overige aankopen / uitbestedingen	867	1.367	-500
Aankopen niet duurzame goederen	65.926	115.469	-49.543
Overdrachten	0	136	-136
Kapitaallasten	19.964	18.770	1.194
Totaal	86.757	135.742	-48.985

Interne processen

a. Resultaten doelmatigheid/doeltreffendheidonderzoeken

In 2018 heeft de Rekenkamercommissie *Het Hoogeland* in BMW-verband onderzoek uitgevoerd naar "Bijdrage hulp bij het huishouden". De aanbevelingen uit het rapport zijn opgepakt cq. worden betrokken bij het herindelingsproces.

b. Organisatieontwikkeling

In het kader van de komende herindeling hebben de BMW-gemeenten afgesproken activiteiten in de sfeer van organisatieontwikkeling (eveneens) te betrekken bij het herindelingsproces.

Externe processen

Samenwerking

Wat willen we bereiken?

Wij spelen in op veranderende wensen en eisen op sub-regionaal en regionaal niveau. Hierbij werken we samen met de gemeenten De Marne, Bedum en Eemsum. Wat betreft de intergemeentelijke samenwerking zijn onze uitgangspunten de volgende:

- er moeten legitieme redenen zijn om samen te werken (de samenwerking moet meerwaarde hebben);
- de schaal en wijze van samenwerking is afhankelijk van de aard en schaal van de problematiek op dat moment;
- er moet sprake zijn van een samenhangende benadering van een bepaald probleem op één bestuursniveau.

Wat gaan we daarvoor doen?

De BMW-gemeenten worden op I&A-gebied vanuit het gemeentehuis van De Marne bediend. De P&O-ondersteuning aan de BMW-gemeenten vindt plaats vanuit het gemeentehuis van Bedum. Sociale Zaken en Werk van de BMW-gemeenten is gehuisvest in Winsum (uitvoering) en Eemsum (beleid en administratie).

Wat hebben we gedaan ?

De samenwerking in BMW-verband stond in 2018 in het teken van de komende herindeling.

Verrekening samenwerking BMW

De onderlinge verrekening van de samengevoegde BMW afdelingen ICT, P&O en Sociale Zaken vindt plaats op basis van vastgestelde verdeelsleutels.

Vraaggerichte dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Bij het bepalen van het aanbod van onze diensten en producten laten wij ons leiden door de vraag van de klant (inwoners, bedrijven en instellingen) en samenwerkingspartners. Zo denken wij van 'buiten' naar 'binnen' bij het bepalen van de gewenste resultaten. Dat noemen wij vraaggerichtheid. Vraaggericht en vraaggestuurd werken komt tot uiting in het beleid en de uitvoering ervan. De raad bepaalt de mate van vraaggerichtheid en vraaggestuurdheid door het vaststellen van de gewenste kwaliteit van dienstverlening in de programma's.

Wat gaan we daarvoor doen?

In de dienstverlening door het KCC is in 2018 nog meer op afspraak gewerkt.

Relatie met uitvoering programma's

De bovengenoemde beleidsvoornemens en uitvoeringsmaatregelen hebben een relatie met de deelprogramma's 5.1 Communicatie, 5.2 Publieke dienstverlening, 5.3 openbaar bestuur en 6.2 Financiën.

PARAGRAAF F

VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en een financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Winsum heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en stichtingen.

De verbonden partijen worden hieronder beschreven, waarbij de volgende zaken aan de orde komen:

- de doelstelling van de verbonden partij;
- eventuele te verwachten beleidsveranderingen van de verbonden partij;
- omvang financieel belang;
- deelnemende gemeenten.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisisbeheersing; d. ambulancezorg en brandweer
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.1 Brandweezorg en rampenbestrijding
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester
Financieel belang	De kosten voor de veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bedraagt in 2018: € 802.597
Vermogen: Eigen	31-12-2018 : € 5,4 mln. 31-12-2017 : € 7,1 mln.
Vermogen: Vreemd	31-12-2018 : € 13,5 mln. 31-12-2017 : € 14,0 mln.
Financieel resultaat voor bestemming	2018: € 1,6 mln. 2017 : € 1,4 mln.
Risico's In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.	
Ontwikkelingen De VRG wordt steeds meer een multidisciplinaire organisatie. De samenwerking met de GHOR en de Gemeentelijke Kolom krijgt steeds beter vorm. In 2017 is de VRG gestart met het herijken van haar strategische koers. Met bestuurders, partners, leidinggevenden en ondernemingsraad is gesproken over de rol van de VRG in een veranderende omgeving. Dit proces heeft geleid tot een concept Meerjarenkoers 2018-2021 en een aanpassing van de topstructuur van de	

organisatie. De VRG wil de meerjarenkoers samen met de gemeenten uitwerken.

In de begroting 2017 heeft het algemeen bestuur er voor gekozen om nieuwe structurele lasten incidenteel te dekken vanuit incidentele vrijval kapitaallasten en BTW voordeel meldkamer. In aanloop naar de begroting 2018 is een evaluatie gestart m.b.t. de aard en omvang van de taken, producten en diensten van de VRG. Met als doelstelling zorg te dragen voor structurele inbedding van structurele lasten en taken. In de begroting 2018 is deze structurele dekking opgenomen.

Naam	Publiek Gezondheid en Zorg Groningen (PG&Z)
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen: a. bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; b. bevolkingszorg.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.3 Volksgezondheid en 2.5 Maatschappelijke ondersteuning
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur dooreen wethouder
Financieel belang	De kosten voor PG&Z worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van de gemeente Winsum bestaat in 2018 uit 3 delen: Bijdrage programma Gezondheid € 198.000 Bijdrage JGZ 0-4 jr € 196.000 Bijdrage RIGG bedrijfsvoering € 78.000
Eigen vermogen	31-12-2018 : € 1.917.000 31-12-2017 : € 2.852.000
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 33.307.000 31-12-2017 : € 9.492.000
Financieel resultaat	2018: € 936.000 (N) 2017: € 349.000 (V)
Risico's In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg. De decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeenten gaat gepaard met een oplopende efficiencytaakstelling van het Rijk van structureel € 450 miljoen (vanaf 2017). Dit heeft effect op de gemeentelijke begrotingen. Daarnaast gaan er herverdeel effecten optreden door de geplande invoering van het objectieve verdeelmodel jeugd. Deze bezuinigingen treffen de uitvoeringsorganisatie RIGG niet rechtstreeks, maar wel de deelnemende gemeenten aan de GR PG&Z en mogelijk de omvang en kwaliteit van de in te kopen voorzieningen.	
Ontwikkelingen Geen uitzonderlijke ontwikkelingen op financieel gebied zijn er geweest	

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Vestigingsplaats	Veendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De omgevingsdienst verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Alle gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.
Financieel belang	De kosten voor de Omgevingsdienst Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten en de provincie Groningen. De bijdrage van de gemeente Winsum is: € 79.412.
Vermogen: Eigen	31-12-2018 : € 2.931.000 31-12-2017 : € 1.739.000
Vermogen: Vreemd	31-12-2018 : € 2.597.000 31-12-2017 : € 4.595.000
Financieel resultaat	2018 : € 1.698.000 (V) 2017: € 628.000 (N)
Risico's In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken. De geschatte risico's bedragen € 447.000. Het weerstandsvermogen is voldoende ad € 705.000.	
Ontwikkelingen In 2016 is er een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de Omgevingsdienst. Uit dit onderzoek blijkt dat de ODG niet goed functioneert volgens de kwaliteitsnormen van het Rijk en de doelstellingen van de deelnemers. Er is een Verbeterplan opgesteld. Het Verbeterplan heeft financiële consequenties. De lumpsumfinanciering blijft voor 2016 t/m 2018 in stand (systematiek van een Producten- en Dienstencatalogus (PDC) is uitgesteld naar 2019). Daarnaast is de efficiencykorting in 2017/2018 gehalveerd naar -5% (was -10%). Met de vrijgekomen middelen kan de Omgevingsdienst haar basis op orde brengen, het vertrouwen herstellen en de klant centraal stellen.	

Naam	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen
Vestigingsplaats	Usquert
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieu hygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 1.5 Milieu
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, De Marne, Eemsum, en Loppersum
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (raadslid en wethouder) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten (exploitatiekorting) voor vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De geraamde bijdrage van de gemeente

	Winsum in het tekort 2018 is: € 10.429
Eigen vermogen	31-12-2017 : € 3.378.000 31-12-2016 : € 1.980.000
Vreemd vermogen	31-12-2015 : € 3.865.000 31-12-2016 : € 5.048.000
Financieel resultaat	2017.: € 1.135.000 (V) 2016 : € 41.000 (V)
Risico's Het uiteindelijk tekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling is de verdeling van de baten en lasten van de deelnemende gemeenten geregeld. In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.	
Ontwikkelingen Het jaar 2017 heeft vooral in het teken gestaan van de voorbereiding van de eindafwerking van het stortlichaam. De gunning van de werkzaamheden heeft in het najaar van 2017 plaatsgevonden. De werkzaamheden moeten medio 2018 zijn afgerond. Voor de kosten van de eindafwerking is jaren gespaard door het Vuilverwerkingsbedrijf. In 2017 heeft VVWNG met het bedrijf GroenLeven een intentieovereenkomst gesloten om een zonnepark te realiseren op het stortlichaam en de op de vrijgekomen grond achter op het terrein. De besprekingen met de provincie voor het verkrijgen van de benodigde vergunning lopen nog.	

Naam	Participatie Noord Groningen (PNG)
Vestigingsplaats	Uithuizen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling en openbaar belang	1. PNG heeft als belang te zorgen voor een kwalitatief hoogwaardige gezamenlijke uitvoering van de aan deelnemers opgedragen taken in de wetten en daarvan afgeleide regelingen op het gebied van werk en inkomen. 2. PNG zorgt voor een zodanig effectieve en efficiënte uitvoeringsorganisatie, dat de periodiek met de deelnemers gemaakte beleidsmatige en prestatieafspraken gerealiseerd kunnen worden. 3. Naast de behartiging van de hiervoor bedoelde belangen kan PNG gemeente specifieke taken met betrekking tot het sociaal domein uitvoeren. Dit kan worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst tussen PNG en de betreffende deelnemer(s).
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 2.4 Sociale Zaken en Werk
Deelnemende partijen	Gemeente Winsum, Bedum, Eemsmond en De Marne
Bestuurlijk belang	Gemeente Winsum is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (2 wethouders) en in het Dagelijks Bestuur (wethouder).
Financieel belang	De kosten worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De kosten bestaan uit een vaste bijdrage van € 42.161 en een bijdrage in het tekort.
Eigen vermogen	31-12-2017 : € 741.000 31-12-2016 : € 915.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 : € 4.350.000 31-12-2016 : € 4.248.000
Financieel resultaat	2017: € 124.000 (N) 2016 : € 53.000 (V)

<p>Risico's In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten.</p>
<p>Ontwikkelingen <i>Beleidsmatige ontwikkeling</i> De beleidsmatige ontwikkelingen zijn aangegeven in het programma 2.7. Sociaal domein als doelstellingen, maatregelen en prestatie-indicatoren.</p> <p><i>Ontwikkeling bedrijfsvoering</i> Vanaf 2016 is gewerkt aan de vorming van een uitvoeringsorganisatie Participatiewet, een administratieve en juridische samenvoeging van de afdeling SoZaWe Hoogeland/Werkplein Noord-Groningen en Werkplein Ability. Het proces van integratie is eind 2017 weer stopgezet. Het integreren van de verschillende onderdelen brengt forse administratieve en extra werkzaamheden met zich mee. In het licht van de herindeling per 1 januari 2019 zou de integratie weer ongedaan gemaakt moeten worden. Daarom is besloten om te stoppen met deze integratie. Besloten is de activiteiten van Werkplein Ability na de herindeling volledig in te bedden in de nieuwe gemeentelijke organisatie. De samenwerking tussen de verschillende onderdelen zal in de praktijk wel doorgaan.</p> <p><i>Verantwoording 2017</i> De begroting 2017 voor de GR PNG was opgebouwd uit de onderdelen van Ability, SoZaWe Hoogeland en Werkplein Noord-Groningen. Conform de aangepaste opdrachtbrief van de colleges van de BMWE-gemeenten van 19 december 2017 wordt in de jaarstukken 2017 alleen verantwoording afgelegd over de activiteiten van 'oud'Ability. De verantwoording van SoZaWe Hoogeland en Werkplein Noord-Groningen vindt plaats via de gemeentelijke jaarrekeningen.</p>

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang
Relatie met beleidsprogramma	Deelprogramma 6.1 Financiën
Deelnemende partijen	Gemeenten, provincies en de staat
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders inde Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Financieel belang	Aantal aandelen: 10.140 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 2,50 Omvang deelneming: € 25.350
Eigen vermogen	31-12-2018 : € 4.990 mln. 31-12-2017 : € 4.953 mln.
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 132.519 mln. 31-12-2017 : € 135.072 mln.
Financieel resultaat	2018 : € 337 mln. (V) 2017: € 393 mln. (V)
<p>Risico's Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.</p>	
<p>Ontwikkelingen BNG Bank heeft ook in 2018 haar missie – het verstrekken van financiering aan overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang tegen gunstige voorwaarden – waargemaakt. In totaal is in 2018 € 11,7 miljard aan langlopende leningen verstrekt:</p> <p>Decentrale overheden € 4,4 miljard.</p>	

Woningcorporaties	€ 5,5 mld.
Zorginstellingen	€ 0,9 mld.
Onderwijsinstellingen	€ 60 mln.
Energie en infrastructuur € 0,8 mld.	
In aanvulling op het bestaande pakket aan financiële dienstverlening heeft de BNG voor haar klanten nieuwe producten ontwikkeld op het gebied van duurzaamheid en exportfinanciering.	

Naam	Waterbedrijf Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Het uitoefenen van een publiek waterbedrijf
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders inde Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Waterbedrijf Groningen.
Financieel belang	Aantal aandelen: 6 Percentage van totaal aantal: $6/282 = 3\%$ Nominale waarde één aandeel: € 500 Omvang deelneming: € 1.815
Eigen vermogen	Daar de accountantscontrole nog niet (25 april 2019) was afgerond zijn de cijfers over 2018 in concept verstrekt. 31-12-2018 : € 75,6 mln 31-12-2017 : € 73,5 mln
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 133,0 mln 31-12-2017 : € 120,3 mln
Financieel resultaat	2018 : € 2,1 mln (V) 2017 : € 2,1 mln.(V)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal
Ontwikkelingen	Niet bekend

Naam	Ability
Vestigingsplaats	Uithuizen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doelstelling en openbaar belang	Het bevorderen of activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen en in stand houden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De gemeenten Bedum, Eemsmond, De Marne en Winsum.
Bestuurlijke deelneming	De deelnemende raden wijzen ieder drie leden aan (waarvan één uit het college van burgemeester en wethouders) voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat uit één bestuurslid per gemeente aan te wijzen door het algemeen bestuur. Namens de gemeente Winsum hebben zitting in het algemeen bestuur: De wethouders M. Verschuren (ook zitting in het dagelijks

	bestuur) en H. Blok.
Financieel belang	De deelnemende gemeenten betalen aan Ability een vaste bijdrage van in totaal € 243.000 (Winsum € 48.861). Daarnaast betalen we op basis van het geraamde tekort in de begroting een voorschot. De ontwerpjaarrekening wijkt positief af ten opzichte van het geraamde tekort.
Eigen vermogen	31-12-2018: € 579.000 31-12-2017: € 741.000
Vreemd vermogen	31-12-2018: € 4.714.000 31-12-2017: € 4.350.000
Financieel resultaat	2018: € 96.000 (N) 2017: € 124.000 (N)
Risico's	De gemeenten zijn gezamenlijk aansprakelijk voor eventuele tekorten.

Naam	Enexis BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Elektriciteitswet 1988 en Gaswet.
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 93.674 Percentage van totaal aantal: 0,06% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 18,759,16
Vermogen: Eigen	31-12-2018 : € 4.024 mln 31-12-2017 : € 3.808 mln
Vermogen: Vreemd	31-12-2018 : € 3.691 mln 31-12-2017 : € 3.860 mln
Financieel resultaat	2018 : € 319 mln 2017 : € 207 mln
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Niet bekend.

Naam	CBL Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap

Doelstelling en openbaar belang	Vennootschap voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschap vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 1.899
Eigen vermogen	31-12-2018 : € 136.957 31-12-2017 : € 146.779
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 22.040 31-12-2017 : € 16.517
Financieel resultaat (na belasting)	2018 : € 9.822 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Naam	Verkoop Vennootschap BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de Verkopende Aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 1.899

Eigen vermogen	31-12-2018 : € 112.116 31-12-2017 : € 150.934
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 5.697 31-12-2017 : € 30.170
Financieel resultaat (na belasting)	2018 : € 38.818 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Naam	CSV Amsterdam BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele schadeclaim procedures voeren
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 1.899 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1
Eigen vermogen	31-12-2018 : € 745.990 31-12-2017 : € 869.698
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 44.765 31-12-2017 : € 53.292
Financieel resultaat (na belasting)	2018 : € 123.708 (N)
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783,- die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
Ontwikkelingen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Doelstelling en openbaar belang	Hierin is het 50% belang van Essent in EZP tijdelijk ondergebracht
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.
Financieel belang	Aantal aandelen: 142.116 Percentage van totaal aantal: 0,094945% Nominale waarde één aandeel: € 1 Omvang deelneming: € 12.790,42
Eigen vermogen	31-12-2018 : € 1.620.245 31-12-2017 : € 1.604.945
Vreemd vermogen	31-12-2018 : € 23.506 31-12-2017 : € 17.940
Financieel resultaat (na belasting)	2018 : € 15.300 (N)
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Naam	Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds
Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Stichting
Doelstelling en openbaar belang	Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden
Relatie met beleidsprogramma	
Deelnemende partijen	Particulieren en bedrijven
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	Aantal aandelen: 12 Percentage van totaal aantal: Nominale waarde één aandeel: € 200 Omvang deelneming: € 2.400
Eigen vermogen	31-12-2017 : € 1.123 mln 31-12-2016 : € 1.064 mln
Vreemd vermogen	31-12-2017 : € 97 mln 31-12-2016 : € 145 mln
Financieel resultaat	2017: € 18 mln 2016 : € 29 mln
Risico's	Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven nominale aandelenkapitaal.
Ontwikkelingen	

Naam	Gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie publiek vervoer Groningen Drenthe
Vestigingsplaats	Assen
Rechtsvorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling en openbaar belang	Publiek vervoer Groningen Drenthe is erop gericht zoveel mogelijk inwoners van Groningen en Drenthe de mogelijkheid te bieden zelfstandig, efficiënt en betaalbaar te reizen met verschillende vormen van publiek vervoer, voor zover zij niet in staat zijn om gebruik te maken van het reguliere openbaar vervoer, om zo deel te kunnen nemen aan de samenleving.
Relatie met beleidsprogramma	2.5 Maatschappelijke ondersteuning
Deelnemende partijen	Gemeenten Appingedam, Bedum, Bellingwedde, De Marne, Delfzijl, Eemsum, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Loppersum, Marum, Menterwolde, Oldambt, Pekela, Slochteren, Stadskanaal, Ten Boer, Veendam, Vlagtwedde, Winsum, Zuidhorn, Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld en de provincies Groningen en Drenthe
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Financieel belang	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de gemeente Winsum is de bijdrage in 2018 € 7.144,-. Dit bedrag wordt gedekt uit het te verwachten besparingspotentieel van de gezamenlijke aanbesteding, gebaseerd op een business case (december 2016). Deze bijdrage past binnen de financiële kaders die alle deelnemers eind 2016 hebben vastgesteld, samen met het Programma van eisen publiek vervoer. Onderdeel van dit kader is een begroting voor de uitvoeringsorganisatie van € 800.000 per jaar. De bijdragen van de deelnemende partijen zijn gebaseerd op de verdeling van gelden in de Algemene uitkering. Deze bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd. • Een aantal gemeenten heeft aangegeven gelegenheid te willen hebben om aan de hand van tussenevaluaties de hoogte van de bijdragen te bespreken. Daartoe is afgesproken, mede afhankelijk van eventuele wijziging van taken en verantwoordelijkheden, de begroting van de uitvoeringsorganisatie op meerdere momenten te evalueren. • In de GR Publiek vervoer is opgenomen dat jaarlijks de begroting van de bedrijfsvoeringsorganisatie door alle deelnemers wordt vastgesteld (art. 6).
Eigen vermogen	Het vermogen is 0; de GR moet nog starten.
Vreemd vermogen	n.v.t.
Financieel resultaat	Het begrote resultaat is 0.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • In de GR is de mogelijkheid opgenomen om uit te treden, na minimaal twee jaar (art. 25). Over de financiële afwikkeling dient in dat geval te worden onderhandeld. Dit biedt enerzijds de gelegenheid om te bezien hoe de samenwerking en het publiek vervoer zich ontwikkelen. Uittreden brengt echter de noodzaak mee om langs andere weg het doelgroepenvervoer in te kopen. Naar verwachting is dit duurder dan de huidige aanbesteding (zie business case). Aan de andere kant zal het eventueel uittreden van

	<p>andere partners naar verwachting financiële gevolgen hebben voor de gemeente Winsum of de rechtsoptvolgers.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de doorontwikkeling van het publiek vervoer zijn pilots van belang. Hiervoor zijn geen kosten begroot. Uitvoering is met name afhankelijk van het verkrijgen van subsidies. Daarvoor lopen diverse aanvragen via de projectorganisatie Publiek Vervoer. <p>Voor de volledigheid wordt tevens vermeld dat zich bij publiek vervoer risico's kunnen voordoen die het gevolg zijn van autonome ontwikkelingen, en die dus niet voortvloeien uit deelname aan de GR. Met onderstaande risico's zou ook rekening gehouden moeten worden indien het doelgroepenvervoer niet gezamenlijk zou zijn aanbesteed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de toenemende vergrijzing moet rekening gehouden worden met een mogelijke autonome groei van het aantal Wmo-pashouders van circa 2% per jaar (gebaseerd op cijfers van het CBS). • Binnen de taxibranche wordt doorgaans de NEA-index gebruikt voor de jaarlijks indexering. De hoogte daarvan wordt jaarlijks vastgesteld door het Sociaal Fonds Taxi. De afgelopen 12 jaar heeft de NEA-index grote fluctuaties laten zien, onder andere door de sterk wisselende olieprijs. Het gemiddelde over die periode bedraagt 3,1%. Uitgaande van een gemiddelde jaarlijkse NEA-index van 3,1% kunnen de kosten van publiek vervoer gedurende de looptijd van de overeenkomsten (inclusief optionele verlengingen) met 27,7% stijgen. Dit is een kostenstijging waar zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers geen invloed op kunnen uitoefenen. De kanttekening hierbij is echter wel dat deze indexering is gebaseerd op historische indexcijfers. Het is mogelijk dat de indexering de komende jaren hoger of lager is dan 3,1% per jaar.
Ontwikkelingen	

PARAGRAAF G GRONDBELEID

Inleiding

In deze begrotingsparagraaf zijn de inhoud, de koers en de voornemens van het gemeentebestuur aangaande het grondbeleid verwoord.

Onderstaande paragraaf omschrijft de kaders en de reikwijdte van een adequaat grondbeleid in onze gemeente en geeft inzicht in de verwachtingen voor de korte termijn wat betreft risico's en voortgang van de uitgifte van bouwgrond.

Ook gaan we kort in op het instrumentarium voor grondbeleid in Winsum, anticiperend op de uitvoering van de onlangs gepresenteerde visies op de ruimtelijke structuur, economische zaken, het wonen, sport en de infrastructuur in de gemeente.

Bovenstaande leidt aan het slot van de paragraaf tot conclusies omtrent de aanvaardbaarheid van risico's versus beschikbare financiële middelen en het in te zetten controle-instrumentarium.

Definitie grondbeleid en grondexploitatie

Het gemeentelijk grondbeleid betreft de voorgenomen wijze van acteren door de gemeente op de grondmarkt en de wijze van uitvoeren of doen uitvoeren van grondexploitaties ter ondersteuning van ruimtelijke voornemens, ontwikkelingen en/of activiteiten in de breedste zin van het woord. De Raad is bevoegd grondexploitaties vast te stellen.

De volgende activiteiten vallen onder de term grondexploitatie: gronden verwerven en beheren, gronden bouw- en woonrijp maken en gronden verkopen t.b.v. bouw van opstallen door derden. Daarnaast alle activiteiten die hiervoor nodig zijn zoals onderzoek, externe en interne planbegeleiding en organisatie, eventuele sloopwerkzaamheden, saneringen enzovoort.

De bouw van de opstallen zelf en de eventuele verkoop van deze opstallen vallen buiten het kader van de grondexploitatie en liggen bij de kopers van de bouwrijpe grond (de opstalontwikkelaars of particuliere kavelkopers).

Kader grondbeleid

Bij de keuzes voor het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering hiervan gelden de volgende kaders:

- Wetgeving BBV: Op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient de paragraaf grondbeleid tenminste het volgende te bevatten:
  - Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
  - Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
  - Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
  - Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
  - De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.
- Wet ruimtelijke ordening onderdeel "grondexploitatiewet": Bij kostenverhaal op particuliere ontwikkelaars geldt zowel het privaatrechtelijke kader (bij het sluiten van vrijwillige overeenkomsten) als het publiekrechtelijke kader (bij het opstellen van een zogenaamd exploitatieplan waarmee kosten dwingend kunnen worden verhaald).
- Administratieve organisatie grondbeleid gemeente Winsum: De beschrijving van de administratieve organisatie voor het grondbeleid is opgesteld.

In het onderstaande wordt eerst in beschrijvende zin ingegaan op mogelijke keuzes in het grondbeleid. Daarna worden de verschillende elementen uit het besluit begroten en verantwoordend toegelicht.

Keuzemogelijkheden grondbeleid

De gemeente kan in algemene zin kiezen uit de volgende hoofdvormen van grondbeleid, ter ondersteuning van het bereiken van haar ruimtelijke doelen:

Actief grondbeleid: de gemeente verwerft zelf grond, ontwikkelt deze en verkoopt de bouwrijpe grond. De gemeente voert hierbij de grondexploitatie en loopt hierbij het volledige grondexploitatie-risico, maar heeft ook de volledige regie en zeggenschap. Dit is aan de orde in Munster en bij het Boogplein. Ook voor de locatie van de voormalige school De Klief in Ezinge, waar de gemeente al grondeigenaar is, is dit tot op heden het voornemen.

Faciliterend grondbeleid: de gemeente stelt de kaders voor ontwikkelingen door derden. De gemeente loopt hierbij geen of weinig grondexploitatie-risico, maar heeft minder regie en zeggenschap. Eventuele (beperkte)kostenposten voor de gemeente worden verhaald op de initiatiefnemer. In onze gemeente zijn dit (februari 2018) de volgende plannen:

- Oosterhuisen Baflo;
- De voorgenomen ontwikkeling van woningen op Lombok door projectontwikkelaar Credo;
- De ontwikkeling van woningen aan de Onderdendamsterweg door Brummelhuis;
- De nieuwbouw van de 12 Hoven;
- De voorgenomen bouw van een aantal appartementen aan de Kerkstraat in Winsum.

Ook in geval van herstructurering is er sprake van faciliterend grondbeleid. Vanwege het behalen van volkshuisvestelijke doelstellingen en afhankelijk van afspraken met de initiatiefnemer, in ons geval veelal Wierden en Borgen, is er sprake van een financiële bijdrage van de gemeente aan de ontwikkeling. In onze gemeente betreft dit op dit moment het plan Baflo Wilhelminalaan/Gebroeders Gootjesstraat.

Publiek-private samenwerking (PPS): de gemeente werkt samen in een vorm die tussen actief en faciliterend grondbeleid valt of meer naar één van beide vormen neigt. De risico's, winsten en verliezen, regie en zeggenschap worden bij deze vorm gedeeld tussen markt en gemeente.

Na het opstellen van de lopende beleidsactualisaties en de verwerking hiervan in de paragraaf grondbeleid, wordt voor de afzonderlijke achterliggende documenten beoordeeld welke voor actualisatie in aanmerking komen.

Het grondbeleid en ruimtelijke ontwikkeling

Als gezegd is vanaf 2016 de uitvoering van beleidsvoornemens op diverse terreinen ter hand genomen. Met de structuurvisie als paraplu en de sectorale beleidsstukken als uitwerking. Zo geeft de woonvisie input voor de concretisering van het sociale programma voor woningbouw. Onder meer in de structuurvisie en de woonvisie worden voorstellen gedaan over de inzet van instrumenten waarmee sociale woningbouw ook in de toekomst kan worden bevorderd.

De structuurvisie strekt zich uit van abstracte ambities op de zeer lange termijn tot concreet realiseerbare doelen op korte termijn. Bedoeling van de visie is om tegelijkertijd richting (toetssteen) en vrijheid (inspiratiebron) te geven. De uitvoeringsparagraaf is daarom flexibel en op hoofdlijnen, maar dient ook als basis voor grondbeleid, kostenverhaal en ander grondexploitatie-instrumentarium.

De exploitaties van bestaande plannen zijn verderop in deze paragraaf geactualiseerd.

De uitvoering van het grondbeleid in 2018 en verder

Wij streven een gedifferentieerd grondbeleid na en houden hierbij gezien de huidige markt het voorzichtigheidsprincipe hoog in het vaandel. Waar mogelijk en passend binnen een acceptabel risicoprofiel én passend in een gedegen grondexploitatie-opzet willen wij ook dit jaar ingaan op grondaanbiedingen in Winsum Oost (actief grondbeleid).

Gezien de marktsituatie en de regionale woningbouwafspraken verwachten wij op de korte termijn geen nieuwe grondaankopen voor uitbreidingsplannen, afgezien van Winsum Oost. Binnendorps is beperkte aankoop ten behoeve van infrastructurele wensen of het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit niet bij voorbaat uit te sluiten.

Daarnaast willen wij ook private initiatieven faciliteren wanneer deze passen binnen het ruimtelijke beleid, de beschikbare nieuwbouwruiimte en de ambtelijke capaciteit. (Faciliterend

grondbeleid). Indien zich nieuwe initiatieven voordoen willen wij deze benaderen in het licht van het bovenomschreven beleid.

Het zal duidelijk zijn dat met de herindeling per 1 januari 2019 het grondbeleid op ons grondgebied zal worden opgepakt door de nieuwe gemeente Het Hogeland.

Prognose lopende exploitaties voor 2018 en verder

Wat willen we doen en bereiken t.a.v. onze grondexploitaties in 2018?

Algemeen

Het beeld van de Nederlandse conjunctuur is per eind 2018 niet ongunstig. Bijna alle indicatoren van de staat van de economie presteren goed. De stemming onder consumenten en het producentenvertrouwen is nog verder verbeterd. In de gemeentelijke grondexploitaties houden we nog steeds rekening met de verminderde afzetmogelijkheden van de afgelopen jaren. De regionale woningbouwafspraken worden jaarlijks geactualiseerd en bijgesteld aan de marktontwikkeling. Deze afspraken zijn leidend in de planvorming en –uitvoering. Het betreft voornamelijk het plan in Winsum Oost (Munster) en dit plan is dan ook flexibel opgezet.

De gemeente Winsum kent op dit moment één actieve exploitatie (Munster) en twee grondexploitaties welke nog niet in exploitatie zijn genomen (Boogplein en de vervolg fase(n) van Munster). De grondexploitatie-opzetten worden integraal opnieuw doorgerekend elk jaar bij de jaarafsluiting. De werkelijk gemaakte kosten en opbrengsten van het voorgaande jaar worden dan verwerkt. Daarnaast wordt bij de begroting met name naar de toekomst gekeken. De belangrijke ontwikkelingen welke invloed hebben op het resultaat zijn doorgerekend en hieronder toegelicht.

1. Munster

Voor de toekomstige woningbouw in Munster hebben wij de ambitie de gronden zelf te verwerven, te ontwikkelen en te verkopen aan particuliere bouwers of aan projectontwikkelaars. Deze ontwikkeling wordt in meerdere stedenbouwkundig afgeronde eenheden gedaan, om zo door een gefaseerde aanpak te kunnen bepalen in hoeverre een volgende fase binnen het totaal kan worden opgepakt.

De ontwikkeling van fase 1 van het plan Munster is inmiddels in de uitvoeringsfase. In 2018 is het plan verder in uitvoering gekomen met het bouwrijpmaken en zijn de eerste kavels verkocht.

Door tegenvallers bij de uitvoering en ook hogere gemaakte plankosten in 2018 is het verwachte resultaat van deze grondexploitatie bij het afsluiten in 2025 begroot op € 126 negatief. Inmiddels is ambtelijk gestart met een voorzichtige doorrekening van de fasen 2 en 3. De verwachting is dat we in die fasen dit geprognosticeerd verlies kunnen goed maken.

Door gemaakte kosten en genomen maatregelen kent het project Munster kent na de herziening van 2018 een tekort van € 126.193. Voor dit tekort wordt een voorziening gevormd bij de jaarrekening 2018, waarbij zal worden voorgesteld deze te dekken ten laste van de Reserve Grondexploitatie. Na deze onttrekking is het saldo: € 372.134. Met deze resterende reserve kan in een slechtweerscenario 20% van de totale boekwaarde van “het grondbedrijf” worden gedekt.

Gefaseerde aanpak

Om flexibel in te kunnen spelen op woningmarkt- en behoefteontwikkelingen, streven wij per deelplan naar:

- gedegen marktonderzoek dat in het stedenbouwkundig plan voor de eerste deellocatie richting geeft aan de uitwerking. Uit dit onderzoek moet tevens het aantal belangstellenden en mogelijke kopers blijken. Deze informatie beïnvloedt de omvang van het eerste deelplan.
- een flexibel stedenbouwkundig plan, op te stellen in overleg met interne en externe betrokkenen en expertise, zoals makelaars, mogelijke bewoners, Wierden & Borgen enz.

- de grondexploitatie te actualiseren en door te rekenen op dit stedenbouwkundig plan met een detaillering op het eerste deelplan.
- binnen het stedenbouwkundig plan en de grondexploitatie de mogelijkheid inbouwen het bouwrijp maken te vertragen of te versnellen in antwoord op de ontwikkelingen in de markt.

2. Boogplein

De gemeenteraad heeft besloten tot afsluiting van de grondexploitatie Boogplein en momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuwe grondexploitatie voor Boogplein om vervolgens de verbetering van de winkelstructuur en de verbreding van het woningaanbod daadwerkelijk ter hand te nemen. Over de nieuwe exploitatie adviseren wij u afzonderlijk.

Overige grondeigendommen

De gemeente heeft gronden in eigendom. Deze worden veelal verhuurd of verpacht ten behoeve van (agrarisch) gebruik of als volkstuin. Overhoekjes gemeentelijk groen worden verkocht aan aanpalende eigenaren. Dit vindt plaats conform het beleid dat hiervoor in 2006 is vastgesteld. Het betreft tevens gronden die de gemeente in het verleden verworven heeft ten behoeve van de realisatie van beleidsdoelstellingen in de (verre) toekomst.

Daarbij gaat het globaal om de volgende gronden:

- 2,25 ha ten noorden van de wethouder Kruijerlaan in Adorp (€ 3.570 rente/jr.)
- 4,6 ha Winsum-West ten westen van de sportvelden in Winsum (€ 7.204 rente/jr.)
- 5,5 ha ten westen van het trainingsveld van vv Winsum aan de Schouwerzijlsterweg in Winsum (€ 17.316 rente/jr.)

Deze gronden zijn destijds tegen reële grondprijzen verworven en zonder dat er een exploitatie onder gelegd is. Dit leidt tot de conclusie dat het bezit van deze gronden geen grote risico's kent en de boekwaarde niet aangepast behoeft te worden.

Fondsen en reserves

Vanuit het BBV en het Besluit ruimtelijke ordening zijn nadere regels vastgesteld over de mate waarin kosten van "bovenwijkse" voorzieningen mogen worden verhaald middels grondexploitaties. Hierbij spelen termen als proportionaliteit en causaliteit o.a. een rol. Voor het opvangen van eventueel te nemen verliezen in de grondexploitatie is de reserve grondexploitatie van belang. In de nota reserves en voorzieningen is bepaald of de hoogte hiervan voldoende is om voorziene risico's en afdrachten te dekken. Dit is het geval. De reserve grondexploitatie heeft in deze jaarstukken een verwacht saldo per 31-12-2018 van circa € 498.327. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 zal worden voorgesteld het voorlopige tekort van Munster, fase 1 hierop in mindering te brengen.

Risico's

Met diverse beheersmaatregelen zijn de risico's van grondexploitaties aangepakt. Bij de hercalculatie van grondexploitaties bij de jaarrekening en de begroting wordt stil gestaan bij de risico's. Dan wordt ook gekeken naar de actuele ontwikkelingen en de mogelijke effecten hiervan op de risico's voor Munster. In het licht van de actuele ontwikkelingen worden dan de reeds getroffen beheersmaatregelen beoordeeld. We beoordelen of de beheersmaatregelen nog steeds in voldoende mate de risico's opvangen. Indien nodig worden voorstellen gedaan voor eventuele aanvullende beheersmaatregelen.

Als belangrijke risico's bij de gemeentelijke grondexploitatie kunnen ook voor 2018 genoemd worden:

- een woningmarkt met lage afzet van kavels en stagnerende of dalende grondprijzen
- stijgende inflatie en renteparameters,
- planschadeprijzen,
- vertraging of stagnatie in procedures.

Voor het plan Munster zijn de risico's beperkt door uit te gaan van een organische en gefaseerde ontwikkeling en tevens door zeer voorzichtige uitgangspunten. Zo is bijvoorbeeld bij het

vaststellen van de grondexploitatie in 2016 reeds uitgegaan van een verlaagde grondprijs als reactie op ook toen al veranderde marktomstandigheden. Bij het eventueel werkelijkheid worden van slechtweer-scenario's kan na inzet van het positieve saldo van de exploitatie zelf vervolgens tot inzet van de ruimte in de posten onvoorzien overgaan worden. Tenslotte resteert de Reserve Grondexploitatie als weerstandsvermogen voor het afdekken van risico's. In het hoofdstuk over weerstandsvermogen in deze begroting is tot slot een bedrag genoemd teneinde zeer grote onverwachte tegenvallers op te vangen (1 tot 2 miljoen).

PARAGRAAF H   SOCIAAL DOMEIN

INLEIDING

Deze jaarrekening is het sluitstuk van de verantwoording 2018 over het Sociaal Domein BMW. In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in 2018 binnen het Sociaal Domein van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum beschreven. Gedurende het jaar 2018 is een drietal monitors uitgebracht waarin uitgebreid beschreven is op welke wijze en in welke mate de doelstellingen in de vier gemeenten gerealiseerd zijn. Overigens is dat niet eenvoudig gebleken. Met name het antwoord op de vraag *Welke maatschappelijke effecten hebben we bereikt?* is lastig te geven.

Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van de herindeling van de vier gemeenten. Doordat de vier gemeenten al sinds 2015 samen werken, kon op de ingeslagen weg verder gegaan worden. Wat dat aangaat zijn er ook in 2018 belangrijke stappen gezet op weg naar een integrale ondersteuning aan onze inwoners.

2018 is geen eenvoudig jaar gebleken. Financieel lag er grote druk bij met name de Jeugdzorg en Participatie. Met name de overschrijdingen op de Jeugdzorg baart ons grote zorgen. Overigens staan we daarin niet alleen. Landelijk is het beeld dat de gemeenten ontoereikend budget hebben om de jeugdzorgtaken uit te kunnen voeren. Verderop in deze paragraaf wordt daar nader op ingegaan.

De werkzaamheden voor de herindeling hebben een grote druk gelegd op de medewerkers van de vier gemeenten. Ook de caseload was aanzienlijk. Organisatorisch heeft dat tot gevolg gehad dat het af en toe passen en meten was. Toch kunnen we niet anders constateren dat we samen met Mensenwerk Het Hogeland goed op weg zijn om het Sociaal Domein in de gemeente Het Hogeland vorm te geven.

INTEGRALE AANPAK

In 2018 is het werken binnen de vier integrale teams verder doorontwikkeld. Eens in de drie weken werd casuïstiek besproken waarbij de vraag van de inwoner/het gezin en de oplossing van het probleem domeinoverstijgend is. In één casus kan het voorkomen dat een deel van de oplossing in het voorliggend veld wordt gevonden, een deel binnen de Jeugdwet en weer een ander deel binnen de Wmo of Participatiewet. De samenwerking tussen de verschillende disciplines verloopt steeds meer als vanzelfsprekend omdat er over en weer meer kennis is opgedaan over de mogelijkheden binnen de verschillende domeinen.

Eind 2017 hebben bestuurders aanvullend richting meegegeven inzake het werken in integrale teams door expliciet te kiezen voor De Nieuwe Route (Anke Siegers). In 2018 zijn alle medewerkers van de integrale teams getraind in De Nieuwe Route. De Nieuwe Route is vooral een benaderingswijze die stelt dat de hulpvrager in staat moet worden gesteld om zelf regie te voeren als het gaat over het vinden van een oplossing van zijn/haar probleem. Van belang is het betrekken van de omgeving en het (sociaal) netwerk. De integrale teams passen deze benaderingswijze (daar waar de situatie het toestaat) toe.

BASISONDERSTEUNING

Inkoop Maatschappelijke Begeleiding (BMW)

De Maatschappelijke begeleiding aan statushouders is in een onderhandse aanbesteding volgens de Best Value-methode gegund aan MJD. In 2018 zijn zij gestart met de uitvoering van de maatschappelijke begeleiding aan statushouders. MJD geeft hiermee vorm aan de praktische hulp, de hulp bij de start van de inburgering en het stimuleren van participatie en integratie. Tevens is de MJD de contractpartner voor de uitvoering van het participatieverklaringstraject. In het eerste kwartaal is er sprake geweest van een opstartfase. In 2018 heeft MJD voldaan aan vrijwel alle doelstellingen.

Samenvatting MW Hogeland

Met ingang van 2018 wordt de basisondersteuning in Het Hogeland (voormalige BMW-gemeenten) uitgevoerd door de Tinten Groep. Dit vanuit de afzonderlijke lokale organisatie Mensenwerk Hogeland. Het begin van het jaar 2018 stond voor de basisondersteuning, en haar samenwerkingspartners, in het teken van loslaten van het oude en vertrouwen opbouwen in de nieuwe organisatie en de nieuwe werkwijze. De basisondersteuning bestaat uit; maatschappelijk werk en welzijnswerk, jongerenwerk en individuele cliëntondersteuning. De doelstellingen van de basisondersteuning zijn gericht op de samenwerking in integrale teams waarbij het versterken van de eigen kracht, zelfredzaamheid, participatie en ontwikkeling van inwoners en het verbeteren van de leefbaarheid in de BMW-gemeenten voorop staat. We zien echter dat ernstige problematiek en crisissituaties veel inzet vragen waardoor de inzet voor preventie onder druk komt. De medewerkers van Mensenwerk Hogeland zijn onderdeel van de basisondersteuning en de sociale teams in de gemeente.

ONTWIKKELINGEN PER DOMEIN

JEUGDHULPVERLENING

Inkoop jeugdhulp RIGG

In 2018 is de jeugdhulp ingekocht via een zogeheten Open House procedure. Dit is een inkoopmodel waarbij iedere jeugdhulpaanbieder kan toetreden, die zich ertoe verbindt om de betrokken diensten te leveren tegen vooraf vastgestelde voorwaarden. De RIGG sluit een overeenkomst met elke jeugdhulpaanbieder die voldoet aan en akkoord gaat met de door de RIGG gestelde eisen en voorwaarden. Nieuwe aanbieders kunnen twee keer per jaar toetreden. Flexibiliteit is een belangrijke reden voor de keuze van dit model. De RIGG kan namens de gemeenten na consultatie op dezelfde toelatingsmomenten voorwaarden, trajecten en pakketten wijzigen. Ook aanbieders kunnen hun portefeuille met producten wijzigen op deze toelatingsmomenten.

In 2018 is gekozen om de vrij besteedbare ruimte te verhogen tot in totaal 13% van het jeugdhulpbudget. Het (beleids)doel hiervan is om jeugdhulp eerder en op maat aan te bieden. De middelen zijn ingezet voor preventieve taken, versterking van de basisondersteuning, praktijkbegeleiding, het toevoegen van gedragswetenschappers aan het CJG en het aantrekken van ondersteuners jeugd en gezin in de huisartsenpraktijk. Zie voor dit laatste onderdeel ook de paragraaf Samenwerking CJG – huisartsen. Ook is een outreachend jongerenwerker van Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) toegevoegd aan het CJG als specialist op het gebied van verslaving. Doel is het structureel werken aan terugdringen en voorkomen van problematiek rondom middelengebruik.

SAMENWERKING CJG – ONDERWIJS

Pilot Hogeland College

In 2018 is de pilot Ziekteverzuim gestart op het Hogeland College in Uithuizen. Dit is een pilot om schoolverzuim beter aan te pakken. Leerplicht en CJG zijn hierbij nauw betrokken. De jeugdarts/jeugdverpleegkundigen kunnen bij ziekteverzuim van leerlingen beter de belastbaarheid van leerlingen inschatten en geven ouders/leerlingen daarbij gezondheid bevorderend advies (leefstijl) en/of psycho-educatie. Tevens overleggen de jeugdarts en/of de jeugdverpleegkundigen zo nodig met behandelaren over optimale behandeling of verwijzen voor diagnostiek en behandeling. Ook adviseren zij scholen in eventuele aanpassingen in de onderwijssetting.

Door deze werkwijze komt het ziekteverzuim eerder en beter in beeld. Leerlingen en hun ouders krijgen meer begrip van de negatieve effecten van ziekteverzuim en de positieve effecten van gezondheid bevorderende factoren.

Gebleken is dat, gezien de grote ziekteverzuim problematiek, het van belang is de inzet te verbreden naar alle Voortgezet Onderwijs locaties van de gemeente.

Taskforce Thuiszitters

Eind vorig jaar is in de BMW-regio de Taskforce Thuiszitters van start gegaan. Deze Taskforce is een multidisciplinaire samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Het doel hiervan is voorkomen dat kinderen op school uitvallen, of ervoor te zorgen dat thuiszitters weer terug naar school gaan. Deze kinderen hebben vaak complexe problematiek waarbij zowel problemen thuis als op school spelen. Voor deze groep kinderen en

jongeren maakt de Taskforce een plan waarbij gewerkt wordt aan het oplossen van belemmeringen op beide vlakken. Hierbij worden ouders, jongeren en kinderen zoveel mogelijk betrokken.

De aanleiding voor de Taskforce

Als gemeente willen wij dat alle kinderen een goede start maken. Ieder kind dat niet naar school gaat, is er daarom één teveel. Sinds de decentralisatie van de jeugdhulp en de invoering van passend onderwijs is het van belang dat onderwijs en gemeente samenwerken om dit te voorkomen. De Taskforce is in het leven geroepen om deze samenwerking te verbeteren.

De Taskforce is bedoeld voor kinderen met ondersteuningsvragen op het gebied van jeugdhulp en onderwijs. Zij lopen vast op school, en worden vanuit de reguliere routes onvoldoende ondersteund. Zowel kinderen uit het primair- als voortgezet onderwijs kunnen worden besproken binnen de Taskforce.

De Taskforce is een multidisciplinaire overlegtafel. Hierbij zitten zowel professionals uit het onderwijs als jeugdhulp aan tafel. Bij de samenstelling hiervan hebben wij geprobeerd ervoor te zorgen dat alle expertise (jeugd-GGz, jeugdhulp, leerplicht) aanwezig is, en dat er een goede aansluiting is met de bestaande zorgroutes. Ook is er een onafhankelijke voorzitter aangesteld die het proces en de voortgang bewaakt.

De werkwijze en voordelen van de Taskforce

De Taskforce bespreekt complexe gevallen, waarbij sprake is van een bepaalde mate van urgentie. Daarom is het van belang dat de Taskforce snel en adequaat kan handelen en beslissen. Na de aanmelding maakt de Taskforce een integraal plan, waarbij doelen, activiteiten en rollen zorgvuldig worden omschreven. De voorzitter bewaakt de voortgang van de uitvoering van dit plan, en onderneemt direct actie mocht het niet lopen zoals afgesproken. Als er jeugdhulp nodig is, dan kan dit direct worden ingezet (via de jeugdarts of casemanager die als vaste deelnemers aan de Taskforce zijn gekoppeld). De Taskforce komt een keer per maand bijeen.

School als Wijk

In 2018 hebben de gemeenten een project uitgebreid om MBO-studenten (ook uit de BMW-regio) te begeleiden die door persoonlijke problemen minder functioneren op school. Dit project wordt provincie breed georganiseerd; vanuit onze regio zijn Wmo, CJG en jongerenwerk betrokken.

School als Wijk wordt uitgevoerd in opdracht van de twintig Groningse gemeenten. Het is een voorziening die zorgdraagt voor de uitvoering van de gemeentelijke taken op het terrein van preventie en de wettelijke taken vanuit de Wmo, jeugdwet en participatiewet als vooruitgeschoven post in de MBO-scholen. Uit evaluatie (zie ook hieronder) blijkt dat School als Wijk zowel voor gemeenten als scholen een goede werkwijze is om jongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar (preventief) te bereiken. Het is een doelgroep die nauwelijks in beeld is bij de basisteams van de gemeenten. Met School als Wijk lukt het deze jongeren in hun eigen leefwereld (school) te bereiken en te ondersteunen in situaties waar ze in hun privéleven/thuissituatie tegen aanlopen maar die belemmerd werken op de schoolloopbaan. De verbinding tussen het MBO-onderwijs en het sociale domein in de woongemeente van de student is het afgelopen jaar versterkt. Er is in korte tijd een goed lopende, provinciaal dekkende, preventieve voorziening opgebouwd en bij zowel scholen als gemeenten is inhoudelijk breed draagvlak om deze werkwijze voort te zetten en bij voorkeur structureel te maken. Ook de jongeren zelf waarderen en hebben baat bij deze wijze van ondersteuning. Dat blijkt uit een tevredenheidsmeting die in juni 2018 onder ruim 170 ondersteunde studenten is gehouden.

Reguliere zorgroutes

Naast al deze initiatieven hebben we in 2018 extra ingezet op het verbeteren en intensiveren van de reguliere (zorgroute) overleggen tussen voorschoolse voorzieningen, onderwijs en CJG.

Om de samenwerking tussen onderwijs en CJG te bevorderen hebben wij (al eerder; in 2014) zorgroutes ontwikkeld. Deze routes hebben als doel om signalen zo snel mogelijk op te vangen, en zo nodig, ondersteuning/ hulp in te zetten (eventueel via doorgeleiding naar het CJG). Binnen deze route zijn de jeugdarts en de jeugdverpleegkundige van de GGD contactpersoon voor de scholen. Van deze werkwijze gaat een belangrijke preventieve werking uit. Soms is het echter zo dat, ondanks het doorlopen van deze reguliere zorgroutes, de problematiek blijft bestaan. In die gevallen kan worden doorverwezen naar de Taskforce (het is dus een opschalingsmodel). Voordat de Taskforce de casuïstiek overneemt, wordt eerst beoordeeld of alle stappen in de reguliere route goed zijn doorlopen. Naast casuïstiekbespreking is de Taskforce ook bedoeld om knelpunten in deze route te signaleren, en daarmee (zo mogelijk) te verbeteren.

SAMENWERKING CJG/ JEUGDHULP – HUISARTSEN

Het verbeteren van de samenwerking tussen CJG en huisartsen was een van onze speerpunten in het afgelopen jaar. Huisartsen zijn belangrijke verwijzers naar jeugdhulp. Ook kan de samenwerking zorginhoudelijk winst opleveren. In 2018 is gestart met de pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin (OJG). De OJG'er is aan vier huisartsenpraktijken gekoppeld en werkt zowel voor de huisartsenpraktijk als het CJG. De OJG'er biedt kortdurende, lichte jeugdhulp. Het doel daarvan is om onze inwoners goede (laagdrempelig en preventief) jeugdhulp te bieden. Hierdoor kan gespecialiseerde, dure zorg worden voorkomen. De RIGG heeft de pilot gevolgd, en bij een positieve evaluatie is het doel om de pilot uit te breiden.

WMO

In de afgelopen jaren is veel aandacht gegaan naar de transitie van de zorg en ondersteuning en de continuïteit hiervan voor onze cliënten. Hierdoor hebben we minder aandacht gehad voor de transformatieopgaven van de Wmo2015. In 2018 zijn de eerste stappen gezet in de ontwikkeling van algemene voorzieningen. Ook is meer aandacht uitgegaan naar transformatieopgave in het kader van begeleiding en ondersteuning in het kader van de Wmo. Deze stappen worden tezamen met de gecontracteerde aanbieders gezet. Ook zij zien en ervaren de noodzaak van het kantelen in de uitvoering van zorg en ondersteuning. Naast contractpartners zijn gemeenten en aanbieders daarmee ook samenwerkingspartners in het opzetten en behouden van goede structuren en ondersteuning.

Voor de Wmo begeleiding 18+ geldt dat de contracten voor zowel ondersteuning en begeleiding als het Pijlerpartnerschap in 2018 zijn verlengd. In 2019 zal de nieuwe inkoop voor begeleiding en ondersteuning worden voorbereid. De transformatie in innovatie van ondersteuning zullen speerpunten zijn voor de contractering.

Ondersteunen van mantelzorgers

In 2017 is het actieplan 'Hoe helpen wij u te helpen' door de steunpunten Mantelzorg nader uitgewerkt in een gezamenlijk uitvoeringsplan. Beide plannen lopen door in 2018, waarna een evaluatie zal volgen. Het ondersteunen van mantelzorgers (en vooral vroegtijdig (h)erkennen van mantelzorgers) voorkomt dat ze overbelast raken en daardoor niet meer voor hun naaste kunnen zorgen.

Mensenwerk Hogeland voert binnen de opdracht van de basisondersteuning ook taken uit ten behoeve van mantelzorgers. Naast een informatie & advies functie voor mantelzorgers wordt er ook kortdurende ondersteuning geboden door een sociaal werker. Daarnaast heeft Mensenwerk Hogeland boven op de basis ondersteuning in 2018 extra werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van mantelzorgers. Dit was in het kader van het actieplan Mantelzorg. Deze werkzaamheden bestonden onder anderen uit het aanbieden van mindfulness cursussen, het organiseren van respijtoorzieningen, uitvoeren van de mantelzorgwaardering en activiteiten ontplooiën voor jonge mantelzorgers. In het voorjaar van 2019 zullen deze activiteiten geëvalueerd worden en zal er bekeken worden welke activiteiten eventueel vanuit het actieplan binnen de basisondersteuning toegevoegd kunnen worden.

Ondersteuning van vrijwilligers

In 2018 zijn de werkzaamheden voor het Steunpunt Vrijwilligerswerk Bedum uitgevoerd door de coördinator van het Steunpunt Vrijwilligerswerk De Marne en Winsum. Hierdoor waren er in 2018 twee fysieke steunpunten Vrijwilligerswerk: één gehuisvest bij Werkplein Ability in Winsum en één Steunpunt (Vrijwilligerswerk Eemsmond) gehuisvest bij Werk Opmaat in Uithuizen.

De Steunpunten Vrijwilligerswerk staan open voor alle inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties en zijn allemaal aangesloten bij het provinciaal platform www.vrijwilligersgroningen.nl. In 2018 zijn vier zeer geslaagde waarderingsbijeenkomsten voor vrijwilligers georganiseerd, vele matches gemaakt tussen vrijwilligers en organisaties, de NL –Doet actie gecoördineerd met een record aantal deelnemende verenigingen en is voorlichting gegeven over de nieuwe privacywet en over vrijwilligersverzekeringen. Er zijn afspraken gemaakt over harmonisatie van verzekeringen. Tevens is deelgenomen aan taalhuisprojecten, week van de alfabetisering en aan versterking van inwonerkraft, zie ook het Jaarverslag 2018 van Steunpunt Vrijwilligerswerk De Marne & Winsum en Steunpunt Vrijwilligerswerk Bedum en Jaarverslag 2018 Stichting Werk Opmaat.

In overleg met medewerkers van de Steunpunten, de Kerngroep Inwoners van de Adviesraad Het Hogeland, bestuurders en beleidsmedewerkers is het Uitvoeringsplan Vrijwilligerswerkbeleid Het Hogeland 2019

ontwikkeld. Dit plan is in november 2018 vastgesteld. In het najaar van 2018 hebben beide Steunpunten subsidie aangevraagd bij de provincie Groningen voor het mentorenproject voor statushouders en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente Het Hogeland heeft hiervoor cofinanciering beschikbaar gesteld. Deze subsidies zijn toegekend en in 2019 gaat de uitvoering van het mentorenproject van start. In 2019 wordt verder gewerkt aan ontwikkeling van vrijwilligerswerkbeleid en afstemming met inwonersinitiatieven en dorpencoördinatoren.

Hulp in het huishouden, publiek vervoer, hulpmiddelen, begeleiding

Eind 2017 zijn nieuwe convenanten afgesloten in het kader van de Huishoudelijke Ondersteuning. In 2017 en 2018 is vooral gezamenlijk gewerkt aan de wijzigingen in de uitvoering van de Huishoudelijke Ondersteuning als gevolg van de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep. Mede als gevolg van de gezamenlijke inzet op het herstructureren van de Huishoudelijke Ondersteuning is minder aandacht uitgegaan naar de transformatie-opdracht dan gewenst. Er is helaas nog geen structurele oplossing gevonden voor het ontwikkelpunt maaltijdvoorziening. Dit punt blijft onze aandacht houden. Daarnaast ervaren we ook de effecten van het personeelstekort waarmee ook deze sector wordt geconfronteerd. Bij ongewijzigde omstandigheden zal het personeelstekort in de komende jaren de dienstverlening sterk onder druk zetten. Voor zowel de aanbieders als ons als opdrachtgever vormt het zoeken naar passende oplossingen een duidelijk speerpunt. Ook de tariefstijging van het product HO is een duidelijk punt van zorg. De gemeente is op grond van de AMvB-inkoop Wmo gehouden om reële tarieven te betalen aan de aanbieders Huishoudelijke Ondersteuning. De stijging van de CAO heeft in 2018 geleid tot een eerste stijging van tarieven. Daar verwacht wordt dat in het kader van de vergrijzing de vraag naar HO zal stijgen, hetgeen bij ongewijzigd beleid uiteraard negatieve effecten hebben op de gemeentelijke begroting. Door tezamen met de aanbieders het product HO te innoveren hopen we de HO zowel betaalbaar als uitvoerbaar te houden in de komende jaren.

Publiek Vervoer

In april 2018 is het contract Wmo-vervoer en kleinschalig Openbaar Vervoer ingegaan. Voor het perceel Noord-Groningen zijn in de overeenkomst een paar duidelijke thema's opgenomen: ontsluiting van het ruraal gebied en verduurzaming. Het is in het kader van de leefbaarheid van het minder verstedelijkt gebied dat voorzieningen als winkels, scholen en zorgvoorzieningen goed bereikbaar zijn en blijven. Een goed netwerk van vervoervoorzieningen is in dit kader van groot belang. De Hubs of vervoerknooppunten spelen in dit kader een belangrijke rol. Vervoer draagt ook bij aan integratie en sociale inclusie. Waar mogelijk wordt het overstap van reizigers van speciaal vervoer naar openbaar vervoer bevorderd. In het perceel Noord-Groningen blijven wij dan ook in samenwerking met Publiek Vervoer inzetten op doorontwikkeling van het kleinschalig vervoer.

Het vervoer moet verder meer duurzaam worden uitgevoerd. Hierdoor wordt gestuurd op betere bezetting van voertuigen, maar ook door gebruik van schonere voertuigen. Het perceel Noord-Groningen is een van de zogenaamde koplopers in het kader van het landelijk project Zero Emissie Doelgroepenvervoer.

Hulpmiddelen

In 2018 zijn de nieuwe contracten voor zowel hulpmiddelen als trapliften afgesloten. Voor beide contracten geldt dat de "zittende" leveranciers opnieuw zijn gecontracteerd. Het gaat daarbij om langlopende overeenkomsten.

Begeleiding en dagbesteding

Voor het maatwerkdeel van zorg en ondersteuning zullen we verder inzetten op de zogenaamde transformatieopdracht. Deze opdracht aan Pijlerpartners en aanbieders krijgt langzamerhand meer vorm en inhoud in de vorm van pilots en concrete projectplannen. Doorontwikkeling blijft ook punt van aandacht in volgende inkoopprocessen.

De Pijlerpartners hebben in 2018 verschillende activiteiten uitgevoerd. Zo zijn er twee zorgmarkten georganiseerd om de relatie tussen de aanbieders en de Wmo-teams van onze gemeente te versterken. Ook begeleiden de Pijlerpartners een aantal (startende) inwonersinitiatieven op het gebied van informele zorg en niet-indiceerde voorzieningen zoals een respijtovereenkomst. Deze initiatieven betreffen: Bommel thoes (Uithuizermeeden), De Holm (Den Anel), Thuiskamer (Ulrum), Ontmoetingscentrum (Winsum) en Charitas (Bedum).

Beschermde wonen

In 2018 is verdere uitwerking en uitvoering gegeven aan het meerjarenprogramma “van Beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat” dat in de 23 Groninger gemeenten is vastgesteld. De voormalige BMW-gemeenten hebben gezamenlijk bijgedragen aan de projecten vanuit dit meerjarenprogramma. Denk hierbij aan het project Wonen. Er is een convenant opgesteld waarbij aanbieders, corporaties en gemeenten zich committeren aan afspraken om uitstroom uit beschermd wonen en opvang te bespoedigen. In de inkoop 2019-2020 is het product Thuis+ ingekocht dat het mogelijk maakt om Beschermd wonen ambulant aan te kunnen bieden. Er is een nieuw Groninger financieel verdeelmodel ontwikkeld dat in 2021 (na besluitvorming door de raden) wordt ingevoerd. Er is gewerkt aan de decentralisatie van de toegang naar Beschermd Wonen (inclusief de backoffice). Bij de ontwikkeling van de sociale teams is rekening gehouden met het feit dat de indicatiestelling vanaf 2020 mogelijk is in het sociale team.

PARTICIPATIE

In 2016 is Werkplein Ability ontstaan als samenvoeging van het oude SoZaWe Hoogeland, Werkplein Noord-Groningen en het SW-bedrijf Ability. De verantwoording over het totaal vindt tot en met 2018 nog gescheiden plaats. Bij de verantwoording over de Sectoren van de SW, zal evenals in 2017, in een bijlage ook verantwoording worden gedaan over de werkzaamheden in de Sporen van Werkplein Ability. Voor een uitgebreide verantwoording wordt verwezen naar de later te ontvangen bijlage (mei/juni 2019).

Aantal uitkeringen

De uitkeringen zijn in 2018 sterk gedaald. Op 1 januari 2018 zijn de vier BMW-gemeenten met 1204 gemeentelijke uitkeringen (bijstand, IOAW, IOAZ, BZ) gestart. De nieuwe gemeente Het Hogeland is op 1 januari 2019 met 1074 uitkeringen begonnen. Dat is een daling van 10,8%. Hierbij is rekening gehouden met een overgang van 27 uitkeringen naar gemeente Westerkwartier door de grenscorrectie van Middag. Zonder deze grenscorrectie zou de daling circa 8% zijn.

In 2018 waren van de 426 beëindigde uitkeringen 202 gerelateerd aan werk. Dat is een percentage van 47,4%. Dit percentage is hoger dan de benchmark. Daarin is 38% gerelateerd aan uitstroom door werk.

Binnen Werkplein Ability is in het verleden bewust ook ingezet op mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Samen met Alfa College en De Hoven is het Wijkleerbedrijf Winsum opgezet. Dat leidt deelnemers op voor een opleiding Zorg en Dienstverlening niveau 1 (Entree-opleiding). In verband met de nieuwe doelgroepen voorzag dat in een behoefte en naar nu blijkt leidt een plek waar mensen zich kunnen ontwikkelen tot vervolgopleiding en werk.

Voor bouw en techniek is in samenwerking met Noorderpoort in Uithuizen een voorschakeltraject ingericht, het project Noorderhuizen. Ook daar is nu een opleiding aan gekoppeld. Door de veranderingen op de arbeidsmarkt blijken werkgevers veel behoefte te hebben aan medewerkers met de juiste competenties en vaardigheden. Diploma's zijn dan minder van belang. Om de duurzaamheid te borgen wordt ingezet op het zo lang mogelijk scholen van de deelnemers, ook na plaatsing bij werkgevers.

In de praktijk blijkt dat met name statushouders gebruik maken van het project Noorderhuizen. Deze groep ziet kans om door een andere vorm van leren, praktijkleren, meer kans te maken op de huidige arbeidsmarkt. Ongeveer 1/3e deel van het totale uitkeringsbestand betreft mensen met een migratieachtergrond. Het college heeft in de zomer van 2018 extra middelen ter beschikking gesteld om deze groep te begeleiden. Na de zomer van 2018 is gestart met vier medewerkers om een groep van 250 mensen extra te begeleiden. De uitvoering van dit plan loopt ook in 2019 door.

JEUGDWERKLOOSHEID EN ROUTE DAGBESTEDING

In de begroting 2019 van de gemeente Het Hogeland is per abuis opgenomen dat de jeugdwerkloosheid groot is. De jeugdwerkloosheid was een groot probleem, echter is dit in de afgelopen jaren steeds verder teruggedrongen. In de arbeidsmarktregio Groningen bestaat de jaarlijkse ambitie om 1000 jongeren aan een baan te helpen. Dit is in de jaren 2016 en 2017 gelukt. In 2018 zijn minder jongeren aan het werk geholpen, te weten 600. Dit heeft vooral te maken met de aantrekkende arbeidsmarkt. Veel jongeren lukt het om zelfstandig een baan te vinden. Daarentegen is het voor de kwetsbare jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt, zonder startkwalificatie veel lastiger geworden om deel te nemen aan de samenleving. Steeds meer jongeren komen in dagbestedingstrajecten terecht of zitten thuis zonder startkwalificatie. Bij de jaarrekening van Werkplein Ability 2018 volgt een nadere cijfermatige verantwoording.

In 2018 is de RMC regio Noord Groningen de route dagbesteding ontwikkeld voor het Praktijkonderwijs en het Voorgezet Speciaal Onderwijs. Deze route is een aanvulling op de Route Arbeid. De laatste route is er op gericht om zoveel mogelijk jongeren richting reguliere arbeid te begeleiden. Voor de jongere waarvoor dit niet mogelijk is en die het uitstroomprofiel "dagbesteding" hebben, hebben de gemeenten DAL en Het Hogeland samen met de scholen de route dagbesteding opgezet. Deze route is er op gericht om al tijdens de schoolperiode van de jongere gezamenlijk te kijken naar de toekomst. Daarbij wordt gekeken naar ontwikkelmogelijkheden op de dagbestedingsplek. In 2019 wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan route dagbesteding. Hier worden ook aanbieders van dagbesteding bij betrokken.

TAALHUIZEN

In 2018 zijn twee nieuwe taalhuizen opgericht. Naast de al bestaande taalhuizen in Uithuizen en Winsum zijn in 2018 ook in Leens en Bedum de taalhuizen officieel geopend. In 2019 wordt verder vorm en inhoud aan de taalhuizen gegeven. De taalhuizen zijn er op gericht om laaggeletterdheid verder terug te dringen

BESCHUT WERK/ THEMABIJEENKOMST DOELGROEPEN

PEILDATUM 31 DECEMBER 2018		
Afspraakbanen gemeentelijke doelgroep		
1	Aantal personen uit de gemeentelijke doelgroep van de afspraakbanen met een lopende arbeidsovereenkomst (op peildatum 31 december 2018)	52
1a	<i>Waarvan met een bijstandsuitkering</i>	6
1b	<i>Waarvan zonder uitkering (NUG)</i>	46
	<i>Waarvan met LKS</i>	42
	<i>Waarvan zonder LKS</i>	4
1c	<i>Waarvan jonger dan 27 jaar</i>	42
1d	Aantal personen uit de gemeentelijke doelgroep van de afspraakbanen dat op 31 december aan het werk is via een proefplaatsing .	4
Loonwaardemeting		
2	Aantal verrichte loonwaardemetingen in 2018	32
	<i>Waarvan t.b.v. afspraakbaan</i>	27
	<i>Waarvan t.b.v. Beschut Werk</i>	5
Beschut werk		
3	Aantal personen uit uw gemeente(n) met wie op de peildatum 31/12 een arbeidsovereenkomst is	10
3a	Aantal personen uit uw gemeente(n) dat op 31/12 een indicatie beschut werken heeft	10

Beschut werk

In 2018 heeft het college de inzet van Beschut Werk nader geregeld in een beleidsregel. Op grond van de ministeriele regeling is vastgesteld dat de vier gemeenten BMWGE gezamenlijk in 2018 achttien personen zouden moeten gaan plaatsen op een beschutte werkplek, als er ook minimaal een gelijk aantal positieve adviezen indicatie Beschut Werk door het UWV zouden zijn afgegeven. Dit is niet het geval geweest.

In 2018 zijn er slechts tien positieve indicaties BW door het UWV afgegeven en deze tien mensen zijn vervolgens geplaatst op een beschutte werkplek. Een belangrijke reden voor het achterblijven van de positieve adviezen indicatie Beschut Werk is dat mensen zich over het algemeen niet zelf melden met een reeds afgegeven indicatie. Vorig jaar is dit slechts in één situatie gebeurd (Wajonger).

De meeste positieve adviezen voor indicatie worden uiteindelijk bewerkstelligd door actieve begeleiding en onderbouwing van de van de gemeente, in het voortraject naar de aanvraag bij UWV. Er is namelijk een goed beeld van de gemeentelijke doelgroep nodig en er moet veel tijd worden geïnvesteerd om de onderbouwing en dossiervorming naar aanloop van de aanvraag en het advies tot stand te brengen. In 2018 is hiervoor onvoldoende ruimte geweest door gebrek aan capaciteit, mede als gevolg van de werkzaamheden ter voorbereiding op de gemeentelijke herindeling.

De verwachting bestaat dat in 2019 meer mensen zullen gaan instromen in Beschut Werk. In het jaar 2019 moet de gemeente Het Hogeland 23 personen op een beschutte werkplek gaan plaatsen, als er ook minimaal een gelijk aantal positieve adviezen indicatie Beschut Werk door het UWV wordt afgegeven.

UITVOERING MINIMABELEID

Op grond van het plan Mee Doen! 2018 en 2019 heeft het college zorg voor mensen die gebruik maken van minimaregelingen. Het beleid is gericht op het leiden naar werk. Daar waar dit niet kan is het beleid er op gericht om inwoners op een andere wijze te laten participeren in de samenleving. Inwoners met een minimuminkomen worden gestimuleerd om gebruik te maken van de beschikbare regelingen. In 2018 is veel ingezet op voorlichting en communicatie van de minimaregelingen. Op grond van de regelingen kunnen inwoners met een laag inkomen deelnemen aan sport en culturele activiteiten. Hierbij ligt de nadruk op kinderen en chronisch zieken. Hierbij wordt samengewerkt met diverse maatschappelijke organisaties als Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds, Leergeld, Stichting Present, Humanitas, Voedselbank en Kledingbank Maxima. Door de forse inzet op voorlichting en communicatie is er meer gebruik gemaakt van de regelingen die de diverse maatschappelijke organisaties boden. Met name de Stichting Leergeld en de Stichting Jeugdsportfonds hebben veel meer aanvragen binnen gekregen dan in 2017 het geval was.

Nieuw in het minimabeleid is de inzet van het maatwerkbudget. Om professionals de ruimte te geven om snel gerichte hulp te kunnen bieden die noodzakelijk is, is een deel van het minimabudget beschikbaar gesteld in de vorm van een maatwerkbudget. Medewerkers uit het integrale team en binnen het team inkomens-ondersteuning hebben dit budget ingezet om problemen op te lossen waarvoor via de reguliere wegen geen, of pas na een te lange procedure, middelen beschikbaar zijn. In de eerste maanden van 2018 werd nog geen gebruik gemaakt van dit budget omdat het een nieuwe manier van werken was die met name voor wat betreft de verantwoording verschilt van andere regelingen. In de evaluatie van het minimabeleid in 2019 volgt nadere informatie over de ingezette voorzieningen in 2018.

VANGNETUITKERING

De betaling van de algemene uitkeringen voor bijstandsgerechtigden geschiedt vanuit de BUIG-middelen. Dit budget is niet toereikend gebleken in de afgelopen jaren voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond. Over de jaren 2015, 2016 en 2017 zijn hiervoor vangnetuitkeringen aangevraagd. De uitkeringen over de jaren 2015, 2016 en 2017 zijn inmiddels ontvangen. De analyse om voor het jaar 2018 een aanvraag voor de vangnetuitkering in te kunnen dienen is in november 2018 ter goedkeuring voorgelegd aan de vier afzonderlijke raden en vastgesteld. Voor het jaar 2019 bestaat de verwachting dat de nieuwe gemeente Het Hogeland ook een aanvraag in zal moeten dienen voor de vangnetuitkering.

Budgettaire ontwikkelingen Sociaal Domein

Bij de invoering van de decentralisaties in 2015 was bekend dat van rijkswege de jaren na invoering het rijksbudget voor de decentralisaties zou gaan dalen. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2018 bedroeg op basis van de meeste recente informatie (meicirculaire 2017) het budget voor de decentralisaties € 31,4 miljoen. Op basis van ontwikkelingen in de circulaire (onder andere loon en prijsindex) viel het uiteindelijk budget in 2018 € 715.000 hoger uit. Zie voor een specificatie onderstaande tabel.

	2018 BMW	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
Wmo 2015	8.367.709	1.702.681	1.777.672	1.795.782	3.091.574
Jeugd	13.154.451	2.591.253	2.363.398	3.253.234	4.946.566
Participatie	10.598.076	1.389.331	1.897.204	2.177.113	5.134.428
TOTAAL 3D realisatie	32.120.235	5.683.264	6.038.274	7.226.129	13.172.568
Begroting 2018	31.405.311	5.584.403	5.889.918	7.069.068	12.861.922
Verskil	714.924	98.861	148.356	157.061	310.646

In de programmaverantwoording wordt financieel verantwoording afgelegd over de inkomsten en de uitgaven. Op grond van eerdere besluitvorming zal het saldo van de decentralisatie(s) gemuteerd worden op de reserve sociaaldomein/decentralisaties.

Solidariteit Jeugd

De provinciale solidariteit op de uitgaven jeugdhulp is met terugwerkende kracht per 1 januari 2018 teruggebracht naar de gezamenlijke subsidies (o.a. Veilig Thuis) en beschikbaarheid van bepaalde functies zoals bijvoorbeeld die van Het Poortje. De omvang van deze gezamenlijk uitgaven bedraagt ongeveer 14 miljoen. Naar rato van het aandeel van de rijksbijdrage doen de BMW-gemeenten hier een bijdrage in.

Wat willen we bereiken?/ Wat hebben we daar voor gedaan?

JEUGD

<ul style="list-style-type: none"> • We ondersteunen inwoners in het gebruikmaken van hun eigen kracht en het eigen netwerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is verankerd in de werkwijze van de partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer.
<ul style="list-style-type: none"> • We de-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren zoveel mogelijk vragen en problematiek rondom opgroei en opvoeden 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is verankerd in de werkwijze van de partners van het CJG. Wij monitoren dit met het contractbeheer.
<ul style="list-style-type: none"> • We bieden eerder (jeugd)hulp op maat aan 	<ul style="list-style-type: none"> • De basisondersteuning is doorontwikkeld • De jeugdhulp is ingekocht volgens de Open House methode • De toegankelijkheid van het CJG verbeteren en de bekendheid is vergroot (te zien aan de toename van het aantal aanmeldingen voor jeugdhulp bij de gemeente) • De pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin bij de huisartsen is gestart
<ul style="list-style-type: none"> • We bieden meer ruimte aan professionals en zorgen voor een vermindering van regeldruk 	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een maatwerkbudget beschikbaar gesteld voor professionals om snelle vormen van ondersteuning in te zetten
<ul style="list-style-type: none"> • We zorgen voor een optimale samenwerking met huisartsen, voorschoolse voorzieningen en het onderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> • We monitoren en evalueren van de zorgroutes met het onderwijs. • De pilot Ondersteuner Jeugd en Gezin bij de huisartsen is gestart

In de begroting was opgenomen dat verschillende beleidsdoelen geëvalueerd zouden worden. Het afgelopen jaar is veel inzet gepleegd in het analyseren van de tekorten in de jeugdzorg en opstellen van maatregelen om de zorg efficiënter en goedkoper te organiseren. Doordat dit prioriteit had, heeft er geen evaluatie van de beleidsdoelen plaatsgevonden. Herijking van de beleidsdoelen zal onderdeel worden van de nieuw op te stellen Integrale Zorgvisie.

WMO

<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen: Start maken met transformatieopgave 	<ul style="list-style-type: none"> • De transformatieopgave is helder en concreet. De ondersteuning wordt waar mogelijk dichtbij huis georganiseerd en de zelf- en samenredzaamheid wordt bevorderd. Waar mogelijk wordt zwaardere ondersteuning afgeschaald zodat deze vorm van ondersteuning voldoende toegankelijk blijft voor degene die dit echt nodig heeft,
<ul style="list-style-type: none"> • Basisondersteuning: Goede samenwerking in integrale teams. Versterken eigen kracht, zelfredzaamheid, participatie van inwoners. Verbeteren van leefbaarheid in BMW-gemeenten. 	<ul style="list-style-type: none"> • De basisondersteuning wordt verder doorontwikkeld met Mensenwerk Hogeland

<ul style="list-style-type: none"> Beter ondersteunen en faciliteren van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. 	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen en uitvoeren van vrijwilligersbeleid
<ul style="list-style-type: none"> Mantelzorgondersteuning: Ondersteunen van mantelzorger en overbelasting van mantelzorgers voorkomen 	<ul style="list-style-type: none"> Mensenwerk Hogeland voer het actieplan Mantelzorgondersteuning uit.
<ul style="list-style-type: none"> Voorkomen dat inwoners zorg/ondersteuning mijden of in financiële problemen raken door de stapeling van eigen bijdrages uit Zorgverzekeringswet en Wmo. 	<ul style="list-style-type: none"> Vanuit de collectieve zorgverzekering worden de effecten van stapeling bestreden. Feit blijft dat de grootste problematiek voortkomt uit de kosten van de eigen bijdrage en eigen risico. Zvw.
<ul style="list-style-type: none"> Inwoners met een ondersteuningsbehoefte krijgen de hulp of ondersteuning die nodig is. 	<ul style="list-style-type: none"> Ondersteuning op maat inzetten, waarbij integraal gekeken wordt wat nodig is (maatwerkvoorzieningen, algemene voorzieningen, ondersteuning uit eigen netwerk). Hierbij wordt breed gekeken naar ondersteuningsvragen op alle leefdomeinen.
<ul style="list-style-type: none"> Beschermd wonen: stappen maken in de transformatieopgave scheiden van wonen en zorg. 	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering geven aan meerjarenprogramma Van beschermd wonen naar wonen met begeleiding op maat. Meer inzetten op ambulante zorg in de wijken in combinatie met Wmo voorzieningen.

PARTICIPATIE

<ul style="list-style-type: none"> Een goed werkende uitvoeringsorganisatie voor werk en inkomen. 	<ul style="list-style-type: none"> In 2018 is het strategisch beleidsplan geëvalueerd en is een nadere analyse uitgevoerd van het Strategisch beleidskader Werk en Inkomen.
<ul style="list-style-type: none"> Meer werk voor onze inwoners 	<ul style="list-style-type: none"> In 2017 zijn ruim 200 uitkeringsgerechtigden aan het werk gegaan. Dit betreft ruim 47% van de beëindigingen. Hiermee komen we boven het landelijk gemiddelde van 38%.
<ul style="list-style-type: none"> Onze inwoners meer laten participeren in de samenleving 	<ul style="list-style-type: none"> De regelingen voor minima op grond van de nota Mee Doen! zijn in 2018 uitgevoerd. In 2018 is extra ingezet op samenwerking met de verschillende partners en is ingezet op communicatie van de diverse regelingen. Dit heeft geleid tot een grotere bekendheid en een groter bereik.
<ul style="list-style-type: none"> We bieden onze inwoners ruimte om te participeren en we bieden onze professionals ruimte om de juiste ondersteuning te bieden 	<ul style="list-style-type: none"> We hebben een maatwerkbudget beschikbaar gesteld voor professionals om snelle vormen van ondersteuning in te zetten.
<ul style="list-style-type: none"> Voor de tekorten op het BUIG budget (inkomensdeel) vragen we een vangnetuitkering aan. 	<ul style="list-style-type: none"> In november 2018 is de analyse op het tekort van het inkomensdeel ter bespreking aan de vier raden voorgelegd. Hiermee hebben we in 2018 voldaan aan de voorwaarde om in 2019 de vangnetuitkering over het jaar 2018 bij de toetsingscommissie in te kunnen dienen.

Beleidsindicatoren

Bij de invoering van het huidige Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting- en verantwoording en het versterken van de positie van raad. Er zijn ruim 10 jaar na invoering van het BBV diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. In de periode tussen 2014 en 2015 heeft een commissie onder aanvoering van wethouder Stef Depla een advies uitgebracht inzake de vernieuwing BBV. In maart 2016 is het wijzigingsbesluit BBV in de Staatscourant gepubliceerd. De indicatoren worden door het rijk beschikbaar gesteld via www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren inzake de decentralisaties staan hieronder opgenomen.

Onderdeel Taakvelden	Participatie 6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie 6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk						
Inhoud We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.							
Beleidsindicatoren							
Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator (download 7 februari 2019)				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eems- mond	Landelijk
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar *	2017	375,1	490.8	365	437.5	651.5
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar **	2015	5,05%	5,64%	3,88%	6,88%	6,58%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking ***	2017	66,6%	62%	65,2%	62,8%	66,6%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen **	2015	2,24%	2,79%	1,83%	2,33%	1,52%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners ***	2018	27,6	43,3	30,6	42,5	38,5
Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar ***	2018	33,9	53,8	45,4	60,4	26,1

*) bron: LISA (Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen)

**) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

***) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

Onderdeel Taakvelden	Jeugdwet en Wmo 2015 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.6 Maatwerk-voorzieningen (Wmo) 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
---------------------------------	--

Jeugd

Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg.

We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de lichtste vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht voor en betrokkenheid bij de (zorg voor) jeugdigen is. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en de ouders zijn.

Wmo

Onze maatschappelijke ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, burenhulp, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;

- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid : Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Periode	Indicator (download 7 februari 2019)				
			Bedum	de Marne	Winsum	Eemsmond	Landelijk
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen *	2015	0,93%	1,49%	0,51%	1,04%	1,45%
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar **	(H1) 2018	10,8%	10,6%	9,8%	13,4%	9,2%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar **	(H1) 2018	0,7%	0%	0,7%	1,5%	1,0%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar **	(H1) 2018	0%	0%	0%	0,5%	0,3%
Clënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 1.000 inwoners **	(H1) 2018	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	58

*) Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

**) CBS (Centraal Bureau voor de statistiek)

BALANS

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000,-)	Ultimo	
ACTIVA	2018	2017
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	€ 506	€ 124
- Kosten verbonden a/h sluiten van geldleningen/agio/disagio	€ -	€ -
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	€ 506	€ 116
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ -	€ 8
<i>Materiële vaste activa</i>	€ 24.060	€ 20.459
- Investerings met een economisch nut:	€ 15.043	€ 12.071
- Investerings econ.nut met heffingen	€ 5.267	€ 5.313
- Investerings in de openbare ruimte met maatsch. nut	€ 3.751	€ 3.074
<i>Financiële vaste activa</i>	€ 2.110	€ 2.100
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	€ 47	€ 47
- gemeenschappelijke regelingen	€ 20	€ 20
- overige verbonden partijen		
- Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	€ 1.485	€ 1.563
- deelnemingen		
- overige verbonden partijen		
- Overige langlopende leningen u/g	€ 418	€ 320
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	€ 140	€ 150
Totaal vaste activa	€ 26.677	€ 22.683
Vlottende activa		
<i>Vlottende activa</i>	€ 1.740	€ 1.803
- Grond- en hulpstoffen:		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ -
- overige grond- en hulpstoffen		
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	€ 1.740	€ 1.803
- Gereed product en handelsgoederen		
- Vooruitbetalingen		
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>	€ 7.105	€ 9.772
- Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.481	€ 4.811
- Verstrekte kasgeldleningen		
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen		
- Overige vorderingen	€ 2.462	€ 4.670
- Overige uitzettingen	€ 163	€ 291
<i>Liquide middelen:</i>	€ 1.843	€ 195
- Kassaldi	€ 1	€ 1
- Bank- en giroaldi	€ 1.842	€ 194
<i>Overlopende activa</i>	€ 3.597	€ 4.318
Totaal vlottende activa	€ 14.286	€ 16.088
TOTAAL GENERAAL	€ 40.962	€ 38.771

(bedragen x € 1.000,-)	Ultimo		Ultimo	
PASSIVA	2018		2017	
Vaste passiva				
<i>Eigen Vermogen</i>		€ 13.961		€ 17.307
- Algemene reserve	€ 2.389		€ 3.259	
- Bestemmingsreserves:				
- egalisatie, geen schommelingen tarieven	€ 694		€ 834	
- egalisatie, investeringsbijdragen	€ -		€ -	
- Overige bestemmingsreserves	€ 11.338		€ 13.008	
- Gerealiseerd resultaat	€ 459-		€ 207	
<i>Voorzieningen</i>		€ 2.953		€ 2.776
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ -		€ -	
- Egalisatievoorzieningen	€ 571		€ 416	
- Van derden ontvangen middelen die specifiek besteed moeten worden	€ 2.383		€ 2.360	
<i>Vaste schulden met een rentypische looptijd van > 1 jaar</i>		€ 4.570		€ 2.459
- Obligatieleningen				
- <i>Onderhandse leningen van:</i>				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstell.				
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen				
- eigen geldleningen	€ 3.085		€ 897	
- woningbouwleningen	€ 1.485		€ 1.563	
- binnenlandse bedrijven				
- overige binnenlandse sectoren				
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken enz.				
- Waarborgsommen			€ 1-	
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease ovk.				
Totaal vaste passiva		€ 21.484		€ 22.543
Viottende passiva				
<i>Netto viottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		€ 18.041		€ 14.935
- Kasgeldleningen	€ 11.000		€ 8.000	
- Bank- en girosaldi	€ 2.434		€ -	
- Overige schulden	€ 4.607		€ 6.935	
<i>Overlopende passiva</i>		€ 1.437		€ 1.293
Totaal viottende passiva		€ 19.478		€ 16.228
TOTAAL GENERAAL		€ 40.962		€ 38.771
Gewaarborgde geldleningen		€ 14.842		€ 16.080
Garantstellingen		€ 1.430		€ 1.688

TOELICHTING BALANS

Toelichting op de balans per 31 december 2018

(bedragen x € 1.000,-)

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	2018	2017
Kosten onderzoek en ontwikkeling	€ 506	€ 116
Activa in eigendom van derden	€ -	€ 8
	<u>€ 506</u>	<u>€ 124</u>

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2018:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31- 12-2018
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	€ 116	€ 472	€ -	€ 81	€ -	€ -	€ 506
Activa in eigendom van derden	€ 8	€ 310	€ -	€ 318	€ -	€ -	€ -
	<u>€ 124</u>	<u>€ 781</u>	<u>€ -</u>	<u>€ 399</u>	<u>€ -</u>	<u>€ -</u>	<u>€ 506</u>

Kosten onderzoek en ontwikkeling

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Brede school Baflo - proces	€ 75	€ 41	€ 67	Project is afgerond in 2018
Visie ontwikk. Kindcentrum Winsum	€ 205	€ 75	€ 205	Project is afgerond in 2018
Voorber.kosten grex Munster fase 2/3	€ -	€ 506	€ 506	Project loopt door in 2019
	<u>€ 280</u>	<u>€ 472</u>	<u>€ 778</u>	

Brede school Baflo - proces

Het proces voor de realisatie van de Brede school Baflo (Integraal Kindcentrum) is afgerond. De school is opgeleverd en in gebruik genomen. Er is in 2018 nog een bedrag van € 40.500 besteed aan proceskosten.

Visie ontwikk. Kindcentrum Winsum

De voorbereidingen voor de realisatie van de Brede school Winsum in de Tirrel draait op volle toeren en vorderen gestaag. Veel partijen nemen deel aan de ontwikkeling van de Tirrel en dit vraagt een forse inspanning op het gebied van communicatie, overleg en afstemming. De ontwikkeling van de visie is thans afgerond. De overige kosten worden verantwoord op het bouwkrediet. Er was een krediet beschikbaar gesteld van € 205.000. Alle meerkosten zijn overgeheveld naar het bouwkrediet.

Voorbereidingskosten grex Munster fase 2/3

In 2017/2018 zijn er kosten gemaakt die feitelijk niet alleen zouden moeten drukken op fase 1 van de grex Munster, maar op alle 3 de fasen. In 2018 hebben we deze kosten dan ook gesplitst en de kosten die betrekking op de fase 2 en 3 in mindering gebracht op de kosten voor fase 1. Hiervoor is het wel nodig dat binnen 5 jaar nadat deze kosten zijn geactiveerd er een grondexploitatie geactiveerd wordt. Hiertoe zijn de voorbereidingen inmiddels gestart. Van de 48 woningen in fase 1 zijn er inmiddels 42 verkocht danwel in optie gegeven. De eerste voorzichtige berekeningen zijn al gemaakt voor de fasen 2 en 3. Zo snel als dat mogelijk zullen wij een raadsvoorstel voorbereiden.

Kosten activa in eigendom derden

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Versterking centrum Winsum	€ 1.000	€ 310	€ 318	Project loopt door in 2019
	€ 1.000	€ 310	€ 318	

Versterking centrum Winsum

Er is een krediet beschikbaar gesteld van € 1 miljoen voor bijdragen aan ondernemers ten behoeve van verbetering van hun panden, uitbreiden van het assortiment en/of verhuizing naar het centrum. Alles met als inzet om de aantrekkingskracht van de winkelfunctie van het centrum van het dorp Winsum te versterken. In 2018 is er tot een bedrag van € 310.000 aan bijdragen verstrekt. Dit bedrag is ineens afgeschreven en deze afschrijvingslasten zijn gedekt door een onttrekking tot hetzelfde bedrag aan de hiertoe ingestelde dekkingsreserve

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
Investeringen met een economisch nut	€ 15.043	€ 12.071
Investeringen economisch nut met heffingen	€ 5.267	€ 5.313
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	€ 3.751	€ 3.074
	€ 24.060	€ 20.459

De gemeente Winsum heeft geen gronden in erfpacht uitgegeven.

De overige **investeringen met economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	2018	2017
Gronden en terreinen	€ 3.052	€ 2.930
Bedrijfsgebouwen	€ 10.413	€ 7.827
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 801	€ 334
Vervoersmiddelen	€ 300	€ 419
Machines, apparaten en installaties	€ 194	€ 276
Overige materiële vaste activa	€ 283	€ 286
	€ 15.043	€ 12.071

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2018:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31- 12-2018
Gronden en terreinen	€ 2.930	€ 131	€ -	€ 9		€ -	€ 3.052
Bedrijfsgebouwen	€ 7.827	€ 4.137	€ -	€ 912	€ 638	€ -	€ 10.413
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 334	€ 622	€ -	€ 109	€ 47	€ -	€ 801
Vervoermiddelen	€ 419	€ -	€ -	€ 119		€ -	€ 300
Machines, apparaten en installaties	€ 276	€ 2	€ -	€ 84	€ -	€ -	€ 194
Overige materiële vaste activa	€ 286	€ 91	€ -	€ 61	€ 33	€ -	€ 283
	€ 12.071	€ 4.984	€ -	€ 1.294	€ 719	€ -	€ 15.043

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2018 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2018 ten laste van het krediet is gebracht.

Gronden en terreinen

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Winsum-Oost, strategisch grondbezit	€ 399	€ 361-	€ 38	Project loopt door in 2019
Grondaankoop wandelverbinding Wsm-G	€ -	€ 130	€ 132	Project loopt door in 2019
Aankoop grond Winsum-West	€ -	€ 102	€ 102	Project loopt door in 2019
Aankoop grond Adorp-Noord	€ -	€ 259	€ 259	Project loopt door in 2019
	€ 399	€ 131	€ 38	

Winsum-Oost, strategisch grondbezit

In 2017 zijn er 2 kavels grond gekocht. Van deze 2 kavels is er 1 kavel in 2018 verkocht als ruilgrond ten behoeve van grondaankopen voor de aanleg van de verbindingsweg tussen de N361 en de Onderdendamsterweg. De verkoopprijs is een stuk lager geweest dan de aankoopprijs. Het verschil hiertussen ad € 75.000 is als een verlies genomen in de exploitatie 2018. De boekwaarde van de resterende kavel is € 38.000 en betreft de aankoopprijs.

Grondaankoop wandelverbinding Winsum-Garnwerd

In 2018 is er grond aangekocht om het wandelpad tussen Winsum en Garnwerd te kunnen realiseren. De kosten hiervoor bedroegen € 130.000

Aankoop grond Winsum-West

Bij een grondaankoop tbv Winsum-West was een voorwaarde opgenomen dat, indien de grond een sportbestemming kreeg, er een nabetaling zou plaats vinden. Grond tbv een sportbestemming heeft immers een hogere waarde dan landbouwgrond. Deze voorwaarde is in 2018 in werking getreden en de nabetaling heeft plaatsgevonden.

Aankoop grond Adorp-Noord

In 2018 is grond gekocht tussen Adorp en Sauwerd als een strategische aankoop om mogelijkheden te hebben om grond te kunnen ruilen in het kader van de aanleg van het nieuwe fietspad+ van Winsum naar Groningen.

Bedrijfsgebouwen

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Maatregelen legionella-preventie 2016	€ 409	€ 48	€ 299	Project loopt door in 2019
Brede school Baflo - nieuwbouw	€ 5.592	€ 2.034	€ 3.037	Project loopt door in 2019
Tenniscomplex Rasquert - nieuwbouw	€ 72	€ 18	€ 18	Project loopt door in 2019
Sportzaal Rasquert - nieuwbouw	€ 924	€ 924	€ 924	Project is afgerond in 2018
Peuterspeelzaal Rasquert - nieuwbouw	€ 149	€ 149	€ 149	Project is afgerond in 2018
Voorm.school Ichthus - Baflo (onderwijs)	€ -	€ 168-	€ 168-	Gebouw onttrokken aan onderwijs
Voorm.school Ichthus - Baflo (economie)	€ -	€ 168	€ 168	Gebouw geactiveerd op MVA
De Tirrel Winsum - gebouw	€ 1.750	€ 878	€ 1.320	Project loopt door in 2019
Winsum-West, gebouw	€ 1.784	€ 86	€ 86	Project loopt door in 2019
	€ -	€ -	€ -	
	€ 10.680	€ 4.137	€ 5.833	

Maatregelen legionella-preventie 2016

In 2018 zijn er aanpassingen van de technische installaties geweest bij dorps huis te Adorp, een aantal sportcomplexen en bij het gemeentehuis. De kosten in 2018 hebben € 48.000 bedragen.

Brede school Baflo - nieuwbouw

In 2018 is er tot een bedrag van € 2.034.000 besteed aan de begeleidings- en bouwkosten van deze school. Er zijn in 2018 ook bedragen ontvangen van € 279.000 ivm de verkoop van het gebouw aan de beheerstichting Marciaborg en een bedrag van € 279.500 van de NAM voor versterkingsaanpassingen.

Tenniscomplex Rasquert - nieuwbouw

De tennisbanen moeten nog worden verplaatst. Dit is in 2018 niet meer gelukt. De hieraan gerelateerde kosten hebben in 2018 € 18.000 bedragen.

Sportzaal Rasquert - nieuwbouw

De sportzaal is, als onderdeel van de Marciaborg, in 2018 in gebruik genomen. De kosten hebben € 924.000 bedragen.

Peuterspeelzaal Rasquert - nieuwbouw

De peuterspeelzaal is, als onderdeel van de Marciaborg, in 2018 in gebruik genomen. De kosten hebben € 149.000 bedragen.

Voorm.school Ichthus - Baflo (onderwijs)

In 2018 is de Ichthus-school aan het onderwijs onttrokken. De leerlingen zijn overgegaan naar de Marciaborg. Met het onttrekken van het gebouw aan het onderwijs kan het gebouw ook niet meer worden opgenomen bij de schoolgebouwen. Alle resterende boekwaardes zijn overgeboekt naar het programma economie. De verwachting is dat het gebouw in 2019 zal worden verkocht voor een bedrag van minimaal de huidige boekwaarde.

Voorm.school Ichthus - Baflo (economie)

De resterende boekwaarden van de Ichthus zijn overgeheveld naar het programma economie van de begroting. Er is inmiddels een serieuze gegadigde voor de aankoop van (het terrein van) de school.

De Tirrel Winsum - gebouw

De voorbereidingen voor de bouw van De Tirrel vorderen. In 2018 is tot een bedrag van € 878.000 aan kosten besteed.

Winsum-West, gebouw

In 2018 is er weliswaar nog niet begonnen met de daadwerkelijke bouw, maar er zijn wel voorbereidende werkzaamheden geweest. Er zijn sloten gedempt, er is gegraven en de plek waar het gebouw komt is voorbereid om te worden bebouwd. De hieraan te relateren kosten hebben in 2018 € 86.000 bedragen.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Brede school Baflo - infrastructuur	€ 472	€ 402	€ 570	Project loopt door in 2019
Tenniscomplex Rasquert - banen	€ 81	€ 4	€ 4	Project loopt door in 2019
KGV Winsum, vervanging drainage	€ 20	€ 20	€ 20	Project is afgerond in 2018
KGV Winsum, vervanging toplaag	€ 140	€ 132	€ 132	Project is afgerond in 2018
Brede school Baflo - sloop	€ 75	€ 65	€ 66	Project loopt door in 2019
	€ 788	€ 622	€ 792	

Brede school Baflo - infrastructuur

In 2018 is er tot een bedrag van € 402.000 aan kosten gemaakt voor de aanpassing van de infrastructuur in relatie tot de bouw van de school in Baflo. De afronding moet nog plaats vinden.

Tenniscomplex Rasquert - banen

De tennisbanen moeten nog worden verplaatst. Daarmee is dit gehele project afgerond.

KGV Winsum, vervanging drainage

De vervanging van de drainage is in het jaar 2018 gerealiseerd.

KGV Winsum, vervanging toplaag

De toplaag is in 2018 vervangen. Het veld is met ingang van het seizoen 2018/2019 weer in gebruik genomen.

Brede school Baflo - sloop

De Mathenesseschool is in 2018 gesloopt. De kosten hiervan hebben € 65.000 bedragen. Als gevolg hiervan zijn alle boekwaarden afgewaardeerd.

Machines, apparaten en installaties:

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Aanschaf zaaksysteem	€ 133	€ 2	€ 127	Project loopt door in 2019
	€ 133	€ 2	€ 127	

Aanschaf zaaksysteem

We zijn in 2015 gestart met de invoering van een digitaal post- en archiveringssysteem (zaaksysteem). Sinds 2016 werkt de organisatie met het systeem en wordt het systeem verder ontwikkeld en uitgebreid. De kosten in 2018 hebben € 2.000 bedragen.

Overige materiële activa

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Marciaborg Baflo, OLP/Meubilair	€ 45	€ 40	€ 40	Project is afgerond in 2018
Vervanging speeltoestellen 2014	€ 60	€ 52	€ 62	Project is afgerond in 2018
	€ 105	€ 91	€ 101	

Marciaborg Baflo, OLP/Meubilair

In 2018 is een bedrag van € 40.000 besteed en hiermee is het project afgerond.

Vervanging speeltoestellen

In 2018 is nog een bedrag van € 52.000 besteed aan de vervanging van speeltoestellen. Hiermee is het project afgerond. Er is tevens een subsidie voor dit project ontvangen tot een bedrag van € 33.000.

De boekwaarde van de **investeringen economisch nut met heffingen** had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31- 12-2018
MVA - begraafrecht	€ 93	€ -	€ -	€ 29	€ -	€ -	€ 63
MVA - riolering	€ 5.221	€ 300	€ -	€ 317	€ -	€ -	€ 5.204
	€ 5.313	€ 300	€ -	€ 347	€ -	€ -	€ 5.267

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2018 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2018 ten laste van het krediet is gebracht.

MVA - rioolheffing

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
VGRP 2014, vrijverval 2016	€ 350	€ 2	€ 141	Project loopt door in 2019
VGRP 2014, mech.,/bouw. 2016	€ 150	€ 1	€ 110	Project loopt door in 2019
VGRP 2014, vrijverval 2017	€ 350	€ 263	€ 263	Project loopt door in 2019
VGRP 2014, bouwkundig 2017	€ 50	€ 0	€ 0	Project loopt door in 2019
VGRP 2014, mechanisch 2018	€ 150	€ 34	€ 56	Project loopt door in 2019
	€ 1.050	€ 300	€ 571	

Uitvoering Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP):

De uitvoering van de rioleringsprojecten genoemd in het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV liggen redelijk op schema. In de dorpen Adorp, Sauwerd en Winsum is gewerkt aan riolrenovatie en -reparatie en daarnaast zijn in het overige gebied de nodige reparaties verricht. In 2018 is vooral veel energie gestopt in de voorbereidingen van de herindeling. Niet alleen zijn er de nodige voorbereidingen geweest voor het nieuwe afvalwaterbeleidsplan, er moest ook tijd worden besteed aan de ontvlechting van het gebied Middag.

De boekwaarde van de **investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut** had het volgende verloop:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31- 12-2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 3.074	€ 1.522	€ -	€ 208	€ 638	€ -	€ 3.751
Ov. materiële vaste activa	€ -	€ 53	€ -	€ 53	€ -	€ -	€ -
	€ 3.074	€ 1.575	€ -	€ 261	€ 638	€ -	€ 3.751

De investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2018 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag, dat tot en met 2018 ten laste van het krediet is gebracht.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Fietspad Mensingeweer-Baflo	€ 250	€ 4	€ 4	Project loopt door in 2019
Saneren boombeplantingen	€ 53	€ 16	€ 53	Project loopt door in 2019
Subsidieregeling waardevolle bomen	€ 40	€ 1	€ 2	Project loopt door in 2019
Herinrichting Onderdendamsterweg	€ 3.992	€ 6	€ 3.816	Project is afgerond in 2018
Hellingbaan station Winsum	€ 660	€ 48	€ 791	Project loopt door in 2018
Voorber.centrumontwikk. Boogplein	€ 76	€ 2	€ 87	Project is afgerond in 2018
Kwaliteitsimpuls inr.Boogplein	€ 41	€ 4	€ 41	Project is afgerond in 2018
Inrichten Munsterveld	€ 146	€ 2	€ 116	Project is afgerond in 2018
Romp-akkoord: maatregelen N361	€ 30	€ 16	€ 22	Project loopt door in 2019
Romp-akkoord: kortsluiting Ranum-Ond.d	€ 8.300	€ 334	€ 392	Project loopt door in 2019
Romp-akkoord: spoorwegovergangen	€ 215	€ 281	€ 177	Project loopt door in 2019
Winsum-West; sportvelden	€ 1.740	€ 142	€ 111	Project loopt door in 2019
Winsum-West; infrastructuur	€ 1.754	€ 74	€ 74	Project loopt door in 2019
Winsum-West: voorbereiding	€ 335	€ 82	€ 193	Project loopt door in 2019
Infrastructuur Winsum-Oost	€ 617	€ 18	€ 370	Project loopt door in 2019
Romp-akkoord: procesmanagement	€ 140	€ 87	€ 99	Project loopt door in 2019
Wandelverbinding Winsum-Garnwerd	€ 297	€ 462	€ 1	Project loopt door in 2018
Infrastructuur Winsum Centrum	€ 1.000	€ 117	€ 117	Project loopt door in 2019
	€ 19.686	€ 1.522	€ 6.464	

Fietspad Mensingeweer-Baflo

In 2018 zijn er 2 lichtmasten op zonnecellen geplaatst langs het fietspad. De resterende bijdrage zal in 2019 worden betaald.

Saneren boombeplantingen

Er zijn in 2018 bomen langs de Noordpolderweg en aan de Meeden in Winsum gerooid en herplant. De kosten hiervan hebben € 16.000 bedragen.

Subsidieregeling waardevolle bomen

In 2018 is een bijdrage verstrekt van afgerond € 1.000 voor het behoud van waardevolle bomen.

Herinrichting Onderdendamsterweg

In 2018 is een putkast verplaatst op het terrein voor Obergon ten behoeve van de weekmarkt. Verder is publiek wifi aangelegd/ingericht en zijn kosten gemaakt voor het vastleggen van een kadastrale grenscorrectie tussen percelen. De totale kosten hebben € 6.000 bedragen.

Hellingbaar station Winsum

Zoals bekend loopt er een geschil met de aannemer van deze hellingbaan. De kwestie is voorgelegd aan een Raad van Arbitrage. In 2018 is tot een bedrag van € 48.000 uitgegeven aan juridische advisering in deze zaak.

Voorbereiding centrumontwikkeing Boogplein

In 2018 is nog een bedrag van € 2.000 besteed aan proceskosten. Hiermee is het project afgerond.

Kwaliteitsimpuls inrichting Boogplein

In 2018 is nog een bedrag van € 4.000 besteed aan adviezen en proceskosten. Hiermee is het project afgerond.

Inrichting Munsterveld

In 2018 is er herstelwerk verricht aan het wandelpad. Hiermee is het project afgerond.

Romp-akkoord: maatregelen N361

In 2018 is een bedrag van € 16.000 aan kosten besteed aan extern adviezen op het gebied van verkeer, aan proceskosten en aan aankoopkosten voor grond.

Romp-akkoord: kortsluiting Ranum-Onderdendamsterweg

In 2018 is voor een bedrag van € 334.000 aan kosten besteed voor met name grondaankopen tbv deze kortsluiting. Daarnaast zijn kosten besteed aan proceskosten en de besteksvorbereiding.

Romp-akkoord: spoorwegovergangen

In 2018 is voor een bedrag van € 281.000 aan kosten besteed aan o.a. Prorail, maar vooral ook aan grondaankopen voor nieuw aan te leggen wegen. Van de provincie Groningen is een voorschot op de te ontvangen subsidie ontvangen.

Winsum-West: sportvelden

In 2018 is voor een bedrag van € 142.000 aan kosten besteed aan met name grondwerk ten behoeve van de aanleg van de nieuwe sportvelden.

Winsum-West: infrastructuur

In 2018 is voor een bedrag van € 74.000 aan kosten besteed aan met name grondwerk ten behoeve van de aanleg van de nieuwe infrastructuur.

Winsum-West: voorbereiding

In 2018 is voor een bedrag van € 82.000 aan kosten besteed aan begeleidings- en voorbereidingskosten.

Infrastructuur Winsum-Oost

In 2018 is tot een bedrag van € 18.000 aan kosten besteed aan de met name het grondwerk. Hiervoor is een krediet beschikbaar gesteld in 2017. Het graven van watergangen en het ophogen van het terrein is gezamenlijk met de eerste fase van Munster aanbesteed.

Romp-akkoord: procesmanagement

In 2018 is een bedrag van € 87.000 aan kosten gecorrigeerd op dit project en dit bedrag is overgeheveld naar het project Romp-akkoord: spoorwegovergangen.

Wandelverbinding Winsum-Garnwerd

In 2018 is tot een bedrag van € 462.000 aan kosten besteed aan de aanleg van het fietspad, alsmede aan een compensatie aan de eigenaar wegens waardevermindering in verband met de aanleg van het pad over zijn grond.

Infrastructuur centrum Winsum

In 2018 is tot een bedrag van € 117.000 aan kosten besteed aan het (uitbesteed) procesmanagement en de uitwerking van het nieuwe ontwerpplan.

Overige materiële activa

	Beschik- baar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2018	Cumulatief besteed t/m 2018	Toelichting
Invoering GBT - omvorming objectgericht	€ 50	€ 3	€ 46	Project loopt door in 2018
Invoering GBT - verrijking informatie	€ 50	€ 50	€ -	Project is afgerond in 2018
	€ 100	€ 53	€ 46	

Invoering GBT - omvorming objectgericht

In 2018 is tot een bedrag van € 3.000 aan kosten besteed aan de omvorming van de grootschalige basiskaart. Hiermee is dit project afgerond

Invoering GBT - verrijking informatie

In 2018 is tot een bedrag van € 50.000 aan kosten besteed aan de verrijking van de informatiewaarde van de grootschalige basiskaart. Hiermee is dit project afgerond.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2018 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Aflossingen	Boekwaarde 31- 12-2018
Kapitaalverstrekkingen aan:							
- deelnemingen	€ 47	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 47
- gemeenschapp.regelingen	€ 20	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20
Leningen aan:							
- woningbouwcorporaties	€ 1.563	€ -	€ -		€ -	€ 77	€ 1.485
Overige langlopende geldleningen	€ 320	€ 100	€ -	€ -	€ -	€ 2	€ 418
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	€ 150	€ -	€ -	€ -	€ 10	€ -	€ 140
	€ 2.100	€ 100	€ -	€ -	€ 10	€ 80	€ 2.110

Geldleningen

De aflossingen betreffen:

- Aflossingen woningbouwleningen
- Aflossingen leningen ambtenaren

€	77
€	2
€	80

Overige langlopende geldleningen

Doordat het SVN meer aanvragen ontving voor starters- en blijversleningen is in 2018 een bedrag van € 100.000 bijgestort. Dit bedrag is inmiddels bijna helemaal uitgeleend.

Overige uitzettingen

Van de langlopende uitzettingen is in 2018 een bedrag van € 10.000 ontvangen.

Flottende Activa

Voorraden

De in de balans opgenomen **voorraden** worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
<i>Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:</i>		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ -
<i>Subtotaal</i>	€ -	€ -
<i>Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie:</i>	€ 1.740	€ 1.803
	€ 1.740	€ 1.803

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2018 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boek-waarde 31-12-2017	Investe- ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Boek-waarde 31-12-'18	Voorz. Verlieslatend complex	Balans-waarde 31-12-2018
Grex Munster, fase 1	€ 1.803	€ 320	€ 256		€ 1.867	€ 126	€ 1.740
Totaal:	€ 1.803	€ 320	€ 256	€ -	€ 1.867	€ 126	€ 1.740

Grondexploitatie Munster, fase 1

Er is in 2018 tot een bedrag van € 320.000 aan kosten besteed voor het woonrijpmaken van het gebied en de eerste twee kavels zijn in 2018 verkocht.

De komende twee jaar verwachten we nog aan kosten te moeten maken voor het bouwrijpmaken een bedrag van € 62.000 en voor het woonrijp maken nog een bedrag van € 550.000. Daarnaast is nog een bedrag van € 100.000 beschikbaar voor plankosten. In 2019 verwachten we opbrengsten tot een bedrag van € 992.000, in 2020 tot een bedrag van € 752.000 en in 2021 nog een bedrag van € 749.000. De actualisatie van deze 1e fase geeft aan dat er tekort wordt verwacht van € 126.000. Hiervoor is in 2018 een verliesvoorziening gevormd. Onze verwachting is dat dit verlies kan worden goedge maakt bij de ontwikkeling van de fasen 2 en 3. De verkoop van kavels van fase 1 is sneller gelopen dan verwacht en daarom zijn wij inmiddels gestart met de voorbereidingen van de fasen 2 en 3. Wij verwachten medio 2019 hierover met een voorstel bij uw raad te komen.

Per 31 december 2018 is er een actualisatie opgesteld van deze grondexploitatie. Doordat er in 2018 extra kosten zijn gemaakt is er een tekort geprognosticeerd aan het einde van deze grex van € 126.000. Conform de BBV-voorschriften moeten wij een voorziening vormen om dit toekomstige tekort te kunnen dekken. Overigens is de verwachting dat we bij de realisatie van de fasen 2 en 3 dit tekort kunnen goedmaken.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen **uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder** kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering

	Saldo 31-12-2017	Mutatie Voorz. Oninb.heid	Overige mutaties in 2018	Saldo 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.811	€ -	€ 331-	€ 4.481
Overige vorderingen	€ 4.670	€ -	€ 2.208-	€ 2.462
Overige uitzettingen	€ 291	€ -	€ 128	€ 163
Totaal:	€ 9.772	€ -	€ 2.410-	€ 7.105

De hiervoor genoemde vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>		
- BTW - ondernemers	€ 1.032	€ 1.152
- BTW - Compensatiefonds	€ 3.449	€ 3.634
- overige openbare lichamen	€ -	€ 26
	€ 4.481	€ 4.811

	Boekwaarde per 31-12-2018	Boekwaarde per 31-12-2017
<i>Overige vorderingen:</i>		
- Debiteuren	€ 189	€ 202
- Debiteuren oud	€ -	€ 83
- Debiteuren SoZa	€ 511	€ 482
- Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	€ 89-	€ 77-
- Voorziening dubieuze debiteuren	€ -	€ 103-
- Tussenrek. Belastingdebiteuren	€ 0-	€ 1-
- Belastingdebiteuren	€ 1.851	€ 4.096
- Oninbare vorderingen belastingen	€ -	€ 11-
	€ 2.462	€ 4.670

Overige uitzettingen (Schatkistbankieren)

De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting; maatgevend voor de omvang van de begroting is het begrotingstotaal zoals dat ook gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het berekenen van de kasgeldlimiet. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 250.000.

Onze begrotingsomvang is € 42,01 miljoen. Het drempelbedrag is hiermee te berekenen op € 315.000.

Uit de wijze van uitvoeren van de wet op het schatkistbankieren valt over het jaar 2018 het volgende overzicht te maken:

Omschrijving	Gemiddelde stand	Drempel	Afwijking
Gemiddelde stand bank- en kassaldi (bedragen x 1.000) :			
1e kwartaal 2018	-342	315	657
2e kwartaal 2018	-200	315	515
3e kwartaal 2018	-686	315	1.001
4e kwartaal 2018	-74	315	389
Jaargemiddelde:	-326	315	641

Per 31 december 2018 was het saldo op de werkrekening Schatkistbankieren € 163.000,-. Dit bedrag is in januari teruggehaald naar de rekening-courant van de gemeente.

Liquide middelen

Het saldo van de **liquide middelen** bestaat uit de volgende componenten:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Voorschot Centrale kas	€ 1	€ 1
BNG-rekening	€ 1.665	€ 122
Postbank	€ 178	€ 71
	€ 1.843	€ 195

Overlopende activa:

De post **overlopende activa** kan als volgt onderscheiden worden:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Te vorderen - BMW E-gemeenten	€ 3.173	€ 3.248
Te vorderen - Europese overheidslichamen	€ 100	€ 217
Te vorderen - Rijksoverheid	€ 108	€ 470
Te vorderen - overige openbare lichamen	€ 40	€ 202
Te vorderen - overige	€ 175	€ 182
	€ 3.597	€ 4.318

PASSIVA

Toelichting op de Mutaties Reserves en Voorzieningen in 2018

Onderstaand geven wij op basis van de indeling op de balans een overzicht van de in 2018 gerealiseerde mutaties van de Reserves en van de Voorzieningen.

Reserves

Omschrijving Reserve	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Vrijval	Saldo 31- 12-2018
Algemene reserves	€ 3.259	€ 325	€ 793	€ -	€ 402	€ 2.389
Bestemmingsreserves	€ 13.008	€ 145	€ 1.814	€ -	€ -	€ 11.338
Egalisatiereserves: geen schommelingen	€ 834	€ 143	€ 283	€ -	€ -	€ 694
Totaal	€ 17.100	€ 613	€ 2.891	€ -	€ 402	€ 14.420

Het verloop in 2017 van de algemene reserves is als volgt geweest:

	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Vrijval	Saldo 31- 12-2018
Algemene reserve	€ 2.629	€ 207	€ 565		€ -	€ 2.270
Opbrengst verkoop Essent-aandelen	€ -		€ -		€ -	€ -
Lopende verplichtingen	€ 630	€ 118	€ 228		€ 402	€ 118
Totaal	€ 3.259	€ 325	€ 793	€ -	€ 402	€ 2.389

Onttrekkingen Algemene Reserve:

- dekking Tocht om de Noord	€ 45
- dekking voorbereidingskosten Munster	€ 30
- dekking kosten afscheid Winsum	€ 55
- dekking herindelingskosten 2018	€ 363
- dekking kosten doorgeschoven werk	€ 72
	€ 565

Bestemming resultaat vorige jaar:

- storting rekeningsresultaat 2017	€ 207
------------------------------------	-------

Reserve lopende verplichtingen:

- onttrekking wegens dekking doorgeschoven kosten 2017	€ 228
- vrijval wegens aantal zaken die niet meer uitgevoerd gaan worden	€ 402
- storting wegens doorlopende verplichting naar 2019 (BeRap 2018-2)	€ 118

Het verloop in 2018 van de bestemmingsreserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminder- ing ter dekking van afschrijving	Saldo 31- 12-2018
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	€ 149		€ 40			€ 110
Reserve huisvesting onderwijs	€ 641		€ 207			€ 434
Reserve dorpshuizen	€ 64	€ 4	€ 30			€ 38
Reserve bosaanleg Netlaan	€ 32					€ 32
Reserve grondexploitatie	€ 533		€ 35			€ 498
Reserve herstructurering	€ 144					€ 144
Reserve baggerplan	€ 470	€ 6				€ 476
Reserve onderhoud kunstwerken	€ 42	€ 52				€ 94
Reserve verkiezingen/referenda	€ 46		€ 13			€ 33
Reserve uitvoering Sportnota	€ 15		€ 15			€ 0-
Reserve regiovisie	€ 15					€ 15

Reserve Cofinanciering	€ 65	€ 50	€ 59			€ 55
Reserve museum Wierdenland	€ 418		€ 51			€ 367
Egalisatiereserve sociaal domein	€ 2.270		€ 908			€ 1.362
Vervanging tractiemiddelen	€ 40		€ 10			€ 30
Reserve leefbaarheid	€ 20		€ 12			€ 8
Reserve onderhanden werk	€ 788					€ 788
Reserve duurzaamheid	€ 115		€ 65			€ 50
Dekkingsreserve Romp-akkoord	€ 1.307					€ 1.307
Dekkingsreserve Winsum-West	€ 2.615					€ 2.615
Dekkingsreserve BS-Winsum: sportzaal	€ 621					€ 621
Dekkingsreserve BS-Winsum: infra	€ 621					€ 621
Dekkingsreserve Infra Winsum-Oost	€ 617		€ 25			€ 592
Dekkingsreserve weg Den Andel-Rasque	€ 326		€ 16			€ 311
Dekkingsres.versterk. centrum Winsum	€ 1.000		€ 318			€ 682
Reserve renovatie sportvelden	€ 27	€ 27				€ 53
Reserve renovatie tennisbanen	€ 6	€ 6	€ 12			€ 0
Totaal	€ 13.008	€ 145	€ 1.814	€ -	€ -	€ 11.338

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De onttrekking is overeenkomstig de begrotingsraming (gebaseerd op de besluitvorming vanuit de Kadernota 2017) en betreft de dekking van de rentekosten van Winsum-West (€ 4.500) en De Tirrel (€ 35.000).

Reserve huisvesting onderwijs

Exploitatieresultaten kapitaallasten onderwijshuisvesting worden jaarlijks geëgaliseerd via de reserve onderwijshuisvesting. Op ramingsbasis zou er een bedrag van € 55.000 moeten worden gestort in deze reserve. Op rekeningsbasis is dit uitgekomen op een onttrekking van € 207.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door de afwaardering van de boekwaarden van de gesloopte Mathenesseschool.

Reserve dorpshuizen

De jaarlijkse storting is bepaald op € 4.000. Daarnaast is op basis van de aanbiedingsbrief bij de begroting 2018 een bedrag aan deze reserve onttrokken en gestort in de reserve cofinancieringsprojecten.

Reserve grondexploitatie

Onttrekkingen grondexploitatie:

- Onttrekking wegens opgenomen raming in begroting (Kadernota 2017)	€ 25
	€ 25

Reserve baggerplan

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 6.000,-. Dit bedrag is dan ook gestort in deze egalisatiereserve.

Reserve onderhoud kunstwerken

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 52.000,-. Dit bedrag is dan ook gestort in deze egalisatiereserve. Een en ander is overeenkomstig het beheerplan uitgevoerd.

Reserve verkiezingen

Binnen de exploitatie is sprake van een overschrijding tot een bedrag van € 13.000,-. Dit bedrag is dan ook onttrokken aan deze egalisatiereserve.

Reserve uitvoering sportnota

Bij de besluitvorming rond de Sportnota is afgesproken dat de structurele lasten gemaximeerd worden op € 60.000 per jaar. Egalisatie vindt plaats via de reserve uitvoering sportnota. De geraamde onttrekking in 2018 was € 15.000 en dit bedrag wordt ook onttrokken. Hiermee is deze reserve volledig verbruikt.

Reserve cofinancieringen

In 2016 heeft er per saldo een onttrekking plaatsgevonden van € 59.000 wegens dekking van daadwerkelijk betaalde bijdragen aan cofinancieringsprojecten in 2018. Vanuit de aanbiedingsbrief begroting 2018 is er een bedrag van € 30.000 gestort in de reserve.

Reserve museum Wierdenland

Rekening houdend met alle relevante lasten en baten met betrekking tot het museum moet er een bedrag ad € 51.000 worden onttrokken aan de reserve museum Wierdenland. Met deze onttrekking verloopt de exploitatie van het museum budgettair neutraal.

Egalisatiereserve sociaal domein

Binnen de uitvoering van de WMO zijn er een aantal beleidsterreinen waarbij er kans is op behoorlijke schommelingen per jaar. Per saldo is er in totaal sprake van een overschrijding van de ramingen van € 908.000. Hiervoor zijn diverse oorzaken. Wij verwijzen hier naar de uitgebreide toelichting in de extra paragraaf Decentralisaties sociaal domein. De verwachting is dat de komende jaren er een extra beroep op deze regeling zal worden gedaan. Op grond van de gemaakte afspraken bij de decentralisaties stellen wij voor om het saldo op deze raming in 2018 ad € 908.000 te onttrekken aan de egalisatiereserve sociaal domein. Dit is geen duurzame situatie. In BMWF-verband zullen we ons hierop moeten beraden.

Reserve vervanging tractiemiddelen

In 2013 is een reserve gevormd om de komende jaren de toegenomen lasten als gevolg van de vervanging van tractiematerieel te dempen. Gedurende de afschrijvingstermijn van 8 jaar wordt jaarlijks een bedrag van € 10.000 ten gunste van de exploitatie.

Reserve leefbaarheid

Op basis van de 2e bestuursrapportage 2018 is er een bedrag van € 12.000 onttrokken aan de reserve.

Reserve duurzaamheid

Vanuit de aanbiedingsbrief begroting 2018 is er een bedrag van € 20.000 aan deze reserve onttrokken in verband met de voeding van de reserve cofinancieringsprojecten. Daarnaast is bij de 1e bestuursrapportage 2018 besloten om een bedrag van € 45.000 te onttrekken in verband met de kosten van het klimaatbeleid.

Dekkingsreserve infra Winsum-Oost

De hieraan verbonden kosten die in 2018 zijn gemaakt bedroegen € 25.000 en deze zijn overeenkomstig de afspraak gedekt vanuit deze reserve.

Dekkingsreserve weg Den Andel-Rasquert

De hieraan verbonden kapitaallasten in 2018 bedroegen € 16.000 en deze zijn overeenkomstig de afspraak gedekt vanuit deze reserve.

Dekkingsreserve versterking centrum Winsum

In 2018 zijn er bijdragen verstrekt aan ondernemers tot een bedrag van 310.000. Met de in 2017 verstrekte bijdrage ad € 8.000 is dit volledig bedrag, conform de bedoeling, onttrokken aan deze reserve.

Reserve renovatie sportvelden

Bij de Kadernota 2017 heeft de raad besloten om deze reserve in te stellen. Deze reserve is gevormd om in de toekomst de lasten van toekomstige renovaties op dit gebied uit te kunnen dekken. Door de nieuwe sporttarieven betalen de sportverenigingen ook mee aan de voeding van deze reserve. De jaarlijkse storting bedraagt € 26.720.

Reserve renovatie tennisbanen

Bij de Kadernota 2017 heeft de raad besloten om deze reserve in te stellen. Deze reserve is gevormd om in de toekomst de lasten van toekomstige renovaties op dit gebied uit te kunnen dekken. Door de nieuwe sporttarieven betalen de sportverenigingen ook mee aan de voeding van deze reserve. De jaarlijkse voeding bedraagt € 6.160. In 2018 is een deel van de banen in Winsum gerenoveerd. De kosten kosten € 11.900 bedragen en deze kosten zijn gedekt door een onttrekking aan deze reserve.

Egalisatiereserves: geen schommelingen tarieven

Omschrijving Reserve/Voorziening	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminder- ing ter dekking van afschrijving	Saldo 31- 12-2018
Egalisatiereserve vuilverwerking	€ 263		€ 127			€ 136
Egalisatiereserve rioolheffing	€ 204	€ 143				€ 348
Egalisatiereserve BCF	€ 88					€ 88
Egalisatiereserve onderhoud wegen	€ 203	€ -	€ 119			€ 85
Egalisatiereserve openbare verlichting	€ 75	€ -	€ 37			€ 38
Totaal	€ 834	€ 143	€ 283	€ -	€ -	€ 694

Toelichting Egalisatiereserve vuilverwerking

De exploitatie is per saldo € 127.000 nadeliger uitgevallen dan geraamd (€ 127.000 nadeel ipv € 83.000). Dit bedrag is een saldo van veel afwijkingen. De opbrengst van de afvalstoffenheffing is nagenoeg conform de raming. Wel is sprake van hogere kosten dan geraamd. Door de raad is besloten dat zowel in de begroting als in de jaarrekening er sprake is van 100% kostendekkendheid. Het nadelige resultaat wordt op grond hiervan dan ook onttrokken aan de egalisatiereserve.

Toelichting Egalisatiereserve rioolheffing

De exploitatie van de lasten/baten op het gebied van de riolering (met uitzondering van het saldo op de kapitaallasten) is per saldo € 143.000 gunstiger uitgevallen dan geraamd. Dit bedrag is een saldo van veel afwijkingen. Enerzijds is sprake van een iets lagere opbrengst van de rioolheffing. Het voordeel is vooral ontstaan door door een in 2013 gestort bedrag in de reserve lopende verplichtingen voor rioleringswerkzaamheden van € 103.000. Door de raad is besloten dat zowel in de begroting als in de jaarrekening er sprake is van 100% kostendekkendheid. Het voordelige resultaat wordt op grond hiervan dan ook gestort in de egalisatiereserve. Deze wijze van verwerken wordt ook voorgeschreven in de notitie Riolering van de CommissieBBV.

Toelichting Egalisatiereserve wegenonderhoud

Jaarlijks worden de over- c.q. onderschrijdingen op het geplande onderhoud geëgaliseerd via deze reserve. In 2018 waren de werkelijke kosten hoger dan de gemiddelde kosten; de afwijking ad € 119.000,- is onttrokken aan de reserve.

Toelichting Egalisatiereserve openbare verlichting

De werkelijke kosten in 2018 waren hoger dan het geraamde gemiddelde bedrag. Deze ontwikkeling was overigens overeenkomstig het onderhoudsplan openbare verlichting. Er zijn het afgelopen jaar veel lichtmasten vervangen. De hogere kosten ad € 37.000 zijn onttrokken aan de reserve.

Voorzieningen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminder- ing ter dekking van afschrijving	Saldo 31- 12-2018
Egalisatievoorz.: geen schommelingen	€ 416	€ 154	€ -	€ -	€ -	€ 571
Voorz., voorz.bare verpl./risico's	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Voorz., van derden ontvangen	€ 2.360	€ 22	€ -	€ -	€ -	€ 2.383
Totaal	€ 2.776	€ 177	€ -	€ -	€ -	€ 2.953

Egalisatievoorziening, geen schommelingen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminder- ing ter dekking van afschrijving	Saldo 31- 12-2018
Voorziening onderhoud gem.gebouwen	€ 416	€ 154	€ -			€ 571
Totaal	€ 416	€ 154	€ -	€ -	€ -	€ 571

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Mutatie van deze egalisatievoorziening is het gevolg van lagere werkelijke onderhoudslasten dan de vastgestelde gemiddelde onderhoudsbedragen voor deze gebouwen.

Voorz., van derden ontvangen

Omschrijving Voorziening	Saldo 31-12-2017	Toevoeging	Onttrekking	N.v.t.	Verminder- ing ter dekking van afschrijving	Saldo 31- 12-2018
Voorz. Vervanging rioleringen	€ 2.360	€ 22	€ -	€ -	€ -	€ 2.383
Totaal	€ 2.360	€ 22	€ -	€ -	€ -	€ 2.383

Voorziening vervanging rioleringen

Het positieve saldo op de kapitaallasten (als gevolg van vertraging in de uitvoering) is overeenkomstig de notitie Riolering van de CommissieBBV over het jaar 2018 (€ 22.453) is naar deze voorziening geboekt.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Onderhandse leningen:		
- binnenlandse banken en ov. Fin. Instellingen	€ 3.085	€ 897
- overige binnenlandse sectoren	€ 1.485	€ 1.563
Totaal onderhandse leningen	€ 4.570	€ 2.460
Waarborgsommen	€ -	€ 1-
	€ 4.570	€ 2.459

Verloopoverzicht

Omschrijving Vaste schuld	Saldo 31-12-2017	Opgenomen	Normale aflossing	Extra aflossing	Overig	Saldo 31- 12-2018
Langlopende geldleningen	€ 897	€ 2.411	€ -	€ 224		€ 3.085
Woningbouwleningen	€ 1.563	€ -	€ -	€ 77		€ 1.485
Waarborgsommen	€ 1-	€ -	€ -	€ -	€ 1-	€ -
Totaal	€ 2.459	€ 2.411	€ -	€ 301	€ 1-	€ 4.570

Rente vaste schulden

De rentekosten van de opgenomen geldleningen bedragen in totaal € 132.000, waarvan een bedrag van € 60.000 voor woningbouwleningen. Deze rente wordt terugontvangen van de woningbouwcorporaties.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Schulden < 1 jaar	€ 19.478	€ 16.228
	€ 19.478	€ 16.228

Kortlopende schulden

De in de balans opgenomen **kortlopende schulden** kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Kasgeldleningen	€ 11.000	€ 8.000
Bank- en girosaldi	€ 2.434	€ -
Overige schulden, crediteuren	€ 4.525	€ 6.890
Overige schulden, nog te betalen rente	€ 82	€ 45
Overlopende passiva	€ 1.437	€ 1.293
	€ 19.478	€ 16.228

De specificatie van de **overlopende passiva** is als volgt:

	Saldo per 31-12-2018	Saldo per 31-12-2017
Nog te betalen bedragen :		
- Te betalen - Europese overheidslichamen		
- Te betalen - Rijksoverheid	€ 547	€ 179
- Te betalen - overige openbare lichamen	€ -	€ 569
- Te betalen - overig	€ 890	€ 546
	€ 1.437	€ 1.293

Niet in de Balans opgenomen verplichtingen

In de jaarrekening 2018 wordt een overzicht gegeven van verplichtingen die zijn aangegaan (meerjarige contracten en/of wettelijke verplichtingen als bijv. wachtgeld).

In het huidige overzicht zijn de gegevens opgenomen voor zover hierover cijfers bekend waren.

Nr	Omschrijving	Verplichting per 31-dec-18	Verplichting per 31-dec-17
1	<i>Huur gebouwen</i> De gemeente huurt 1 gebouw (stationsgebouw Baflo) waarbij telkens sprake is van een huurtermijn van 10 jaar.	€ 2.697	€ 5.395

Dispuut met aannemer van Spijker

Er is een geschil met de aannemer van Spijker (tunnel station Winsum) over een betaling. Met onze advocaat zijn wij van mening dat dat wij een sterke zaak hebben.

Huurcontract stationsgebouw Baflo

De einddatum van de huurperiode van het stationsgebouw in Baflo is 31-12-2019. In het huurcontract staat een opzeggingstermijn van 1 jaar.

Beroep aanslag rioolheffing Wierden & Borgen

De woningbouwvereniging Wierden & Borgen is in beroep gegaan tegen een afgewezen bezwaarschrift met betrekking tot de aanslag rioolheffing 2014. Eveneens heeft de vereniging bezwaar gemaakt tegen de aanslagen 2015, 2016 en 2017. De afwikkeling hiervan wordt gekoppeld aan de uitspraak op het beroep. Met onze juridische adviseur zijn wij van mening dat we een sterke zaak hebben.

Afgegeven borgstellingen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van verplichtingen die zijn aangegaan (gemeentelijke borgstellingen).

Nr	Omschrijving	Verplichting per 31-dec-18	Verplichting per 31-dec-17
1	<i>Verenigingen/particulier</i> De gemeente heeft in het verleden een drietal borgstellingen afgegeven aan verenigingen voor de betaling van rente en aflossing. Het beleid is om dit niet meer te doen. Er zijn door de geldgevers geen achterstanden gemeld. Door de leeftijd van de borgstellingen (gepleegde aflossingen en de stijging van de waarde van het onroerend goed) is de verwachting dat er geen sprake is van een reëel risico.	€ 124.665	€ 139.287
2.	<i>Woningbouwleningen</i> In verband met de overdracht van de gemeentelijke borgstellingen naar het Waarborgfonds Sociale Woningbouw is bij de gemeente slechts sprake van een achtervangconstructie. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden beoordeeld.	€ 14.824.000	€ 16.080.355
3.	<i>Leningen particuliere woningen</i> In verband met de overdracht van de gemeentelijke borgstellingen naar het Nationale Hypotheek Garantie is bij de gemeente slechts sprake van een achtervangconstructie. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden beoordeeld.	€ 1.430.709	€ 1.688.042
		€ 16.379.374	€ 17.907.683

Toelichting:

	Oorspronkelijk bedrag	Perc. lenings-bedrag	Restant leningen per 01-01 v/h dienstjaar	Restant leningen per 31-12 v/h dienstjaar	Dekkings % gemeente	Totaal-bedrag betalingen uit hoofde van garantstelling
Verenigingen/particulier	€ 324.117	5,25 - 6%	€ 139.287	€ 124.665	100%	€ -
Woningbouwleningen	€ 35.100.121	3,07 - 6,18%	€ 16.080.355	€ 14.824.000	50 - 90%	€ -
Leningen particuliere woningen			€ 1.688.042	€ 1.430.709	100%	€ -

Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De WNT (wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke sector en semipublieke sector) stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (norm 2018: € 189.000). De WNT is op 6 december 2011 door de Tweede Kamer aangenomen en is met ingang van 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. De maximale bezoldigingsnorm is van toepassing op topfunctionarissen die in dienstbetrekking werkzaam zijn en topfunctionarissen die niet in dienstbetrekking werkzaam zijn (maar worden ingehuurd op basis van een overeenkomst van opdracht), indien zij binnen een periode van 18 maanden meer dan 6 maanden werkzaam zijn voor de (semi-) publieke instelling.

bedragen x € 1	R.J.Bolt	R.J.Bolt	A. van Hoorik	J.v.d. Meer
Functiegegevens⁵	Gemeente-secretaris	Manager sociaal domein	Gemeente-secretaris	Griffier
Aanvang ⁶ en einde functievervulling in 2018	nvt	nvt	[15/06] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	nvt	nvt	1	1
Dienstbetrekking? ⁸	nvt	nvt	ja	ja
Bezoldiging⁹				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	nvt	nvt	€ 47.256,00	€ 79.923,00
Beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt	€ 7.366,00	€ 12.372,00
<i>Subtotaal</i>			€ 54.622,00	€ 92.295,00
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	nvt	nvt	€ 103.043,84	€ 189.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	nvt	nvt	nvt	nvt
Totale bezoldiging	nvt	nvt	€ 54.622,00	€ 92.295,00
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	nvt	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2017¹⁴				
Functiegegevens⁵	Gemeente-secretaris	Manager sociaal domein	Gemeente-secretaris	Griffier
Aanvang ⁶ en einde functievervulling in 2017	[01/01] – [31-05-2017]	[01/06] – [31-12-2017]	nvt	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1	1		1

Dienstbetrekking? ⁸	ja	ja	ja
Bezoldiging⁹			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	40.427,00	53.876,00	76.755,00
Beloningen betaalbaar op termijn	5.877,00	8.228,00	11.480,00
<i>Subtotaal</i>	<i>46.304,00</i>	<i>62.104,00</i>	<i>88.235,00</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	74.879,45	106.120,55	181.000,00
Totale bezoldiging	46.304,00	62.104,00	88.235,00

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in 2018

bedragen x € 1	F.Wiertz	
Functiegegevens ³	Gemeentesecretaris	
Kalenderjaar ⁴	2018	2017
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	[01/01] – [30/06]	[11/04] – [31/12]
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar ⁵	6	9
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar ⁶	€ 182	€ 176
Maxima op basis van de normbedragen per maand ⁷	€ 151.800	€ 202.500
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 ⁸	€ 151.800	€ 202.500
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief? ⁹	ja	ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 34.160	€ 52.794
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 ¹⁰	€ 34.160	€ 52.794
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	nvt	nvt
Totale bezoldiging, exclusief BTW	€ 34.160	€ 52.794
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	nvt	nvt

VERANTWOORDINGS- INFORMATIE SPECIFIEKE UITKERINGEN (SISA)

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

SiSa staat voor: Single information, Single audit, eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. Door middel van deze bijlage bij de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de besteding van specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen.

SISA 2018 heeft voor Winsum betrekking op onderstaande 6 specifieke uitkeringen:

- D9:   Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB);
- E3   Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï;
- G2:   Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB;
- G3:   Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004;
- GRO21C: Regiospecifiek pakket (RSP);
- GRO8C: Leefbaarheid Groningen.

In deze bijlage zijn kengetallen c.q. bedragen opgenomen. Het model van deze bijlage en de in te vullen gegevens per regeling zijn door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vastgesteld.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D9	Onderwijsachterstanden eind 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden eind 2011-2018 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	€ 31.000 Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	€ 12.918 Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	€ 8.977 Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	€ 10.605 Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08	Ja	
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	1 lenM/BSK-2014/264595 2 lenM/BSK-2017/296202 Kopie beschikingsnummer	€ 0 Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	€ 0 Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	€ 0 Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	€ 0 Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	1 lenM/BSK-2014/264595 2 lenM/BSK-2017/296202	€ 0 € 0	€ 0 € 0	€ 0 € 0	€ 0 € 0	Nee Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	€ 3.397.190 Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	€ 88.218 Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	€ 316.217 Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	€ 4.710 Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	€ 54.098 Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2018 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	€ 8.956 Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	€ 1.628 Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	€ 0 Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	€ 119.087 Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	€ 0 Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Ja
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeente deel 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeente deel 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	€ 65.373 Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	€ 0 Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	€ 20.290 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	€ 29.704 Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	€ 0 Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	€ 0 Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 12
GRO	GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP) SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 02	Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 03	Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 04	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 06
GRO	GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP) SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	1 2013-45.460/46/B.5	2.5 Openbaar vervoer	€ 47.936		€ 615.268	Project is in 2013/2014 uitgevoerd. Echter als gevolg van een financiële discussie met de aannemer is er een arbitragezaak aan de orde. De uitspraak heeft begin 2019 plaatsgevonden. De aannemer overweegt nog of hij in beroep gaat.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019									
			2	2018-025907	2.5 Openbaar vervoer	€ 193.894		€ 469.297	Gemeente en provincie (De Regio) dragen totaal voor 50% bij in het project. Het andere gedeelte komt van het Ministerie van I&W. De bedragen die zijn ingevuld bedragen dus 50% van de totale kosten. Aangezien het overige gedeelte rechtstreeks door ProRail betaald wordt. Van de 50% van de regio komt op dit moment 60% van de provincie (deze subsidie) en 40% van de gemeente.
				Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording Ja/Nee	
					Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 07	Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 08	Aard controle R Indicatornummer: GRO2C / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO2C / 11	
			1	2013-45.460/46/B.5	€ 0		€ 283.000	Nee	
			2	2018-025907	€ 116.336		€ 281.578	Nee	
GRO	GRO8C	Leefbaarheid Groningen		Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen				De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 02	Aard controle R Indicatornummer: GRO8C / 03	Aard controle R Indicatornummer: GRO8C / 04	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 06
			1	2016-63.351/46/A.23	8.3 Wonen en bouwen	€ 3.653.901		€ 5.234.853	
			2	2017-108.546/2/A.8	8.3 Wonen en bouwen	€ 802.883		€ 1.600.490	
				Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording Ja/Nee	
					Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 07	Aard controle R Indicatornummer: GRO8C / 08	Aard controle R Indicatornummer: GRO8C / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: GRO8C / 11	
			1	2016-63.351/46/A.23	€ 3.653.901		€ 5.234.853	Ja	
			2	2017-108.546/2/A.8	€ 0		€ 0	Nee	

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen voor waardering

Hieronder wordt weergegeven welke waarderingsgrondslagen zijn gebruikt bij het opstellen van de balans. We doen dit aan de hand van de posten op de balans.

Immateriële activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en de waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Uitsluitend kosten van onderzoek en ontwikkeling gerelateerd aan één bepaald vast actief worden geactiveerd. Afschrijving vindt plaats in 3 jaar.

Op afsluitkosten, agio en disagio wordt door ons niet afgeschreven. Uitgaven hiervoor worden rechtstreeks ten laste van de resultatenrekening gebracht.

Materiële vaste activa

Deze materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht, waarbij wordt afgeschreven op het saldo. Er wordt afgeschreven ingaande het eerste jaar van ingebruikneming en wij schrijven altijd af tot 0,-.

De afschrijvingstermijn is afhankelijk van de verwachte levensduur. Dat is de tijd dat de activa een bijdrage leveren aan de totstandkoming van onze producten. In de regel schrijven we lineair af. In een aantal gevallen schrijven wij niet lineair af, maar op basis van annuïteiten. Dit gebeurt wanneer productkosten worden gedekt door tarieven. Door annuïtair af te schrijven worden ongewenste schommelingen in de kapitaallasten (rente en afschrijving) voorkomen.

De materiële vaste activa met economisch nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden lineair afgeschreven in:

- a. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen;
- b. 20 jaar: nieuwbouw tijdelijke en semi-permanente woonruimten en bedrijfs-gebouwen; renovatie, restauratie en aankoop van woonruimten en bedrijfs-gebouwen;
- c. 15 jaar: technische installaties; meubilair, inrichting en inventaris van gebouwen; rijdend materieel brandweer;
- d. 10 jaar: telefooninstallaties; brandweermateriaal
- e. 8 jaar: transportmiddelen;
- f. 4 jaar: automatiseringsapparatuur;
- g. niet: gronden en terreinen.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemden worden altijd geactiveerd. Indien er sprake is van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats.

Met ingang van het jaar 2014 is er een nieuwe balansrubriek toegevoegd: investeringen met economisch nut met heffingen. Dit gaat over geactiveerde kosten waarvan de lasten gedekt worden door heffingen. We hebben het dan over de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de begraafrechten. Deze activa waren tot 2014 opgenomen onder materiële activa met economisch nut.

Activa wegens aanleg en vervanging van riolering worden afgeschreven conform de bepalingen in het uitgebreid gemeentelijk rioleringsplan (VGRP);

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen; civiele kunstwerken, groen, sportvelden en kunstobjecten.

Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden, onder aftrek van bijdragen van derden, net als de activa met een economisch nut geactiveerd en afgeschreven overeenkomstig de gestelde termijnen in onze financiële verordening. In afwijking hiervan worden kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde niet geactiveerd.

Financiële vaste activa

De balanspost Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen heeft betrekking op participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's. Waardering vindt plaats tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waardering van de aandelen onverwacht structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs. De langlopende leningen u/g en de overige uitzettingen worden door ons gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Voorraden

De nog niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. Het onderhanden werk van het grondbedrijf wordt gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met een renteopslag over het geïnvesteerd vermogen. Hierop worden ontvangsten uit verkoop en bijdragen van derden in mindering gebracht. Indien een deel van de kosten wordt gedekt uit een voorziening of uit een reserve, dan loopt dit altijd via de resultatenrekening. Als de marktwaarde lager ligt dan de aldus berekende waarde, dan vindt afwaardering plaats tot marktwaarde. In de resultaatbepalingsgrondslagen bij de resultatenrekening staat vermeld wanneer winst wordt genomen.

De voorraden grond- en hulpstoffen zijn gewaardeerd tegen hun verkrijgingsprijs.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente Winsum bestaat uit de algemene reserve, de reserve lopende verplichtingen en het gerealiseerde resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangehouden voor te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's. Elke voorziening heeft de omvang van de betreffende verplichting of het risico.

Als een verplichting niet kwantificeerbaar is wordt dit als risico opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Voorzieningen worden gevormd ter afdekking van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Vervangingsinvesteringen betaald uit heffingen.
- Verkregen middelen die door derden beschikbaar zijn gesteld en die dienen te worden besteed aan specifieke doelen.

Voorzieningen worden niet gevormd voor aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Uitzettingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen hun nominale waarde onder aftrek van eventuele noodzakelijk geachte voorzieningen wegens oninbaarheid.

Overige balansposten

Alle overige balansposten zijn opgenomen tegen hun nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor zover noodzakelijk zijn ten laste van de exploitatie voorzieningen getroffen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- risico's ter zake van verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, respectievelijk schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming namelijk vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moet wel een verplichting worden gevormd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Overzicht van baten en lasten 2018

Overzicht van baten en lasten 2018 per deelprogramma

Omschrijving deelprogramma	Begrote lasten voor wijziging	Begrote lasten na wijziging	Werkelijke lasten	Verschil lasten begr./werk.	Begrote baten voor wijziging	Begrote baten na wijziging	Werkelijke Baten	Verschil baten begr./werk.	Saldo	V/N
P1.1 Brandweerstand en rampenbestrijding	838.147	838.147	817.963	20.184					20.184	V
P1.2 Openbare orde en veiligheid	181.241	181.241	177.579	3.663					3.663	V
P1.3 Volkshuisvesting	543.414	558.414	575.083	16.669-	427.900	323.170	396.116	72.946	56.278	V
P1.4 Verkeer en vervoer	1.981.361	2.071.461	2.488.133	416.672-	5.551	63.301	95.724	32.423	384.249-	N
P1.5 Milieu	2.319.334	2.406.543	2.395.907	10.636	2.714.405	2.714.405	2.775.935	61.530	72.165	V
P1 Kwaliteit v/d Woon- en Leefomgeving	5.863.497	6.055.806	6.454.664	398.858-	3.147.856	3.100.876	3.267.775	166.899	231.959-	N
P2.1 Cultuur	306.988	423.115	330.417	92.698	38.325	38.325	36.854	1.471-	91.227	V
P2.2 Onderwijs	1.454.378	1.421.513	1.501.612	80.099-	33.259	69.910	52.869	17.042-	97.140-	N
P2.3 Volksgezondheid	901.095	921.374	831.102	90.271	144.456	99.456	110.631	11.175	101.446	V
P2.4 Sociale voorzieningen	8.506.955	9.287.540	11.496.194	2.208.654-	4.726.561	5.321.247	7.549.032	2.227.784	19.131	V
P2.5 Welzijn	8.328.065	8.916.320	9.457.642	541.322-	830.950	879.068	1.530.414	651.346	110.024	V
P2.6 Sport	1.042.176	1.084.632	1.158.775	74.143-	216.733	185.950	165.751	20.199-	94.342-	N
P2 Soc. voorz. en maatsch.dienstverl.	20.539.656	22.054.493	24.775.741	2.721.248-	5.990.285	6.593.957	9.445.551	2.851.594	130.346	V
P3.1 Economie	284.090	477.541	506.884	29.343-	46.827	231.797	245.815	14.017	15.325-	N
P3 Dorps- en plattelandseconomie	284.090	477.541	506.884	29.343-	46.827	231.797	245.815	14.017	15.325-	N
P4.1 Grondbeleid	126.093	156.093	343.133	187.041-	220	220		220-	187.261-	N
P4.2 Natuur- en groenbeheer	1.178.411	1.236.624	1.463.738	227.114-	23.331	209.181	252.546	43.365	183.750-	N
P4.3 Ruimtelijke ordening en inrichting	254.030	254.030	276.838	22.808-	10.212	10.212	21.738	11.526	11.282-	N
P4 Ruimtelijke structuur	1.558.534	1.646.747	2.083.710	436.963-	33.763	219.613	274.284	54.671	382.292-	N
P5.1 Communicatie	320.886	320.886	313.299	7.586	25.242	25.242	25.242	0-	7.586	V
P5.2 Publieke dienstverlening	380.808	380.808	465.550	84.743-	257.087	257.087	266.737	9.649	75.093-	N
P5.3 Openbaar bestuur	895.426	1.712.999	2.049.561	336.562-	45.010	45.010	27.556	17.454-	354.016-	N
P5.4 Bedrijfsvoering	4.273.695	4.534.027	4.729.679	195.651-	438.427	523.861	365.800	158.061-	353.713-	N
P5 Kwaliteit van bestuur en organisatie	5.870.815	6.948.720	7.558.090	609.370-	765.766	851.200	685.334	165.866-	775.236-	N
Subtotaal deelprogramma's	34.116.592	37.183.307	41.379.089	4.195.782-	9.984.497	10.997.443	13.918.758	2.921.315	1.274.467-	N

Overzicht van baten en lasten 2018 per deelprogramma

[illegible]

TOELICHTING

Overzicht van baten en lasten 2018

Verschillenanalyse Overzicht baten en lasten 2018 – Begroting 2018

In het jaarverslag zijn per programma de baten, lasten en het resultaat opgenomen en is tevens een toelichting gegeven op de cijfers. In de hiervoor weergegeven jaarrekening is dit verzameld in een totaaloverzicht. Per programma treft u hieronder een analyse op hoofdlijnen aan van de verschillen tussen de geraamde en de gerealiseerde bedragen. Hierbij zijn de verschillen die per saldo geen invloed hebben op het resultaat buiten beschouwing gelaten.

Verder is soms sprake van afwijkingen in kosten die worden gedekt door opbrengsten, en door afwijkingen die worden geëgaliseerd vanuit reserves en/of voorzieningen. Al deze afwijkingen hebben geen gevolgen voor het resultaat en zijn daarom niet meegenomen in onderstaand overzicht.

Het boekhoudkundige saldo in de jaarrekening 2018 is, na de reservemutaties, € 459.000 nadelig. Dit saldo is echter beïnvloed door wel geraamde, maar niet-uitgevoerde werkzaamheden in 2018, waarvan de uitvoering doorloopt naar het jaar 2019. Hiertoe is in de 2^e bestuursrapportage 2018 besloten en de storting in de reserve lopende verplichtingen is ook gedaan. Vanuit deze jaarrekening blijkt dat er in de 2^e bestuursrapportage 2018 een te laag bedrag is doorgeschoven op het gebied van de statushouders. Vanuit de resultaatbepaling moet eigenlijk nog een bedrag van € 29.000 beschikbaar moeten blijven voor dit onderwerp..

Rekening houdende met deze niet uitgevoerde werkzaamheden is feitelijk sprake van een nadelig resultaat van € 488.000.

In de actuele begroting 2018 was het begrotingssaldo geraamd op € 121.000 nadelig. In vergelijking met het geraamde resultaat is het boekhoudkundige resultaat dus € 338.000 slechter. Onderstaand geven wij van deze afwijkingen ten opzichte van de raming een specificatie. We hebben hierbij alleen bedragen opgenomen van € 20.000 en hoger. Alle kleinere afwijkingen hebben wij in de onderste regel verzameld.

Verschil begroting – rekening	Bedrag	V/N	I(nc.)/ S(tr.)
Brandweezorg en rampenbestrijding De kosten van de Veiligheidsregio Groningen zijn meegevallen en daarom hebben we een voordelige afrekening ontvangen tot een bedrag van € 22.000.	22.000	V	I
Volkshuisvesting Aan het einde van het jaar 2018 zijn nog behoorlijk aantal omgevingsvergunningen verstrekt voor met name woningen in het nieuwe plan Munster. Hierdoor was de opbrengst maar liefst € 103.000 hoger dan geraamd. Daarnaast was er een opbrengst geraamd van € 30.000 voor te detacheren personeel, maar als gevolg van het vertrek van een medewerker was daar geen ruimte voor. Integendeel, de werkelijke personeelskosten zijn juist € 20.000 hoger uitgevallen. Per saldo is sprake van een voordeel van € 53.000.	53.000	V	I
Cultuur Er was in de begroting een (incidenteel) budget opgenomen voor het opstellen/de uitvoering van de erfgoednota. De kosten zijn voor een groot deel niet gemaakt.	87.000	V	I

Onderwijs Het beschikbare budget voor een kwaliteitsimpuls peuterspeelzaalwerk (€ 36.000) is niet besteed. Het peuterspeelzaalwerk is kwalitatief op orde. Daarnaast konden de uitgaven mbt VVE (Voor en vroeg schoolse educatie) betaald worden uit de rijksbijdrage voor onderwijsachterstanden waardoor de uitgaven tlv het peuterspeelzaalwerk € 33.000 lager zijn dan geraamd. De uitgaven voor leerlingen vervoer zijn € 44.000 lager dan geraamd door een daling van het aantal leerlingen dat hier gebruik van heeft gemaakt.	113.000	V	I
Volksgezondheid Deze afwijking wordt veroorzaakt door lagere kosten voor het Centrum Jeugd en Gezin (€ 59.000 voordeel) en tevens lagere kosten op het gebied van Jeugdgezondheidszorg (€ 25.000 voordeel) en de basisgezondheidszorg (voordeel € 15.000).	99.000	V	I
Sport Het nadeel op dit programma heeft een drietal oorzaken. Bij de Ripperdahal is sprake van een grote afwijking. Dit geldt met name bij de personeelskosten. Door langdurige ziekte van de ene beheerder en de opname van heel veel verlof bij de andere beheerder moesten beide worden vervangen. Tevens is er in 2018 een incident geweest, waarna is besloten om op bepaalde momenten een dubbele bezetting te hebben. De totale meerkosten hierdoor: € 86.000. Daarnaast is sprake geweest van een lagere huuropbrengst en iets hogere overige exploitatiekosten (nadeel € 18.000). Ook het beheer van het zwembad heeft meer gekost dan geraamd. Door wisselingen in het bestuur van de stichting is een deel van het beheer bij de gemeente terecht gekomen. Hierdoor heeft de gemeente wat meer kosten voor haar rekening genomen. Het nadeel bedraagt € 28.000. Hierdoor heeft de stichting, met hulp van het bestuur van het zwembad in Bedum, de exploitatie en de organisatie gedurende het seizoen rond kunnen krijgen. Tot slot is er een nadelige afwijking van € 19.000 bij het onderhoud van de sportvelden, wegens extra onderhoud. Hiermee is wel de basis gelegd voor de privatisering van de laatste sportvelden die nog in beheer en onderhoud van de gemeente waren.	151.000	N	I
Economie Dit nadeel wordt veroorzaakt door de opzegging van de huur van de NAM-locatie aan de Schouwerzijlsterweg.	20.000	N	S
Grondbeleid Dit forse nadeel op dit programma heeft 2 oorzaken. In 2017 is grond gekocht in Winsum-Oost. Een deel van deze grond is in 2018 verkocht/geruild in verband met het verkrijgen van een grondpositie voor de realisatie van de kortsluiting tussen de N361 en de Onderdendamsterweg. Op deze grondtransactie is een verlies geleden van € 75.000.	201.000	N	I

<p>Bij de verkoop van grond in het plan Munster is er onduidelijkheid gerezen over de te bebouwen oppervlakte. Dit had te maken met de oppervlakte aan water en een niet te bebouwen deel aan talud. Om de problemen te tackelen zijn er in delen van het plan nieuwe damwanden geplaatst, waardoor de oppervlakte aan bebouwbare grond kon worden vergroot. Hiervoor zijn extra kosten gemaakt. Daarnaast zijn de plankosten behoorlijk hoger uitgevallen dan opgenomen in de exploitatie. De actualisatie van de grondexploitatie leverde een nadelig resultaat op van € 126.000. Het is hierdoor noodzakelijk om hierin direct te voorzien; er is dan ook een tekortvoorziening gevoed tot dit berekende tekort. Het is wel de verwachting dat dit tekort kan worden goedgeemaakt in de te ontwikkelen fasen 2 en 3. Wij verwachten in de loop van het jaar 2019 hieromtrent met een voorstel te komen.</p>			
<p>Natuur- en groenbeheer</p> <p>Het onderhoud van het groen heeft behoorlijk wat meer geld gekost dan geraamd. Deels kwam dit door veel extra inhuur (nadeel € 160.000). Verder waren de kosten van de cursussen/opleidingen hoger (nadeel € 15.000), maar was de opbrengst aan verkoop van stroken grond ook hoger dan geraamd (voordeel € 36.000).</p>	139.000	N	I
<p>Publieke dienstverlening</p> <p>Het opgevoerde nadeel op dit programma is een saldo van hogere kosten en opbrengsten. De inventarisatie van de gravenadministratie heeft ook in 2018 nog veel inzet gevraagd van derden. De hogere kosten bedroegen € 40.000. De opbrengst aan secretarieleges is behoorlijk lager uitgevallen dan geraamd (€ nadeel € 30.000).</p>	70.000	N	I
<p>Bedrijfsvoering</p> <p>Veel personeel is ingezet voor de herindeling en voor de wegvallende tijd is personeel ingehuurd. De totale kosten van de eenheid B&O zijn € 115.000 hoger uitgevallen dan geraamd. Dit wordt tot een bedrag van € 69.000 veroorzaakt door extra inhuur. Daarnaast was sprake van hogere huisvestingskosten wegens meer schoonmaak (veel intensiever gebruik van de ruimten: nadeel € 10.000), hogere tractiekosten (nadeel € 32.000) en verder nog hogere exploitatiekosten (nadeel € 4.000). Ook de huisvestingskosten van de secretarie zijn behoorlijk hoger uitgevallen ivm aanpassingen van het gebouw die ten laste van Winsum zijn gebleven (nadeel € 38.000). Daarnaast is de afrekening van de automatiseringskosten 2018 € 61.000 hoger uitgevallen dan geraamd. De totale extra personeelskosten op de secretarie zijn maar liefst € 275.000. Het saldo van de overige afwijkingen is € 3.000.</p>	354.000	N	I
<p>Treasury</p> <p>Op dit gebied is sprake van een voordeel doordat we in 2018 de investeringen hebben gefinancierd met kort geld. De rente hiervan is negatief. In de begroting hebben we gerekend met 2% te betalen rente. Dit geeft een voordeel van € 21.000.</p>	21.000	V	I

Algemene uitkering	126.000	V	I
De totale opbrengst aan uitkeringen uit het gemeentefonds is € 126.000 hoger dan geraamd. Dit komt deels door nagekomen uitkeringen voor afgesloten boekjaren. Overigens verwachten we dat de afrekening over 2018 (juni 2019) nadelig zal uitpakken. Dit gelet op de omvang van de rijksuitgaven. Het is ons, op basis van de voorschriften, niet toegestaan hierop vooruit te lopen.			
Diverse afwijkingen < € 20.000, niet nader toegelicht	76.000	V	I

Totaal verklaarde positieve afwijkingen	597.000	V
Totaal verklaarde negatieve afwijkingen	935.000	N
Totaal afwijkingen	338.000	N

Incidentele baten en lasten realisatiejaar 2018

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dient in de jaarrekening een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Hierbij is de definitie van het begrip incidenteel belangrijk. Het BBV geeft hier geen duidelijkheid over. Algemeen kan worden gesteld dat incidenteel in ieder geval eenmalig is. Tevens wordt een ondergrens aangegeven, om te voorkomen dat dit onderdeel een opsomming wordt van allerlei kleine bedragen.

Definitie

Incidentele baten of lasten zijn bedragen die zich eenmalig voordoen.

Ondergrens: de ondergrens voor de hier genoemde incidentele baten en lasten bedraagt in 2018 € 20.000,-. Kleinere bedragen kunnen incidenteel van aard zijn, maar worden niet apart genoemd.

In onderstaande tabel treft u een overzicht van alle relevante incidentele baten en lasten aan. Hierbij hebben we zowel de geraamde als de gerealiseerde incidentele baten en lasten opgenomen.

	Begroting	Rekening
	2018	2018
INCIDENTELE LASTEN		
Programma:		
1.1 Bijdrage Veiligheidsregio		-22.000
2.4 Uitvoeringskosten bijstand	15.000	15.000
2.5 Uitvoeringskosten jeugd	50.000	50.000
2.5 Transformatiekosten WMO	20.000	20.000
2.5 Doorgeschoven kosten sport	43.270	43.270
4.1 Centrummanager	50.000	50.000
4.1 Verlies ruilgrond kortsluiting		75.000
4.1 Voeding tekortvoorziening grex Munster		126.000
4.2 Roekenoverlast	10.000	10.000
4.2 Onderhoud openbaar groen		139.000
5.3 Voorbereiding herindeling		310.000
5.4 Bedrijfsvoeringskosten		354.000
Sub-totaal (a)	188.270	1.192.270
incidentele toevoegingen aan reserves		
6.2 Begrotingsresultaat	0	0
Sub-totaal (b)	0	0
Totaal incidentele lasten (c = a+b)	188.270	1.192.270
INCIDENTELE BATEN		
Programma:		
1.3 Omgevingsvergunningen	0	103.000
Alg.dekking: gemeentefonds	0	126.000
Sub-totaal (d)	0	229.000

incidentele onttrekkingen aan reserves		
2.7 Sport	43.270	43.270
4.3 Dekking inhuur projecten	25.000	25.000
6.2 Dekking voorfinanciering projecten	39.500	39.500
6.2 Begrotingsresultaat	120.926	0
Sub-totaal (e)	<u>228.696</u>	<u>107.770</u>
Totaal incidentele baten (f = d+e)	<u><u>228.696</u></u>	<u><u>336.770</u></u>

Incidentele lasten	188.270	1.192.270
Incidentele baten	<u>228.696</u>	<u>336.770</u>
Invloed incidentele afwijkingen	40.426	-855.500

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Conform artikel 24 lid 3 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dient in de jaarrekening een overzicht opgenomen te worden van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Overzicht van baten en Lasten per Taakveld

Taakvelden	Baten	Lasten	Saldo	V/N
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		817.963	817.963	N
Programma Brandweezorg en rampenbestrijding		817.963	817.963	N
1.2 Openbare orde en veiligheid		177.579	177.579	N
Programma Openbare orde en veiligheid		177.579	177.579	N
8.3 Wonen en bouwen	396.116	575.083	178.967	N
Programma Volkshuisvesting	396.116	575.083	178.967	N
2.1 Verkeer en vervoer	94.714	2.343.894	2.249.180	N
2.2 Parkeren		6.852	6.852	N
2.4 Economische havens en waterwegen	1.010	137.387	136.377	N
Programma Verkeer en vervoer	95.724	2.488.133	2.392.409	N
7.2 Riolering	1.245.720	755.128	490.592-	V
7.3 Afval	1.511.235	1.298.243	212.991-	V
7.4 Milieubeheer	18.980	342.535	323.555	N
Programma Milieu	2.775.935	2.395.907	380.028-	V
Kwaliteit v/d Woon- en leefomgeving	3.267.775	6.454.664	3.186.889	N
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en -particip	0	96.772	96.772	N
5.4 Musea	36.500	157.092	120.592	N
5.5 Cultureel erfgoed	354	76.553	76.198	N
Programma Cultuur	36.854	330.417	293.562	N
4.1 Openbaar basisonderwijs		79.998	79.998	N
4.2 Onderwijshuisvesting		880.787	880.787	N
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	52.869	540.827	487.958	N
Programma Onderwijs	52.869	1.501.612	1.448.743	N
7.1 Volksgezondheid		514.989	514.989	N
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	110.631	316.113	205.482	N
Programma Volksgezondheid	110.631	831.102	720.471	N
6.3 Inkomensregelingen	7.549.032	8.866.302	1.317.271	N
6.4 Begeleide participatie		1.898.789	1.898.789	N
6.5 Arbeidsparticipatie		731.103	731.103	N
Programma Sociale zaken en werk	7.549.032	11.496.194	3.947.162	N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.459	713.280	711.820	N
6.2 Wijkteams		165.010	165.010	N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		234.362	234.362	N
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.375.718	4.172.088	2.796.370	N
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		4.116.082	4.116.082	N
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	153.237	56.821	96.416-	V
Programma Maatschappelijke ondersteuning	1.530.414	9.457.642	7.927.228	N
5.1 Sportbeleid en activering		132.219	132.219	N
5.2 Sportaccommodaties	165.751	1.026.557	860.805	N
Programma Sport	165.751	1.158.775	993.024	N
Soc. voorzieningen en maatsch.dienstver	9.445.551	24.775.741	15.330.190	N
3.1 Economische ontwikkeling		57.264	57.264	N
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44.058	322.003	277.945	N
3.4 Economische promotie	201.756	127.617	74.140-	V
Programma Economie	245.815	506.884	261.069	N
Dorps- en plattelandseconomie	245.815	506.884	261.069	N

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)		343.133	343.133	N
Programma Grondbeleid		343.133	343.133	N
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	252.546	1.463.738	1.211.193	N
Programma Natuur- en groenbeheer	252.546	1.463.738	1.211.193	N
8.1 Ruimtelijke ordening	21.738	276.838	255.100	N
Programma Ruimtelijke ordening en inrichting	21.738	276.838	255.100	N
Ruimtelijke structuur	274.284	2.083.710	1.809.426	N
5.6 Media	25.242	313.299	288.058	N
Programma Communicatie	25.242	313.299	288.058	N
0.2 Burgerzaken	266.737	465.550	198.814	N
Programma Publiekszaken	266.737	465.550	198.814	N
0.1 Bestuur	27.556	2.049.561	2.022.005	N
Programma Openbaar bestuur	27.556	2.049.561	2.022.005	N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	13.740	133.019	119.279	N
0.4 Overhead	352.059	4.596.660	4.244.600	N
Programma Bedrijfsvoering	365.800	4.729.679	4.363.879	N
Kwaliteit van bestuur en organisatie	685.334	7.558.090	6.872.756	N
0.5 Treasury	2.645.642	2.417.718	227.924-	V
Overzicht Financiën	2.645.642	2.417.718	227.924-	V
0.61 OZB woningen	2.067.764	243.938	1.823.826-	V
0.62 OZB niet-woningen	694.934	34.450	660.484-	V
0.64 Belastingen overig	40.942	36.353	4.589-	V
Overzicht Lokale heffingen	2.803.640	314.741	2.488.899-	V
0.7 Algemene uitkering en ov.uitk.gem.fonds	21.366.235		21.366.235-	V
Overzicht Algemene uitkering	21.366.235		21.366.235-	V
0.8 Overige baten en lasten	31.317		31.317-	V
Overzicht Onvoorziene uitgaven	31.317		31.317-	V
0.9 Vennootschapsbelasting				
Overzicht Vennootschapsbelasting				
Algemene dekkingsmiddelen	26.846.833	2.732.459	24.114.374-	V
Saldo van Baten en Lasten	40.765.591	44.111.547	3.345.956	N
0.10 Mutaties reserves	3.292.706	406.057	2.886.649-	V
Overzicht Mutaties op de reserves	3.292.706	406.057	2.886.649-	V
Mutaties op de reserves	3.292.706	406.057	2.886.649-	V
0.11 Resultaat v/d rekening van baten/lasten				V
Resultaat van de baten en lasten				V
Resultaat				V
Generaal Totaal	44.058.297	44.517.604	459.307	N

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

VASTSTELLINGSBESLUIT

VASTSTELLINGSBESLUIT

De jaarstukken 2018 van de voormalige gemeente Winsum zijn aan de raad overlegd en is tegelijkertijd ter secretarie voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld.

Winsum,

Burgemeester en wethouders van Het Hogeland,

Henk Jan Bolding, waarnemend burgemeester

Paul van Vilsteren, secretaris.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Het Hogeland in zijn openbare vergadering van 10 juli 2019.

De raad voornoemd,

Henk Jan Bolding, voorzitter.

Pieter Norder, griffier.

